

การศึกษาวិเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์งานแกะสลักไม้ของ คำอ้าย เดชดวงตา
ตั้งแต่ปี พ.ศ.2515-2544

ปริญญานิพนธ์
ของ
ดาว กางก้น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒๒๖
๐๒๖๐
๒๒

การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์งานแกะสลักไม้ของ คำอ้าย เดชดวงตา
ตั้งแต่ปี พ.ศ.2515-2544

บทคัดย่อ
ของ
ดาว กางก้น

- 3 ก.ค. 2546

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2546

๒๒ ๐๐๖๖๖

ดาว กางกั้น (2546) การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์งานแกะสลักไม้ ของ
คำอ้าย เดชดวงตา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2515-2544 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทินานนท์

ปริญญานิพนธ์เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์งานแกะสลักไม้ ของนายคำ
อ้าย เดชดวงตา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2515-2544 มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษากระบวนการคิด กระบวนการ
ผลิตและกระบวนการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ของนายคำอ้าย เดชดวงตา ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่ากระบวนการสร้างสรรค์งานแกะสลักไม้ของนายคำอ้าย เดชดวงตา มี
กระบวนการที่เกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับสิ่งแวดลอม เกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของ
มนุษย์ในสังคมเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะ

กระบวนการผลิตจะเป็นการแสดงออกในเรื่องของความจริงตามธรรมชาติ แสดงออกในเรื่อง
ของสัญลักษณ์ แสดงออกในเรื่องของอารมณ์และแสดงออกในเรื่องของรูปทรง สัดส่วน

กระบวนการถ่ายทอดที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์วิสดุโดยการแปรสภาพในทางบวก ได้แก่ การ
ปั้น การหล่อ การแปรสภาพในทางลบ ได้แก่ การแกะสลักไม้ การสลักดิน การฉลุ และกระบวนการ
บูรณาการจากวิสดุต่างชนิดกันหรือชนิดเดียวกัน ได้แก่ การปะติด การมัด การต่อ การทาบ เป็นต้น

An Analysis Study of Kamaye Dethduangta's Woodcarving Process
Since 1972-2001

AN ABSTRACT
BY
DAO KANGKUN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Art Education
at Srinakarinwirot University

May 2003

Dao Gangkunt (2003) *An Analysis Study of Kamaye Dethduangta's Woodcarving Process Since 1972-2001*. Master thesis, M.Ed. (Art Education) Bangkok. Graduate school, Srinakharintaravirot University Advisor Committee : Assist.. Prof. Prit Supasetsiri, Assist. Prof. Nuanlaore Tinanon

The thesis study found that there were thinking process about human believe, environment, human and the relationship of social human as well as the structure of arts in the woodcarving creative process of Mr.Kamaye Dethduangta.

The process of production revealed the truth of nature, symbolic, model and figure shapes.

The process of materials using creativity in positive changing were molding, casting and woodcarving. Whereas carve, fretwork were negative changing pasting, tying, adding and pounding were used as the process of mixed different materials integration.

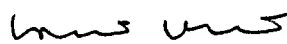
:

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์งานแกะสลักไม้ของ คำอ้าย เดชดวงตา
ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2515 – 2544

ของ
นายดาว กางกัน

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

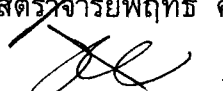

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)

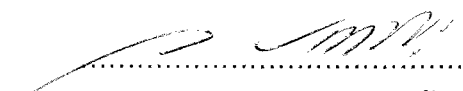
วันที่ .๑... พฤษภาคม พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลอ ทินานนท์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการสร้างสร้งงานแกะสลักไม้ ของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2515-2544 เล่มนี้ได้สำเร็จไปด้วยดี ก็ด้วยความกรุณาจาก ท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ ประธานกรรมการ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวล ลออ ทินานนท์ กรรมการที่ปรึกษา ที่มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ แนวความคิดและให้คำปรึกษาในการชี้แนวทางที่ถูกต้องในการทำงานวิจัยได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตลอดจนเพื่อนๆ เอกศิลปศึกษาที่ได้ชี้แนะแนวทางให้เพื่อเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์เล่มนี้ได้สำเร็จเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณช่างแกะสลักไม้ภาคเหนือทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์เพื่อบอกข้อมูล-เอกสารในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ รวมไปถึงผลงานต่างอย่างดียิ่ง

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณพี่น้องตระกูลกันแก้ว และตระกูลกางกันทุกๆ ท่านที่ได้ให้การสนับสนุน เป็นกำลังใจในการทำงานชิ้นนี้ได้เสร็จเรียบร้อยด้วยดีตลอดมา

ดาว กางกัน

พฤษภาคม 2546

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ประวัติชีวิตและผลงาน ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม	
สาขาทัศนศิลป์ (แกะสลักไม้)	9
เอกสารเกี่ยวกับกระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการ	
ถ่ายทอดทางศิลปหัตถกรรม	20
งานศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน	24
งานวิจัยเกี่ยวกับศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน	26
3 วิธีดำเนินการวิจัย	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
กลุ่มตัวอย่าง	30
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	35
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	35
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	99
ความมุ่งหมายของการวิจัย	99
ขอบเขตของการวิจัย	99
วิธีดำเนินการวิจัย	100
การวิเคราะห์ข้อมูล	100

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ) เกณฑ์การวิเคราะห์ผลงาน	100
สรุปผลการวิจัย	101
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	101
ข้อเสนอแนะ.....	103
ประเด็นที่น่าศึกษาวิจัย.....	103
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	107
ภาคผนวก ก.....	108
ภาคผนวก ข.....	109
ประวัติย่อผู้วิจัย	110

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ผลงานระยะแรก.....	30
2 ผลงานระยะกลาง.....	31
3 ผลงานระยะปัจจุบัน.....	32

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพผลงานระยะแรก	
1 ความรักของข้างดอย.....	36
2 เจ้าป่าพนาลี.....	37
3 ลือลัมพันธ์.....	38
4 เอื้องดอยสาวเหนือ.....	39
5 ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ.....	40
6 อารมณ์สวาท.....	41
7 ชีวิตในธรรมชาติ.....	42
8 การเจริญเติบโต.....	43
9 รูปทรงองค์ประกอบ.....	44
10 ความสัมพันธ์ของข้าง.....	45
11 ข้างอุดมสมบูรณ์.....	46
12 ธรรมชาติของชีวิตทุกชนิด.....	47
13 พลังสร้างสรรค์.....	48
14 ชีวิตสัตว์สังคม.....	49
15 ชีวิตข้างไทย.....	50
16 การบิดเบือนสัตว์ - รูปทรงธรรมชาติ.....	51
17 ชีวิตสัตว์ป่าอนุรักษ์.....	52
18 ลีลายิ่งใหญ่ในความรัก.....	53
19 สาวเครือฟ้า.....	54
20 ความรักของข้าง.....	55
ภาพผลงานระยะกลาง	
1 ลีลาสาวรุ่น.....	57
2 หัวข้างมงคลประจำบ้าน.....	58
3 หัวข้างแสดงอารมณ์-อุดมสมบูรณ์.....	59
4 พญาข้างพลาย.....	60
5 พญาข้างป่า.....	61

ภาพผลงานระยะกลาง(ต่อ)

6	อริยาบทข้างป่า.....	62
7	สื่อรักภาษาข้าง.....	63
8	ข้างเพื่อนแก้ว.....	64
9	ธรรมชาติข้างสามเคียร.....	65
10	นรก สวรรค์ที่สรรค์สร้างมา.....	66
11	การเวียนว่ายตายเกิด.....	67
12	องค์ประกอบชีวิต.....	68
13	ลีลาลูกข้าง.....	69
14	ตุ้งลายไทย.....	70
15	ตุ้งพญานาค.....	71
16	โหล่งข้างป่า.....	72
17	ลีลา ลีลาศ.....	73
18	อารมณีกิริยาท่าทางข้างป่า.....	74
19	ขันโตกข้าง.....	75
20	ความสัมพันธ์มนุษย์กับสัตว์.....	76

ภาพผลงานระยะปัจจุบัน

1	ไร่ไผ่ยางสา.....	78
2	แม่พลังอำนาจ.....	79
3	คุณค่าสัตว์ป่า.....	80
4	พลังสร้างอำนาจ.....	81
5	การเอื้ออาทรต่อกัน.....	82
6	ศรัทธามหาเมตตา.....	83
7	การเจริญเติบโต.....	84
8	ความรู้สึกคือคະນອງ.....	85
9	ความงามกับศาสนา.....	86
10	ความสัมพันธ์ของสัตว์.....	87
11	อัสวลีลา.....	88
12	ความสัมพันธ์สรรพสิ่งในโลก.....	89

ภาพผลงานระยะปัจจุบัน(ต่อ)

13	สัตว์ป่าในนวนิยาย.....	90
14	เริงระบำรำฟ้อน.....	91
15	โหล่งช้างป่า.....	92
16	ช้างสามเศียร.....	93
17	ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับชีวิต-มนุษย์-เพศ.....	94
18	ความผิดหวังสาวเหนือ.....	95
19	ความรู้สึกลูกสภาพแวดล้อม.....	96
20	ความเจริญเติบโต.....	97

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทยจากอดีตที่เคยเป็นดินแดนแห่งป่าไม้สักอันอุดมสมบูรณ์ มีการแกะสลักไม้ประดับอาคารในพุทธสถานอย่างวิจิตรอลังการและประดิษฐ์พุทธศิลป์แปลกตาชนิดต่างๆ ใช้ในกิจกรรมทางพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิมอย่างหลากหลาย ปัจจุบันการแกะสลักไม้ก็ยังคงเป็นกิจกรรมที่มีชื่อเสียงของเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง แม้ว่าการแกะสลักของเชียงใหม่จะแตกต่างจากงานของล้านนาดั้งเดิมทั้งในรูปลักษณะและวัสดุ คือชนิดของไม้ที่ใช้ในการแกะสลักก็ตาม

งานแกะสลักไม้ของประเทศไทยได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน แต่เนื่องจากไม้สักมีราคาแพงและหายากงานแกะสลักไม้จึงเปลี่ยนแปลงไป สมัยก่อนการแกะสลักไม้มักใช้ประกอบสิ่งก่อสร้างและประกอบเครื่องยศของเจ้านายชั้นสูงเป็นศิลปะหลักของแกะสลักไม้ก็ว่าได้ แต่ปัจจุบันศิลปะแกะสลักไม้ทำได้เพียงเพื่อการอนุรักษ์เป็นส่วนมาก สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ทางศาสนา ปัจจุบันเป็นเพียงงานฝีมือแบบพื้นๆ บุชบกกรรมมาสน์อันวิจิตรอลังการ ซึ่งเคยสร้างสืบเนื่องมาจนถึงกลางกรุงรัตนโกสินทร์นี้ ไม่มีการสร้างใหม่อีกต่อไป แกะสลักไม้ประเภทเครื่องเรือนและของใช้เบ็ดเตล็ดได้เข้ามาแทนที่แกะสลักไม้ชั้นสูง รวมทั้งแกะสลักไม้เชิงศิลปะที่มีไม่มากนักและในภาวะที่ไม้สักเป็นของต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศแล้วนี้ งานแกะสลักไม้ไม่ว่าขึ้นเล็กน้อยเพียงใดหากพอมือฝีมืออยู่บ้างแล้วก็เป็นที่ชาวบ้านไทยโดยทั่วไปแทบไม่สามารถซื้อหามาได้ ซึ่งงานแกะสลักไม้ในสมัยหลังนี้ ที่เป็นเครื่องเรือนประเภทเลียนแบบของเก่า ส่วนมากก็เป็นตู้โชว์ โต๊ะเครื่องแป้ง ซึ่งก็มีใช้กันมาไม่เกินสมัยรัตนโกสินทร์เป็นจำนวนมาก ไม้สักอีกอย่างหนึ่งที่นิยมในปัจจุบันก็เป็นพวกสิ่งของจำลองขึ้นเล็กๆ จำลองจากสิ่งของสวยงามที่เป็นของชิ้นใหญ่ในอดีต เช่น เรือจำลอง เกวียนจำลอง ศาลพระภูมิ รูปสัตว์ต่างๆ (สมชาย ณ นครพนม.2535:10)

ช่วงเวลา 20-30 ปีที่ผ่านมา ชีวิตวัฒนธรรมของชาวล้านนามีการพัฒนาที่แตกต่างไปจากวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมมาก ศิลปกรรมในรูปแบบประเพณีนิยมเริ่มลดน้อยลงจนเกือบจะสูญสิ้นไปหมดแล้ว ชีวิตสมัยใหม่และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็ว นำมาซึ่งการผลิตเครื่องใช้และเครื่องตกแต่งบ้านสมัยใหม่กับการทำของที่ระลึก ซึ่งทำกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน การแกะสลักไม้ก็เปลี่ยนแปลงจากการทำกันในวัดวาอาราม มาสู่การผลิตในระบบอุตสาหกรรม ซึ่งช่างส่วนหนึ่งทำงานรับค่าจ้างรายวันในระบบโรงงาน

จากสภาพการดังกล่าว ผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้ก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย ช่างแกะสลักไม้ระดับวิหาก็หาได้ยากยิ่ง การประดิษฐ์พุทธศิลป์ส่วนใหญ่ก็นับแทบไม่มีการทำอีกแล้ว ผลิตภัณฑ์ไม้ชนิดต่างๆ ในช่วงเวลา 10 ปี ที่ผ่านมานี้มีการพัฒนาที่รวดเร็วมาก แม้แต่เครื่องใช้สมัยใหม่ทั้งของพระลูก ก็มีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมแทบจะปีต่อปี

อย่างไรก็ตาม ในท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงต่างๆ นี้ ช่างแกะสลักไม้แบบดั้งเดิมของล้านนา ก็ยังคงพอมีสืบเชื้อสายอยู่บ้าง และอาจกล่าวได้ว่าการที่งานแกะสลักไม้ที่เชียงใหม่ในปัจจุบันเป็นที่ขึ้นหน้าขึ้นตากว่าที่อื่นๆ เพราะว่าเชียงใหม่มีช่างแกะสลักไม้ดั้งเดิมอยู่มากกว่าที่อื่น พอที่จะสืบทอดกันได้ไม่ขาดสายและอีกส่วนหนึ่งเพราะว่าเชียงใหม่ยังคงอยู่ใกล้ทรัพยากร คือไม้สักมากกว่าที่อื่นๆ ทั้งจากในประเทศและนอกประเทศ (แน่งน้อย ปัญจพรรค์ .2537:181)

สล่าไม้ (ช่างไม้) เชื้อสายล้านนา ศิลปินร่วมสมัยของภาคเหนือชื่อ นายคำอ้าย เดชดวงตาผู้มีผลงานดีเด่น ด้านวัฒนธรรมสาขาศิลปะ (แกะสลักไม้) เกือบ 40 ปี ที่สล่าไม้แห่งอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้อุทิศตนให้กับงานช่างแกะสลักไม้ที่ตนรัก ประกอบกับมีพื้นฐานด้านงานปั้นและวาดเขียนมาก่อน งานแกะสลักไม้จึงเป็นศิลปะแขนงใหม่ ที่น่าสนใจในเวลานั้น

เริ่มแรกเรียนกับช่างพื้นบ้าน ชื่อแม่ครูแก้ว ต่อมาก็เรียนกับครูอีกหลายคน เช่น ครูมานพ ครูมานิต ซึ่งต่างก็มีฝีมือที่ขึ้นชื่อทางด้านแกะสลักไม้ อันเป็นที่รู้จักกันดีในท้องถิ่นภาคเหนือ

นายคำอ้าย เดชดวงตา เป็นผู้ที่มีฝีมือทางช่างแกะสลักไม้ ผลงานที่ปรากฏมีลักษณะโดดเด่นเป็นงานเชิงสร้างสรรค์ มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง และมีความแตกต่างไปจากผลงานตามท้องตลาด ได้พยายามสร้างผลงานแต่ละชิ้นด้วยความวิริยะอุตสาหะ และอุทิศทั้งเวลา แรงกาย แรงใจเพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่ผลงานจนทำให้ลูกศิษย์และผู้สนใจสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดีทำให้สังคมทั่วไปยอมรับในความสามารถนี้ตลอดมา ผลงานที่แสดงออกในแต่ละชิ้น นับเป็นแบบฉบับสำคัญที่สมควรยึดถือเป็นตัวอย่างที่ดีได้ ดังจะเห็นได้จากการได้รับคัดเลือกจากหน่วยงานต่างๆ นำไปแสดงในต่างประเทศได้แก่ ผลงาน “กระสวยชีวิต” เป็นงานที่ถูกคัดเลือกให้นำไปแสดงที่ฟูกุโอกะ ประเทศญี่ปุ่น งานชิ้นนี้แกะสลักเป็นรูปกระสวยทอดผ้า แผงลักษณะบางประการของเพศหญิงที่ทำให้นึกไปถึงรูปดอกไม้ของที่มีนัยยะดูเดียวกัน ใจกลางกระสวยมีแกนด้ายแฝงปรัชญาของการกำเนิดคล้ายดังมารดาผู้เป็นส่วนถักทอเส้นใยชีวิตให้กับมวลมนุษยชาติอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย และงาน “ภาพชาวเขา” ที่ติดตั้งอยู่ ณ ธนาคารแห่งประเทศไทย บางขุนพรหม เป็นภาพที่แสดงเนื้อหาไม่สลับซับซ้อนนัก ถ่ายทอดสิ่งที่ตาเห็นลงในผลงาน ค่อนข้างชัดเจน (อินสนธิ วงศ์สาม.2538:15-16)

วิถีชีวิตของชาวล้านนาหมุนปรับเปลี่ยนตามกระแสโลกาภิวัตน์รวดเร็ว ยิ่งกว่าช่วงระยะเวลาใดๆ ความเจริญด้านวัตถุเร่งรัดหน้าวิวัฒนาการของวัฒนธรรมดั้งเดิมไปไกล จึงยังผลให้เกิดปัญหาสังคมรอบด้านแต่ในด้านศิลปหัตถกรรมร่วมสมัยแล้วมีบรรยากาศที่มีชีวิตชีวาขึ้น การศึกษาศิลปหัตถกรรมจึงขยายกว้างออกไป

สังคมล้านนาท้องถิ่นภาคเหนือกล่าวได้ว่า การปลูกฝังประเพณีอันดีงามในสังคมส่วนรวม ยังคงมีบทบาทสำคัญอันเป็นเอกลักษณ์ในชีวิตประจำวันอยู่ ในฐานะผู้สร้างงานแกะสลักไม้ก็ได้ตระหนักดีว่า ผู้สร้างงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านส่วนใหญ่มีพื้นฐานความสามารถทางแกะสลักไม้โดยธรรมชาติภายในตนเองอย่างน่าทึ่ง ซึ่งไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าคุณสมบัติเช่นนี้เกิดจากการปลูกฝังของรากวัฒนธรรมที่สงบสุข ประเพณีเฉพาะตัวของท้องถิ่น สภาพแวดล้อมที่ประกอบด้วยศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาตั้งแต่เยาว์วัย ผลสืบทอดดังกล่าวจึงทำให้เกิดกลุ่มศิลปหัตถกรรมภาคเหนือส่วนหนึ่งที่ยังหวงอาลัยในมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน รวมกลุ่มกันสร้างผลงานศิลปหัตถกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจจากท้องถิ่นออกมาในรูปแบบศิลปหัตถกรรมไทยภาคเหนือ (ศรีวรรณ เสาร์-คง.2530:10)

ทางอยู่รอดของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคเหนือคือการเปิดกว้าง และแสวงหาจิตวิญญาณจากอดีตแล้วนำมาเสนอโดยการเผชิญหน้ากับความเป็นจริงในปัจจุบัน เราไม่สามารถเก็บจำเอาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไว้อย่างมิดชิดสำเร็จรูปแล้วเสกได้อย่างกับอาหารชั้นโตก เราไม่ต้องการให้เกิดความรู้สึกเบื่อจนกระทั่งถึงขั้นปฏิเสธไม่ยอมรับในที่สุด ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจะต้องต่อสู้กับความเป็นวัตถุนิยมอันแสนจะว่างเปล่าให้ได้ เหตุผลที่ทำให้เมืองแห่งวัตถุนิยมกลายเป็นเมืองแห่งศิลปหัตถกรรมนิยมก็เพื่อครอบงำจิตวิญญาณของมนุษย์ แนวคิดเช่นนี้ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าการลงทุนทางศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นสิ่งที่ไม่สูญเปล่าโดยแท้

คุณค่าที่แท้จริงของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านขึ้นอยู่กับคุณค่าของชีวิต ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่แท้จริงมีความเป็นพิเศษในตัวเอง เนื่องจากศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นการแสดงออกของปัจเจกชน จึงไม่มีทางใดที่มนุษย์แต่ละคนจะสร้างงานได้เหมือนกัน เราอาจจะพยายามทำเลียนแบบแต่ไม่มีวันที่จะสร้างสรรค์ให้เหมือนเดิมได้ ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นเรื่องที่น่าสนใจน่าติดตามเสมอ ให้ความรื่นรมย์และไม่เคยที่จะน่าเบื่อหน่ายเลย ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นตัวแปรของวัฒนธรรม วัฒนธรรมทางภาคเหนืออาจกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤต แต่ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านก็ยังคงเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตของภาคเหนือต่อไป (ริเบกก้า เวลดอน.2538:14)

ช่างแกะสลักไม้ที่ดีจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการออกแบบลวดลายและสามารถถ่ายทอดรูปแบบ เนื้อหา กลวิธีนั้นด้วยการใช้เทคนิค สมอง เครื่องมือของมีคมแกะสลักลงบนเนื้อไม้

บนวัสดุของอ่อน ทำให้เกิดลวดลายและภาพมีแสงเงา เกิดระยะความสูงต่ำภายในภาพ ช่างแกะสลักไม้จะต้องสลักไม้ให้มีมิติ มีความตื้นลึก หนาบาง งานแกะสลักไม้ในสมัยโบราณนั้นลั้มนั้ด้วยมือและลายตาเป็นภาพสามมิติ (สมคิด โชติกะวานิชย์และคณะ.2537:180)

จากเนื่อหาดังกล่าว การศึกษางานแกะสลักไม้อันเป็นงานช่างท้องถิ่นพื้นบ้านและวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่มีมาแล้วในบ้านเมืองและที่เกิดขึ้นใหม่ล้วนเป็นสมบัติทางภูมิปัญญาของบรรพบุรุษมาแต่อดีต เป็นมรดกของชาติและเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งรัฐบาลได้เห็นคุณค่าและพยายามที่จะสงวนรักษาไว้เพื่อให้ลูกหลานได้ดู ได้ศึกษา และเป็นหลักฐานยืนยันทางประวัติศาสตร์โบราณคดีของชาติต่อไปในภายภาคหน้า ในทางกลับกันถ้าคนที่เกิดก่อนได้ทำลายสิ่งนั้นไปก่อนก็จะมีโอกาสได้พบเห็นหรือรู้จักกับสิ่งนั้นเลย ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ผลงานแกะสลักไม้ด้านกระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอดของงานแกะสลักไม้ ของนายคำอ้าย เดชดวงตา จึงได้เริ่มการวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ.2515 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มสร้างงานเป็นของตนเองในลักษณะงานรูปแบบนามธรรม โดยก่อนหน้านี้นั้ได้แกะสลักตามความต้องการของท้องตลาดเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้ทราบกระบวนการและลักษณะเฉพาะในการสร้างสรรค์ผลงานปราชญ์พื้นบ้านอันจะส่งผลดีต่อการศึกษาคำความเข้าใจในงานศิลปะพื้นบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานไม้แกะสลักของไทยมากขึ้น

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาวิเคราะห์กระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอดการเรียนรู้ในการแกะสลักไม้ ของนายคำอ้าย เดชดวงตา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 - 2544

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าได้ความรู้และความเข้าใจในลักษณะผลงานแกะสลักไม้ของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ในด้านกระบวนการผลิต กระบวนการคิด และกระบวนการถ่ายทอดการเรียนรู้ อันจะเกิดประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนวิชาที่เกี่ยวกับการแกะสลักไม้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นการศึกษากาวิเคราะห์ของผลงานแกะสลักไม้ของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ที่ปรากฏตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 - 2544 โดยการสุ่มแบบง่ายหรือการสุ่มโดยวิธีธรรมดา คือ

การนำมาคัดเลือกให้เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกต่อการทำงานวิจัย จำนวน 60 ชิ้น ซึ่งได้รวบรวมจากผลงานดังต่อไปนี้

1. ผลงานสะสมของศิลปิน

- ประเภทนูนต่ำ 1 ชิ้น
 - 1) นรท สวรรค์ที่สรรค์สร้างมา
- ประเภทนูนสูง 2 ชิ้น
 - 1) ความรักของช้างดอย
 - 2) เจ้าป่าพนาลี
- ประเภทลอยตัว 2 ชิ้น
 - 1) ชีวิตในธรรมชาติ
 - 2) การเจริญเติบโต

2. ผลงานสะสมของเอกชน

2.1 ผลงานสะสมของส่วนบุคคล จำนวน 30 ชิ้น

- ประเภทนูนต่ำ 5 ชิ้น
 - 1) ลีลาลูกช้าง
 - 2) ศรัทธาหมามงคล
 - 3) เริงระบำรำฟ้อน
 - 4) ไชโยช้างป่า
 - 5) ความรู้สึกสภาพแวดล้อม
- ประเภทนูนสูง 15 ชิ้น
 - 1) ลีลาสัมพันธ์
 - 2) เอื้องดอยสาวเหนือ
 - 3) ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ
 - 4) อารมณ์สวาท
 - 5) พลังสร้างสรรค์
 - 6) ชีวิตสัตว์สังคม
 - 7) การบิดเบือนสัตว์-รูปทรงธรรมชาติ
 - 8) ชีวิตสัตว์ป่าอนุรักษ์
 - 9) ลีลายิ่งใหญ่ในความรัก

- 10) ลาวเครือฟ้า
 - 11) ความรักของช้าง
 - 12) ลีลาสาวรุ่น
 - 13) หัวช้างแสดงอารมณ์อุดมสมบูรณ์
 - 14) พญาช้างพลาย
 - 15) พญาช้างป่า
- ประเภทลอยตัว 10 ชิ้น
- 1) รูปทรงองค์ประกอบ
 - 2) ความสัมพันธ์ของช้าง
 - 3) ช้างอุดมสมบูรณ์
 - 4) ธรรมชาติของชีวิตทุกชนิด
 - 5) ชีวิตช้างไทย
 - 6) หัวช้างมงคลประจำบ้าน
 - 7) การเวียนว่ายตายเกิด
 - 8) องค์ประกอบชีวิต
 - 9) ลีลา ลีลาศ
 - 10) ไร้เดียงสา
- 2.2 ผลงานสะสมของห้องแสดงผลงานพิพิธภัณฑ์ จำนวน 20 ชิ้น
- ประเภทหุ่นสูง 15 ชิ้น
- 1) การเอื้ออาทรต่อกัน
 - 2) ความงามกับศาสนา
 - 3) อัสวลีลา
 - 4) ความสัมพันธ์สรรพสิ่งในโลก
 - 5) ช้างสามเศียร
 - 6) อริยาบทช้างป่า
 - 7) สื่อรักภาษาช้าง
 - 8) ช้างเพื่อนแก้ว
 - 9) ธรรมชาติช้างสามเศียร
 - 10) ตุงลายไทย

- 11) ตุงพญานาค
- 12) ไชลองช้างป่า
- 13) อารมณ์ กิริยา ท่าทางช้างป่า
- 14) ชันโตกช้าง
- 15) ความสัมพันธ์ มนุษย์-สัตว์
- ประเภทลอยตัว 5 ชั้น
 - 1) แผงล้งอำนาจ
 - 2) การเจริญเติบโต
 - 3) ความรู้สึกนึกคิดตนเอง
 - 4) ความสัมพันธ์ของสัตว์
 - 5) สัตว์ป่าในนวนิยาย
3. ผลงานสะสมของพื้นที่ราชการ
 - ประเภทสูง 4 ชั้น
 - 1) คุณค่าสัตว์ป่า
 - 2) พลังสร้างอำนาจ
 - 3) ความผิหว้างสาวเหนือ
 - 4) ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับชีวิต-มนุษย์-เพศ
 - ประเภทลอยตัว 1 ชั้น
 - 1) ความเจริญเติบโต
4. ภาพถ่าย สไลด์ ผลงานที่เผยแพร่ในเอกสารสิ่งพิมพ์

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. กระบวนการคิด หมายถึง ปรากฏการณ์เชิงสาระในผลงานแกะสลักไม้ อันได้แก่เรื่องราวดังต่อไปนี้
 - เรื่องราวเกี่ยวกับ ความเชื่อของมนุษย์ หมายถึงเรื่องราวที่แสดงออกถึงความเชื่อและศรัทธาของมนุษย์ ที่สัมพันธ์กับธรรมชาติในการดำรงชีวิตโดยมีแบบอย่างการเคารพนับถือที่สืบทอดกันมา รวมถึงการแสดงออกถึงความเชื่อความศรัทธา เช่น เรื่องราวทางศาสนา วัฒนธรรม เทพเจ้า โบราณนิยาย

- เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งธรรมชาติสร้างและมนุษย์สร้าง หมายถึง การแสดงออกถึงความสัมพันธ์ ระหว่างธรรมชาติและมนุษย์ เช่น คน สัตว์และธรรมชาติต่างๆ
- เรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ หมายถึง เรื่องราวที่แสดงออกสะท้อนให้เห็นความรู้สึกภายในและภายนอกของมนุษย์ และพฤติกรรมต่างๆ เช่น ความเป็นอยู่ครอบครัว เพศ ความรัก โลกส่วนตัว

2. กระบวนการผลิต หมายถึง ปรากฏการณ์ที่เป็นผลของการจัดองค์ประกอบงานแกะสลักไม้ที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปแบบต่างๆในผลงานแกะสลักไม้

- ลัทธิธรรม หมายถึง รูปแบบงานแกะสลักที่คล้ายหรือเหมือนต้นแบบ ชื่นชมความงามของธรรมชาติ เลียนแบบธรรมชาติ และมีการปรุงแต่งความงามตามรสนิยมของศิลปินผู้สร้างงาน
- ประเพณีนิยม หมายถึง รูปแบบที่แสดงถึงขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณของสังคมใดสังคมหนึ่ง มีลีลา ท่าทาง และวัสดุแน่นอน หรือพัฒนาไปสู่ลักษณะหนึ่ง หรือยังคงรักษาพื้นฐานเดิมไว้ และมีความหมายเป็นที่รู้จักกันได้ในชุมชนนั้นๆ
- สัญลักษณ์นิยม หมายถึง รูปแบบแกะสลักที่มีลักษณะช่วยบอกให้แก่ผู้พบเห็นได้ตอบสนอง คิดอุปมาอุปไมย ความหมาย หรือภาษาที่ซ่อนเร้นอย่างใดอย่างหนึ่งในช่วงเวลาขณะนั้นหรือในช่วงเวลาตลอดไป

3. กระบวนการถ่ายทอด หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานแกะสลักไม้ที่แสดงออกทางทักษะตามกระบวนการในทางลบ เช่น การขีด การเจาะ หรือกระบวนการในทางบวก เช่น การเพลาะอัด การเข้าเดือย และลักษณะเฉพาะตัวของศิลปินผู้สร้างงาน โดยวิธีการเหล่านี้จะสัมพันธ์กันระหว่างสื่อวัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้แสดงออกในงานศิลปหัตถกรรม

4. งานแกะสลัก หมายถึง การใช้เครื่องมือ และของมีคมในการเจาะ ตอก ขุด จัด เนื้อไม้ โดยเอาส่วนของวัสดุอื่นๆ ที่ไม่ต้องการออก เหลือแต่ส่วนที่ต้องการไว้ งานที่ออกมานำไปใช้ประโยชน์ได้ หรือเพื่อเกิดความสวยงาม มีแสง-เงา ระยะเวลาสูงต่ำ มีมิติ และความตื้นลึกหนาบาง

5. แนวความคิด หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวของผู้สร้างงานและรวมไปถึงความต้องการเชิงสร้างสรรค์ผลงานแกะสลักไม้ ซึ่งเคยหลอมรวมมาจากปรัชญา อุดมการณ์ และประสบการณ์ตามจินตนาการของผู้สร้างงานแต่ละคน

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้จัดแบ่งเป็นประเภทต่างๆดังนี้

- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติของ นายคำอ้าย เดชดวงตา
- เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอดทางศิลปหัตถกรรม
- เอกสารที่เกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน
- งานวิจัยเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน
- กระบวนการถ่ายทอดความรู้และการให้การศึกษาอันอกระบบ

1. ประวัติชีวิตและผลงาน ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาทัศนศิลป์ (แกะสลักไม้)

อัครเดช อยู่ผาสุก (2535 : 38-42) ได้เรียบเรียงชีวประวัติของนายคำอ้าย เดชดวงตาไว้ดังนี้

นายคำอ้าย เดชดวงตา เกิดเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2488 ที่บ้านแม่ณะ ตำบลแม่ณะ อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรของ นายอินตา นางปวง เดชดวงตา สมรสกับ นางนิศยา มีบุตร 3 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 2 คน ต่อมาได้ย้ายครอบครัวมาอยู่ที่บ้านเลขที่ 33 หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านร้อง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

การศึกษา

- พ.ศ.2500 สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพระสุทิววงศ์ ตำบลสบริม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
- พ.ศ.2506 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
- พ.ศ.2507 ฝึกปฏิบัติงานช่างแกะสลักพื้นบ้าน
- พ.ศ.2516 จบการตรวจพิสูจน์ไม้ และการใช้ประโยชน์ รุ่นที่ 4 สถาบันวิจัยกรมป่าไม้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผลงาน

งานแกะสลักไม้ของ นาย คำอ้าย เดชดวงตา เป็นงานที่คนในวงการศิลปะทั่วไปยอมรับ และรู้จักอย่างแพร่หลาย ผลงานหลายชิ้นได้รับคัดเลือกไปร่วมงานแสดงนิทรรศการศิลปะหัตถกรรมแกะสลักไม้ อื่นๆ หลายแห่ง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ปี พ.ศ. 2515 ได้ตั้งศูนย์ส่งเสริมชุมชนหัตถกรรม เพื่อสอนแกะสลักไม้ให้ชาวบ้านทั่วไปโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ

ผลงานการแกะสลักไม้เป็นที่ยอมรับแก่คนในวงการศิลปะหัตถกรรม ดังจะเห็นได้จากการได้รับคัดเลือกจากหน่วยงานต่างๆ นำไปแสดงในงานแสดงศิลปกรรมและนิทรรศการงานศิลปะ ณ ที่ต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น เกาหลี และญี่ปุ่น เป็นต้น

นอกจากนั้นผลงานอื่นๆ ยังเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานและบุคคลทั่วไป โดยการนำผลงานไปแสดงและใช้ประโยชน์ในสถานที่หรือหน่วยงานต่างๆ เช่น

- หน้าบันไดหอคำ ไร่แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
- อาคารธนาคารแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
- อาคารธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคเหนือ จังหวัดลำปาง
- ประติมากรรมต่างวัดหัวเวียง จังหวัดน่าน
- รูปจำลองเทพเจ้าแห่งความอุดมสมบูรณ์ หน้าปราสาทพระศรีอารย์ หันหน้าออกสู่ทะเล จังหวัดชลบุรี
- สำนักงาน สถาปนิก 4
- บ้านคุณอุทัย เตชะไพฑูริย์

ผลงานด้านการฝึกอบรมอาชีพแกะสลักไม้

กมล มุลก้อนแก้ว (2538 : 27-28) กล่าวว่า นายคำอ้าย เดชดวงตา ได้ถ่ายทอดความรู้ความสามารถให้แก่ลูกศิษย์มาตลอด เป็นระยะเวลานานกว่า 20 ปี ลูกศิษย์แต่ละคนสามารถใช้ความรู้ในการแกะสลักไม้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงดูครอบครัวได้ซึ่งเป็นการช่วยแก้ปัญหาการว่างงานในสังคมไทยได้อีกทางหนึ่ง

นอกจากนั้น ยังเป็นผู้ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของราชการด้วยดีตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความร่วมมือกับศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือ และศูนย์การศึกษาชนบทโรงเรียนจังหวัดลำปาง เพื่อฝึกอบรมอาชีพแกะสลักไม้

เกียรติคุณที่เคยได้รับ

พ.ศ.2508 - 2512

- รางวัลที่ 2 ในการประกวดแกะสลักในงานฤดูหนาว จังหวัดเชียงใหม่
- รางวัลที่ 1 ในการประกวดของที่ระลึก “เคหะศิลป์” ครั้งที่ 11 ของสภาสตรีแห่งชาติ กรุงเทพฯ

พ.ศ.2513

- รางวัลชมเชยประกวดผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักงานลัปดาห์แห่งการอุตสาหกรรม และเฉลิมฉลองปีการเพิ่มผลผลิตแห่งเอเชีย ของกระทรวงอุตสาหกรรม
- รางวัลโล่ทองลงยา งานแสดงสินค้าไทย ครั้งที่ 5 ของหอการค้าไทย

พ.ศ.2514

- รางวัลที่ 2 แกะสลักไม้ งานแข่งขันฝีมือช่าง และนิทรรศการอาชีพฝีมือแรงงานแห่งชาติของคณะกรรมการพัฒนาแรงงานแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย

พ.ศ.2515

- รางวัลเหรียญทอง แกะสลักไม้ งานแสดงสินค้าไทยของหอการค้าไทย

พ.ศ.2516

- รางวัลที่ 1 งานแกะสลักไม้ การประกวดสินค้าไทย ครั้งที่ 1
- รางวัลที่ 1 งานแกะสลักไม้ ในงานฤดูหนาว จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2517 - 2532

- ได้รับการคัดเลือกให้ส่งผลงานเข้าร่วมการแสดงผลงานนิทรรศการศิลปะทั้งในและต่างประเทศ

เพชร วิริยะ (2540 : 24-25)กล่าวว่า นายคำอ้าย เดชดวงตา เป็นผู้ที่มีความเป็นอยู่อย่างสมถะ รักความสงบ ประหยัดอดออม มีความตระหนักรู้เสมอว่า ตัวเองคือครูที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ สอนให้ลูกศิษย์ตระหนักถึง จรรยาบรรณในอาชีพช่าง ห่วงแห่งทรัพยากรในท้องถิ่น และต้องปฏิบัติตาม กฎหมายของบ้านเมืองด้วยดีแม้ว่าการแกะสลักไม้จะต้องใช้ไม้สักเป็นวัตถุดิบ แต่ไม้สักทุกชิ้นที่อาจารย์คำอ้ายครอบครองอยู่นั้น จะได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมายทุกชิ้น

เพชร วิริยะ (2540 : 24-25)ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่านายคำอ้าย เดชดวงตา เป็นผู้ที่มีความสามารถในการแกะสลักไม้ และประกอบอาชีพแกะสลักไม้มาตั้งแต่เยาว์วัย ตลอดชีวิตของการเป็นช่างแกะสลักไม้ ท่านได้ตั้งใจถ่ายทอดความรู้การแกะสลักไม้ให้แก่ลูกศิษย์มารุ่นแล้วรุ่นเล่า ด้วยความ

ปรารถนาจะได้เห็นคนในท้องถิ่นเดียวกับตนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ไม่ต้องโยกย้ายถิ่นฐานไปขายแรงงานในต่างถิ่น และปรารถนาที่จะเห็นคนในท้องถิ่นตนมีความรู้ความสามารถ และใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ และผูกพันอยู่กับท้องถิ่น รักและหวงแหนทรัพยากรในท้องถิ่น ดังนั้น ท่านจึงมุ่งถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ที่มาฝากตัวเป็นศิษย์ต่อเนื่องเสมอมา ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ เห็นว่ามีความรู้ความสามารถ จึงได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ฝึกอบรมช่างแกะสลักไม้ของศูนย์ฯ และได้ปฏิบัติหน้าที่ฝึกอบรมช่างแกะสลักไม้ติดต่อกันมาเป็นเวลานานถึง 20 ปี (พ.ศ.2515-2535) ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับการสนับสนุนจากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ให้ฝึกอบรมช่างแกะสลักไม้ด้วย และร่วมกับสัตวแพทย์ปรีชา พวงคำ หัวหน้างานศูนย์ฝึกลูกช้างลำปาง มร.วิชาติ ซีแลร์ ผู้เชี่ยวชาญช้างเอเชีย และศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลำปาง จัดตั้งชมรมผู้รักช้างขึ้น โดยมีขอบเขตความรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องช้างที่ไม่มีชีวิต (ช้างไม้แกะสลัก)

นอกจากนี้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดลำปาง ได้เล็งเห็นว่าวิชาแกะสลักไม้ เป็นวิชาที่สามารถสร้างงานให้คนในท้องถิ่นได้ จึงมีโครงการให้นายคำอ้าย เป็นผู้ฝึกอบรมวิชาชีพแกะสลักไม้ขึ้น ณ บริเวณบ้านของนายคำอ้าย ตั้งแต่ พ.ศ.2532 เป็นต้นมา

จากประสบการณ์ที่ท่านได้เป็นผู้ฝึกอบรมช่างแกะสลักไม้และผู้ฝึกอบรมวิชาชีพแกะสลักไม้ดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้พบว่าหลักสูตรการอบรมของศูนย์ส่งเสริม อุตสาหกรรมภาคเหนือ และของศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนที่ จังหวัดลำปาง นั้นเป็นหลักสูตรระยะสั้น ผู้ที่ผ่านหลักสูตร สามารถแกะสลักไม้ได้ แต่อาจขาดประสบการณ์ในการจัดการและคุณภาพในการประกอบอาชีพแกะสลักไม้ นั้น ก็ทำให้ไม่ทอดทิ้งและพยายามจัดหาทุนเพื่อก่อตั้งมูลนิธิงานฝีมือชุมชนอยู่ตลอดเวลา

แต่อย่างไรก็ตาม มีผู้สนใจสมัครเรียนที่ศูนย์ส่งเสริมหัตถกรรมชุมชนอยู่เสมอ ซึ่งมาจากทั้ง 4 ภาคของประเทศไทยและจากต่างประเทศด้วย

การถ่ายทอดความรู้จึงมีทั้งเป็นระบบราชการและนอกเวลาราชการ แต่งานเหล่านี้ก็นับว่าเป็นงานบริการสังคมที่ทำให้สังคมมีคุณภาพดีขึ้นอีกทางหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการบริการสังคมที่สร้างงานให้แก่คนในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น คนในท้องถิ่นเกิดความรักและผูกพันกับท้องถิ่นตน ลดปัญหาการย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพในถิ่นอื่น

ฉลอง พินิจสุวรรณ (2541 : 14-15) กล่าวว่า นายคำอ้าย เดชดวงตา สร้างงานแกะสลักไม้ สร้างงานด้วยความจำเป็นเหมือนหายใจเข้าออก ถ้าไม่หายใจเข้าออกก็อยู่ไม่ได้ มันเป็นทางออกที่ถูกต้องที่สุดในชีวิตของเขา

การได้ศึกษาจากผู้ที่ได้สร้างงานแกะสลักไม้มาก่อน เปรียบเหมือนกับพายุหรือลมที่พัดมาทำให้ประทุขึ้นมา ทำให้ชีวิตอยู่กับงานแกะสลักไม้อยู่เสมอ

การทำงานแกะสลักไม้ทุกๆ ชิ้นจะมีจิตใจจดจ่อต่องานนั้น จะเป็นห่วงถ้าไปไหนหลายวัน เป็นความผูกพัน เป็นความรับผิดชอบ มุ่งสร้างงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การทำงานทุกครั้งจะไม่เหมือนช่างคนอื่นๆ ที่อยากจะตื้นขึ้นมาทำงานเมื่อไรก็ได้ สถานภาพจะต่างกัน ซึ่งเขาได้ยึดจุดนั้นเป็นจุดหนึ่งคือจุดที่เป็นเรา ต้องมีคำตอบให้ตัวเองว่าทำเพื่ออะไร

ในปีหนึ่งๆ งานแกะสลักไม้จะทำได้ไม่กี่ชิ้น เพราะต้องมีการรับผิดชอบในด้านอื่น เช่น งานสังคม-วิทยาการสอนหนังสือ การทำงานในแต่ละครั้งจะทำในที่เงียบๆ จะมีสมาธิในการคิดมากจะต้องพึ่งความรู้สึกออกมาดูว่างานมันไหลหรือตันหรือเปล่า ใหม่ๆ จะแข็งกระด้างก่อนแล้วค่อยๆ ออกมาเคลื่อนไหวมากขึ้น

การทำงานแกะสลักไม้จะไม่ทำอย่างเดียวหลายๆ ชิ้นพร้อมกัน แต่จะทำสลับกันไป เช่น โกลนรูปแบบชิ้นนี้แล้วพักเอาไว้ก่อนแล้วไปแกะสลักงานอีกชิ้นเพื่อให้เกิดแนวคิดสร้างสรรค์งาน

นอกจากนี้อำนวย บัวงาม (2538 : 25) ยังได้กล่าวว่าการทำงานของนายคำอ้าย เดชดวงตา มักจะมองเห็นว่าจากซากไม้เก่าๆ โกล้มีมือ ก่อนที่มันจะผุร่อนไปกับกาลเวลาที่ขาดการเหลียวแลและขาดการสนใจหรืออะไรก็ได้แล้วแต่ โดยไม่จำเป็นเก็บของมาพิจารณาด้วยอารมณ์สร้างสรรค์ ถ่ายทอดความนึกคิดออกมาเป็นผลงานให้ผู้สนใจมีอารมณ์ร่วมพึงพอใจและเกิดความห่วงหาเหินสิ่งซึ่งแม้แต่คนหาพินก็มีไอเดียดีที่จะนำกลับมาทำเชื้อไฟให้กลับมีคุณค่าทางความงามอย่างประหลาดน่าทึ่ง มิฉะนั้นแล้วอาจทำให้อนาคตของพิพิธภัณฑ์แห่งชาติจากมนุษย์ ในขณะที่มนุษย์เห็นความสำคัญของธรรมชาติที่ขาดหายไป โดยคืนให้กับป่าเราผู้มีอารมณ์ร่วมก็เก็บซากธรรมชาติบางชนิดเข้าสู่เมืองควบคู่กันไปด้วย มิฉะนั้นแล้วจะถูกไฟคนบ้านใจป่าเผาผลาญสิ้นซาก จึงเชื่อว่าคนสร้างงานแกะสลักไม้เป็นผู้เสริมสร้างธรรมชาติให้สวยงาม จึงสนุกไปกับวัฏจักรธรรมชาติหลายรูปแบบเกิดขึ้นใหม่จากมนุษย์นำมาแกะสลักหรือต่อเติมเสริมแต่งได้อย่างเหมาะสม

สมพล ยารังษี (2538 : 7-8) กล่าวว่าความเป็นอยู่ของนายคำอ้าย เดชดวงตา ตั้งแต่อดีตมีบิดาเป็นช่างไม้เฟอร์นิเจอร์ สิ่งแวดล้อมนั้นผู้คนส่วนใหญ่เป็นช่างพื้นบ้าน มีความถนัดในการแกะสลักไม้เป็นรูปสัตว์ต่างๆ เช่น ช้าง ม้า กวาง นก สิงโต นำมาขายเป็นอาชีพ พร้อมกันนั้นเมื่อถึงฤดูการทำนาก็มาทำนาทำไร่เหมือนกับชาวชนบททั่วไป การทำงานแกะสลักไม้นี้ทำให้มีรายได้เข้ามาในครอบครัวอย่างเป็นกอบเป็นกำ มีนักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมมาซื้อเป็นของฝากญาติพี่น้องในบ้านเมืองของเขา ต่อมาก็มีคนกลางมารับซื้อไปจำหน่าย ทำให้เกิดมีการขายตัดราคากันเอง ช่างแกะสลักไม้จึงได้รวมตัวกันเพื่อการต่อรองมิให้คนกลางเอาเปรียบจากการซื้อขายเกินไป ในขณะเดียวกันก็เป็นการรักษางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านให้คงไว้ และพัฒนาศักยภาพในด้านความเป็นช่างแกะสลักไม้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาสืบทอดต่อไป พร้อมกันนั้นก็มีความคิดใหม่ๆ เสมอ เช่น การแกะสลัก

เป็นรูปช้างอาฟริกาเดินตามกันเป็นฝูง โดยการออกแบบจากจินตนาการของตนเองเป็นหงส์ มังกร สิงโต แรด หรือรูปผู้หญิงนอนในอิริยาบถต่างๆ ก็มี นอกจากนั้นก็มีการแกะดั้งเดิมได้อนุรักษ์ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้คือช่างที่สูงเท่าตัวคนโดยการต่อไม้ เผลาะอัดไม้จากชิ้นเล็กๆ มาประกอบโดยใช้ตะปู น็อต และกาวยึดศาสตร์เป็นตัวยึดให้เป็นงานที่สมบูรณ์แบบ

ฉายานภา แปนเหมื่อน (2541 : 14) กล่าวถึงแนวความคิดว่า การแสดงนิทรรศการทุกๆ ครั้งจะมีแนวความคิดของการแสดงออกให้สัมพันธ์กับลักษณะส่วนรวมของกลุ่ม คือกลุ่มผู้ร่วมงานแสดงนิทรรศการอันเป็นผลผลิตทางศิลปหัตถกรรมโดยเป็นแนวความคิด ความรู้สึกและการพบเห็นสิ่งแวดล้อมโดยรอบ จึงทำให้มีผลงานที่มีความผูกพันให้เกิดความรักชอบต่อสังคมที่จะสร้างงานศิลปหัตถกรรมตาม จึงก่อให้เกิดผลของความผูกพันที่เป็นสังคมเล็กๆ ในครอบครัวที่มีความพึงพอใจในการสร้างงานศิลปหัตถกรรมของแต่ละคนและพร้อมที่จะแสดงออก จึงมีแนวความคิดว่า ถ้าผลของความผูกพันในหน่วยย่อยของสังคมแต่ละหน่วยมีจิตสำนึกที่ดีในการสร้างเรื่องราวที่ดีแต่ละอย่างแล้ว ก็จะทำให้หน่วยใหญ่ของสังคมมีผลลัพธ์ที่ดีตามมาด้วย ไม่เฉพาะแต่การสร้างงานศิลปหัตถกรรมเท่านั้น แต่ทุกอย่างที่เป็นผลผลิตที่ดีทำให้ส่วนรวมดีตามไปด้วย

งานศิลปหัตถกรรมนั้นมีแนวทางในการนำเสนอหลากหลาย ทั้งในด้านความคิดและรูปแบบ ศิลปินผู้สร้างงานมีความสามารถแสดงออกได้อย่างไม่ยาก แต่สิ่งที่ยากที่สุดและสำคัญที่สุดในการสร้างงานศิลปหัตถกรรมคือความมีจิตวิญญาณ ความรู้สึกสุนทรีภาพในงานศิลปหัตถกรรมนั้นๆ ได้หรือไม่ หากมิได้เพียรพยายามถึงจุดสำคัญนี้แล้ว งานแกะสลักชิ้นนั้นก็จะเป็นแต่เพียงวัตถุแปลกใหม่ธรรมดาเท่านั้น และผู้สร้างงานก็จะเป็นเพียงผู้คิดค้นที่มาเท่านั้นเช่นกัน

บุญรัตน์ ณ วิชัย (2542 : 11-13) สรุปถึงระยะเวลาที่ปฏิบัติงานของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ไว้ดังนี้

พ.ศ.2515 - 2535

- เป็นผู้ฝึกอบรมช่างแกะสลักไม้ ณ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ.2517

- แสดงผลงานในนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม ณ เมืองโอซากา ประเทศญี่ปุ่น

พ.ศ.2525

- แสดงผลงานในงานศิลปกรรมแห่งชาติ กรมศิลปากร ครั้งที่ 28 ณ กรุงเทพฯ
- แสดงผลงานศิลปกรรมร่วมสมัยธนาคารแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ
- แสดงผลงานในงานศิลปกรรม ณ กรุงโซล ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

- แสดงผลงานในงานศิลปกรรมร่วมสมัยครบรอบ 8 ปี หอศิลป์พีระศรีธนาคาร
กสิกรไทย
- แสดงผลงานในงานศิลปะร่วมสมัย ร.ศ.200 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- แสดงผลงานในงานศิลปะร่วมสมัย กลุ่มศิลปะไท 23 ณ หอศิลป์พีระศรี
- แสดงผลงานในงานประติมากรรม ไฟกับประติมากรรม ณ สถาบันวัฒนธรรม
เยอรมัน กรุงเทพฯ
- แสดงผลงานในศิลปะร่วมสมัย 23 ศิลปินกลุ่มธรรม ณ วินวลดธรรมแกลเลอรี
กรุงเทพฯ
- แสดงผลงานในงานศิลปะร่วมสมัย "วันศิลป์พีระศรี" กรมศิลปากร กรุงเทพฯ
- แสดงผลงานในงานศิลปะร่วมสมัยกลุ่มธรรม ณ วัดศรีวนาราม อำเภอ
พนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
- สาธิตการแกะสลักไม้ ณ งานปาลัน วันพบช้าง ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
ณ สวนสยาม กรุงเทพฯ

พ.ศ.2526

- แสดงผลงานในงานประติมากรรมครั้งที่ 1 สมาคมประติมากรรมไทย ณ หอ
ศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.2527 - 2529

- แสดงผลงานในงานนิทรรศการศิลปกรรมงาน ไหว้สาแม่ฟ้าหลวง จังหวัด
เชียงราย
- แสดงผลงานในงานนิทรรศการการแกะสลักไม้ที่ลานสัก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- แสดงผลงานในงานนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยแห่งเอเชีย ณ ประเทศญี่ปุ่น

พ.ศ.2530

- แสดงผลงานในงานนิทรรศการศิลปินชาวเหนือ ณ โรงแรมมณเฑียร กรุงเทพฯ

พ.ศ.2532

- แสดงผลงานในงานนิทรรศการศิลปกรรมของธนาคารกสิกรไทย กรุงเทพฯ
- แสดงผลงานในงาน "จุลมหากรรณศิลป์วัฒนธรรมล้านนา" กลุ่มไถยยวน ณ
ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ

พ.ศ.2532 - 2535

- เป็นผู้ฝึกอบรมวิชาชีพแกะสลักไม้ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดลำปาง ในปัจจุบันและในโอกาสต่อไป
- ได้ดำเนินการเปิดศูนย์อบรมหัตถกรรมแกะสลักไม้ ณ ศูนย์ส่งเสริมชุมชนหัตถกรรมบ้านท่าเจริญ ตำบลบ้านร้อง อำเภอองาว จังหวัดลำปาง เพื่อสอนการแกะสลักไม้แก่ชาวบ้าน และผู้สนใจ จนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในโอกาสต่อไป
- จัดหาทุนก่อตั้งมูลนิธิงานฝีมือชุมชน เพื่อดำเนินการอบรมวิชาชีพหัตถกรรมแกะสลักไม้แบบครบวงจร

จากประวัติชีวิตและผลงานดังกล่าว คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้ นายคำอ้าย เดชดวงตา เป็นผู้มีความดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาทัศนศิลป์ (แกะสลักไม้ : 2535)

ชัยณรงค์ พุกภูษกร (2540 : 27-29)กล่าวว่า นายคำอ้าย เดชดวงตา ได้รับการยกย่องจากสำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้เป็นผู้มีความดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาทัศนศิลป์ ด้านแกะสลักไม้ ทั้งยังเป็นผู้มีคติชีวิตว่า “ชีวิตเพื่อแกะสลักช้างไม้” เป็นชีวิตที่น่าสนใจศึกษา เพราะพื้นฐานชีวิตของท่านเป็นลูกชาวนา ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จบการศึกษาสูงสุดในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นได้กลับถิ่นฐานเดิม จนถึงปี 2517 จึงกลับมาเชียงใหม่เพื่อฝึกปฏิบัติงานช่างแกะสลักที่บ้าน ที่ศูนย์ปฏิบัติการฝึกอบรมช่างแกะสลักที่บ้าน ของจังหวัดเชียงใหม่

ประกอบกับมีความสนใจและมีความสามารถในการเรียนรู้จากครูผู้สอนได้ในเวลาอันรวดเร็ว หลังจากนั้นจึงประกอบอาชีพเป็นช่างแกะสลัก โดยเริ่มจากงานแกะสลักช้างไม้ จัดจำหน่ายที่ศูนย์อุตสาหกรรมภาคเหนือ

ผลงานส่วนใหญ่มีแนวคิดที่เกี่ยวกับช้าง เพราะมีความใกล้ชิดกับช้างตั้งแต่เด็ก จึงเป็นแรงบันดาลใจในการผลิตผลงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ลักษณะและจิตใจของช้าง อีกทั้งยังเน้นถึงความสำคัญในแง่ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติและเป็นพาหนะศึกของพระมหากษัตริย์ไทยในอดีต

เริ่มแรกเป็นงานแกะสลักช้างไม้ทั้งตัว มีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ในรูปของที่ระลึกจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ที่ศูนย์วัฒนธรรมภาคเหนือ

ต่อมาได้พัฒนาแนวคิด โดยการแกะสลักภาพช้างในลักษณะต่างๆ รวมทั้งสอดแทรกเนื้อหาให้มีความลึกซึ้ง และยิ่งใหญ่กว่าเดิม

ปี 2515 ได้ตั้งศูนย์ส่งเสริมชุมชนหัตถกรรม เพื่อถ่ายทอดฝีมือการแกะสลักไม้แก่ชาวบ้านและผู้ที่สนใจทั่วไปโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ จากนั้นในปี 2516 ได้รับการอบรมการตรวจพิสูจน์ไม้และการใช้ประโยชน์ ฐานที่ 4 สถาบันวิจัยกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บรรชร กล้าหาญ (2538 : 15-16) กล่าวว่า ตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมาผลงานจากแนวความคิดแบบใหม่มีมากขึ้น กระทั่งมีการรวบรวมชิ้นงานต่างๆ ไว้ และขยายที่เก็บผลงาน เรียกว่า “บ้านช้าง”

ปี 2535 จึงได้ตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์งานแกะสลักช้างไม้โดยเฉพาะ เปิดให้แก่ผู้สนใจเข้าชม รายได้ทั้งหมดได้นำมาสร้างงานอาชีพและปรับปรุงผลงาน

ด้วยเหตุนี้ในปี 2535 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงยกย่องให้นายคำ อ้าย เดชดวงตา เป็นผู้มีความดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมสาขาศิลปะ (แกะสลักไม้) นับเป็นเกียรติคุณแก่ชีวิต

บ้านช้างของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ตั้งอยู่ริมฝั่งถนนตะวันออก บนเส้นทางจากจังหวัดลำปาง มุ่งขึ้นเหนือในทิศทางไปจังหวัดพะเยา เลี้ยวอำเภองาวไป 15 กิโลเมตร

บ้านช้างนับเป็นพิพิธภัณฑ์ช้างไม้แกะสลัก ที่จัดอย่างยิ่งใหญ่ที่สุดในโลกและรับผู้สนใจฝึกอบรมเป็นมืออาชีพทางด้านการแกะสลักไม้ด้วย

คุณสมบัติสำหรับผู้เป็นมืออาชีพในอาชีพทางด้านแกะสลักไม้ ต้องมีใจรักในงาน มีความอดทนฝึกฝนแก่ตนเองเพื่อเกิดความชำนาญ มีความละเอียดลออ ประณีต เป็นเรื่องของพรแสวงที่ฝึกฝนกันได้ไม่ใช่เรื่องของพรสวรรค์

ศูนย์ศิลปหัตถกรรมชุมชนเมืองงาว ตั้งอยู่ที่อำเภองาว จังหวัด ลำปาง เป็นสถาบันการฝึกอบรมและสอนงานศิลปกรรมแขนงต่างๆ ที่เน้นเฉพาะเรื่องของงานแกะสลักไม้โดยได้รับการอนุญาตให้จัดตั้งเป็นสถาบันจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดให้มีพิธีเปิด อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2542

สถาบันแห่งนี้เป็นเสมือนมหาวิทยาลัยชีวิต ที่ไม่ได้มุ่งเน้นแต่วิชาการ หลักการดำเนินชีวิตเพื่อดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขนั้น คือกลวิธีทางอ้อมที่ได้สอดแทรกในการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้เป็นผลพลอยได้ นอกเหนือจากการเรียนรู้เรื่องแกะสลัก

สถาบันแห่งนี้เน้นที่บุคคลด้อยโอกาสเป็นหลัก เพื่อจะได้ใช้ความสามารถทางช่างตรงนี้ไปหาเลี้ยงชีพได้ เพราะไม่ได้มุ่งเน้นทางด้านแกะสลักเพียงอย่างเดียวยังมีวิชาแขนงอื่นผสมผสานเข้ามาอีกด้วย เช่น วิชาจริยธรรม วิชาบริหารการจัดการ เป็นต้น

นักเรียนแต่ละรุ่นรับ 30 คน ทุกคนต้องอยู่หอพัก นอนรวมกันทั้งหมด กิจวัตรประจำวันคือตื่นประมาณตี 5 จากนั้นเป็นการเข้าห้องประชุมเพื่อฟังเกร็ดความรู้เล็กน้อย ได้แก่ ธรรมะ สารคดี นับเป็นช่วงของอาหารสมองสอนให้คิดเป็นทำเป็น จากนั้นเป็นการศึกษาผลงานศิลปะเมืองนอกจากสไลด์และวิดีโอสารคดี พักรับประทานอาหารกลางวัน ช่วงบ่ายจะเป็นช่วงสนทนาการ เป็นกลวิธีที่สอนให้กล้าแสดงออกต่อหน้าสาธารณชน เช่น การเล่นเกม การเล่านิทาน การฟ้อนรำ เป็นต้น

เพ็ญศรี ภู่อุทัย (2526 : 20-24)อ้างว่า ผู้ริเริ่มและก่อตั้งคือ นายคำอ้าย เดชดวงตา ช่างฝีมือด้านงานแกะสลักไม้ที่มีชื่อเสียงของภาคเหนือ จากแนวความคิดที่ก่อตั้งศูนย์ศิลปหัตถกรรมชุมชนเมืองงาว ต้องการจะสร้างศูนย์รวมงานศิลปกรรมหรือสละภาคเหนือ และเป็นที่ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ที่สนใจทั่วไป โดยไม่จำกัดเพศ วัยและเชื้อชาติ นับเป็นงานบริการชุมชนอย่างหนึ่ง ทำให้คนรู้จักคุณค่าของงานศิลปะ นอกจากนี้ผู้ก่อตั้งยังต้องการให้ผู้สนใจศึกษารู้จักสร้างสรรค์แนวความคิดหรือจินตนาการในการสร้างงานเพื่อผลงานที่สมบูรณ์แบบ

หลักสูตรในการศึกษาและอบรมใช้เวลาตลอดหลักสูตร 1 ปี จากนั้นเป็นการเรียนวิชาหลักคือแกะสลักประมาณ 3 ชั่วโมง ต่อมาเรียนเกี่ยวกับธรรมชาติของต้นไม้จากการให้ความรู้โดยนักพฤกษศาสตร์ เพราะช่างแกะสลักไม้ต้องเรียนรู้ถึงรายละเอียดของไม้และชนิดของไม้ด้วย นักเรียนที่สำเร็จจากสถาบันสามารถประกอบอาชีพที่ท้องถิ่นของตนเองหรืออาจจะสร้างสรรค์ผลงานที่สถาบันต่อไป

กิจกรรมของศูนย์ศิลปหัตถกรรมชุมชนเมืองงาว

การฝึกอบรมการเรียนการสอนงานแกะสลักไม้ และศิลปะแขนงอื่นๆ สำหรับบุคคลทั่วไปและเน้นเฉพาะบุคคลที่ด้วยโอกาส ให้มีทักษะและความสามารถในการช่าง

การฝึกอบรมเน้นรูปแบบดั้งเดิม คือ ผู้เข้ารับการอบรม ต้องเข้ามาอยู่ร่วมกันในสถาบันที่ได้จัดที่พักและสาธารณูปโภคไว้พร้อมแล้ว จุดประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทำความรู้จักกัน อยู่ร่วมกัน ทำให้สามารถเข้าใจปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาได้ มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งนี้ผู้สอนได้เสริมความเข้าใจในด้านจริยธรรมแก่ผู้เข้ารับการอบรมด้วย

กิจกรรมเสริมระหว่างการอบรม มีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมเข้ามาอยู่ร่วมกันจึงต้องเพิ่มงานสนทนาการให้ โดยผู้ก่อตั้งจะเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมภาคเหนือ เช่น การเล่าเจ๊ย (เรื่องชาขัน) สอนการฟ้อนเชิง สอนรำมวย เป็นต้น

ในระหว่างเข้ารับการศึกษาดูงาน ได้เชิญศิลปินที่มีชื่อเสียง ในศิลปะแขนงต่างๆ มาบรรยาย พร้อมสาธิตหรือมีภาพสไลด์ประกอบ มีการแนะนำให้ผู้รู้จักระเบียบวิธีการแสดงความคิดเห็นในงาน ศิลปะ หรือการวิจารณ์อย่างถูกต้อง

มีการแลกเปลี่ยนติดต่อระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้อง และให้การสนับสนุนงานศิลปกรรม เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีโลกทัศน์ที่ดียิ่งขึ้น การแลกเปลี่ยนระหว่างกันเช่นนี้ จะมีผลให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความกล้าในการแสดงออกด้วย

ศูนย์ศิลปะเมืองงาว นอกจากจะเป็นที่อบรมวิชาแก่ผู้สนใจดังกล่าวมาแล้ว ยังจัดให้เป็น ศูนย์รวมงานศิลปกรรมของศิลปินหรือสล่าที่มีผลงานและมีชื่อเสียงของภาคเหนือ ซึ่งเป็นการกระจาย จากแหล่งชั้นชมงานศิลปะให้กระจายสู่ภูมิภาค ให้ผู้ที่สนใจท้องถิ่นเข้าทัศน์ได้ โดยไม่ต้องเดินทางไป ต่างจังหวัด หรือกรุงเทพฯ

ศูนย์ศิลปหัตถกรรมชุมชนมีกิจกรรมที่เน้นเป็นพิเศษคือ

1. สถาบันจะเริ่มรับสมัครขอ-ประสานงาน เพื่อถ่ายทอดความรู้แก่นักศึกษาภาควิชาและหลัก คณะศิลปศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพฯ การถ่ายทอดความรู้มีเนื้อหาเดียวกับที่ใช้ใน สถาบันโดยมีการถ่ายทอดผ่านเครือข่ายใยแก้ว ซึ่งนอกจากจะมีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาสถาบัน ราชภัฏฯ มีความรู้ด้านวิชาการแล้ว ยังมีความชำนาญด้านฝีมือช่างด้วย

2. ในระยะเวลาฝึก 1 ปี ที่เข้ารับการฝึกอบรม สถาบันมีความต้องการจะเสริมประสบการณ์ ด้านการออมทรัพย์แก่ผู้เข้ารับการอบรม ในกรณีที่สามารถจำหน่ายผลงานศิลปะได้ ก็ให้นำเงินเข้า เป็นกองทุน เพื่อที่ว่าหลังจากจบการศึกษาดูงานแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมจะได้มีทุนสำรองเป็นของตัวเอง

3. หากผู้เข้ารับการอบรมไม่มีทุนในการศึกษาดูงาน สถาบันมีนโยบายให้กู้เงินได้ตามกฎของ กระทรวง ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

ศูนย์ศิลปหัตถกรรมชุมชนเมืองงาว ออกแบบโดย นายคำอ้าย เดชดวงตา ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. ลักษณะผังพื้น ผังอาคารจัดวางรูปแบบเป็นตัวแอล (L) ในพื้นที่ประมาณ 1 ไร่ ตัวอาคาร มีพื้นที่ใช้สอยประมาณ 500 ตารางเมตร

2. ลักษณะภูมิทัศน์ ตัวอาคารตั้งอยู่ริมถนนสายงาว-พะเยา มีการสัญจรไปมาสะดวก พร้อมด้วยแหล่งสาธารณูปโภค ซึ่งแวดล้อมด้วยเนินเขาเล็กๆหลายลูก และพรรณไม้ตามธรรมชาติ รายรอบอาคาร

3. ลักษณะภายนอกตัวอาคาร เป็นอาคารชั้นเดียวสร้างด้วยไม้เก่า เป็นสถาปัตยกรรมแบบใหม่ เรียกว่า แบบลันนาใหม่ (NEO-LANNA) ที่ต้องการให้ผสมผสานกันและกลมกลืนกับบรรยากาศของธรรมชาติ มีความสูงจากพื้นประมาณ 10 เมตร ตัวอาคารด้านหนึ่งยาว 20 เมตร มีความกว้าง 7 เมตร มีหลังคาชั้น 3 ชั้น มุงกระเบื้องลอนทาสีเลียนแบบธรรมชาติ จั่วหลังคามีงานไม้ประดับลักษณะคล้ายช่อฟ้า หน้าจั่วเปิดโล่งเห็นโครงสร้างแบบไม้ต่างใหม่ ฝาผนังเป็นไม้ที่มาจากกระสสมของนายคำอ้าย วางเป็นแนวตั้งตลอดอาคาร

4. ลักษณะการจัดสรรพื้นที่ภายใน เป็นแบบศาลาโถง สามารถเห็นโครงสร้างอาคารได้ตลอดตัวโถง จะให้เป็นที่จัดนิทรรศการของศิลปินในภาคเหนือและของผู้เข้ารับการอบรม โดยมีแท่นรองรับสำหรับงานประติมากรรม และป้ายแขวนสำหรับงานจิตรกรรมหรือภาพพิมพ์ จึงเป็นเหมือนหอศิลป์ที่สมบูรณ์แบบแท้จริง

5. ผู้ออกแบบไม่ต้องการให้อาคารมีสีสันและลวดลายมากเกินไป เนื่องจากเป็นสถาบัน ที่ต่อไปจะต้องมีจำนวนศิลปะมากขึ้นจึงทำให้งานเหล่านั้นเป็นส่วนตกแต่งอาคารไปในตัว นอกจากนี้ความเรียบง่ายของอาคารก็จะเป็นการถ่ายทอดความงามของงานศิลปะ อย่างไรก็ตามที่หน้าจั่วที่แลดูคล้ายช่อฟ้า ไม่ใช่เครื่องประดับหลังคาอย่างเดียวแต่ยังมีหน้าที่เป็นที่หมายเพื่อที่จะได้แลเห็นได้โดยง่าย

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอด ทางศิลปหัตถกรรม

2.1 กระบวนการคิดของงานศิลปะ

ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2528:89-106) กล่าวถึงเนื้อหาว่า เป็นเรื่องราวเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเวลาและสถานที่นับตั้งแต่อดีตกาลมาจนถึงปัจจุบัน หรืออาจเป็นเนื้อหา เรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการ ซึ่งอยู่ภายนอกเหนือเงื่อนไขกฎเกณฑ์ของเวลาหรือสถานที่ อาจแบ่งลักษณะเนื้อหาออกมาได้ 4 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. เรื่องราวของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกรูปนาม อันมีสาเหตุเนื่องมาจากความกลัวและความไม่รู้ ความเชื่อก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดศาสนาในสังคมมนุษย์ในสมัยโบราณ

2. เรื่องราวของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ สิ่งแวดล้อมคือสภาพรอบๆ ตัวของมนุษย์ โดยอาจเป็นธรรมชาติ หรือผลิตผลอันเกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ประกอบรวมกันเป็นเรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ฯลฯ

3. เรื่องราวของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เรื่องราวที่ได้บันทึกถ่ายทอดเกี่ยวกับรูปแบบอันเป็นพฤติกรรม การกระทำของมนุษย์นับตั้งแต่บุคคลต่อบุคคล บุคคลกับกลุ่มชนหรือสังคม กลุ่มชนกับกลุ่มชน ฯ อันประกอบกันขึ้นเป็นเรื่องราวของเหตุการณ์ต่างๆ

4. เรื่องราวของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความคิด เรื่องราวที่บันทึกถ่ายทอดให้ปรากฏเป็นพฤติกรรมในอันที่จะพยายามคลี่คลายปัญหาจากการรับรู้ โดยแสดงออกมาในรูปของความเห็นในลักษณะทดแทนด้วยสื่อ รูปแบบหรือสัญลักษณ์ และในมนุษย์ต่างก็มีแนวคิดเห็นที่ผิดแปลกกันไปด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือด้วยความเจริญก้าวหน้าในทางสังคม

ชะวรัชย์ ภาติณฐ (2532:29-30) กล่าวไว้ว่าศิลปินที่แท้จริงนั้น ไม่ว่าเขาจะสร้างอะไรออกมาจะต้องให้คนทั่วไปได้รู้ความจริงไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ ดังนั้นความแจ่มชัดจึงเป็นเรื่องจำเป็นของการแสดงออกในส่วนนี้ซึ่งสามารถที่จะสรุปประเด็นที่แสดงออกในส่วนนี้ได้ดังนี้

1. การแสดงออกซึ่งเนื้อหาที่สามารถเข้าใจร่วมกันได้ ศิลปหัตถกรรมในความหมายนี้มีความแจ่มชัดทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นรูปทรง เรื่องราว รูปร่าง สี จังหวะ เหล่านี้ให้สื่อความหมายที่เข้าใจได้โดยยากจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับชนบท ทิวทัศน์ ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ และเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับศาสนา

2. การแสดงออกซึ่งเนื้อหาที่เป็นความคิดเห็นส่วนตัวในส่วนนี้ คนทั่วไปอาจจะเข้าใจยาก ทั้งนี้เพราะเนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นความคิดคำนึงของศิลปินเอง ทั้งรูปแบบ เนื้อหา กลวิธีที่ได้รับการดัดทอนลงตามลำดับ ความรู้สึกอารมณ์ได้มีส่วนเข้ามาแทนที่ และแฝงไว้ด้วยเนื้อหาปรัชญา กับประสบการณ์ของศิลปินเองเป็นหลัก

ชะลุด นิมเสมอ (2534:22-23) ได้กล่าวถึงเนื้อหาของงานศิลปหัตถกรรมว่า เนื้อหาคือองค์ประกอบที่เป็นทางนามธรรมหรือโครงสร้างทางจิต หมายถึงผลได้รับจากงานศิลปหัตถกรรม ส่วนที่เป็นทางนามธรรมนั้นนอกเหนือจากเนื้อหาแล้วยังมีเรื่องและแนวเรื่องรวมอยู่ด้วย เนื้อหาอาจแบ่งเป็น 2 ประเภท

1. เนื้อหาภายในของรูปทรง เกิดจากการประสานกันอย่างมีอิสระ มีเอกภาพอย่างบริสุทธิ์ ไม่มีการมโนอื่นๆ มาเกี่ยวข้องกับจิตใจเป็นพลังความรู้สึกส่วนตัว อันเป็นการแสดงออกของผู้สร้างงานนั้นๆ

2. เนื้อหาภายนอก เป็นเนื้อหาที่มีอยู่ในแบบรูปธรรมที่สืบมาจากเนื้อหาภายใน เป็นความหมายของเรื่องและแนวเรื่องที่แปลกออกไป โดยรูปทรงให้อารมณ์ทั้งในแง่ของศิลปะและหัตถกรรมควบคู่กันไป

การแสดงออกซึ่งอารมณ์และความรู้สึกส่วนตัว ศิลปหัตถกรรมในส่วนนี้จะเสกกันด้วยความรู้สึก นักวิจารณ์ศิลปหัตถกรรมบางคนกล่าวว่ามันเป็นการแสดงออก ซึ่งภูมิปัญญาชั้นสูงของ

ศิลปินที่เดียวเป็นรูปตัดทอนที่สมบูรณ์แบบที่สุด ถึงกระนั้นก็ไม่ปฏิเสธว่า อารมณ์ ความรู้สึกก็ยังแฝงไว้ด้วยเนื้อหาอยู่ เพราะอารมณ์และความรู้สึกก็ยังถือเป็นอุปทานในความหมายตามพุทธศาสนา

2.2 กระบวนการผลิตงานศิลปะ

ประเสริฐ ศิลรัตน์ (2528 : 13-85) กล่าวว่า ในกระบวนการถ่ายทอดสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะหัตถกรรมนั้นมิได้เป็นไปในทางเดียวกัน หรือมีรูปแบบเหมือนกันไปหมดทั้งนี้เพราะแต่ละคนย่อมมีแนวความคิด ทักษะคติ พื้นฐาน ประสบการณ์เกี่ยวกับรูปแบบและอื่นๆ ที่แตกต่างกัน อาจนำมาสรุปแยกออกได้ 3 ประเภทใหญ่ๆ ตามลักษณะการถ่ายทอดได้ดังนี้

1. การถ่ายทอดรูปแบบในลักษณะที่เหมือนจริงตามธรรมชาติ การถ่ายทอดในลักษณะนี้เป็น การถ่ายทอดโดยใช้สื่อรูปแบบตามธรรมชาติ เช่น ภาพคน ภาพสัตว์ ซึ่งอาจถ่ายทอดตามความรู้สึกที่ระลึกได้จากความทรงจำและรูปแบบที่นำมาถ่ายทอดนั้น อาจนำมาแสดงทั้งหมดหรือตัดทอนเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งจากรูปแบบที่ต่อเนื่องก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นกับดุลยพินิจที่จะเลือกสรรนำมาถ่ายทอดให้เหมาะสมกับผลงาน

2. การถ่ายทอดรูปแบบประเพณีนิยม อาจกล่าวได้ว่าถ่ายทอดโดยการให้ความสำคัญแก่รูปแบบจากธรรมชาติให้มากขึ้น โดยนำมาใช้เป็นสื่อเหล่านั้นมาลบ สกัด ตัด ทอนลง การจัดวางรูปแบบได้คำนึงถึงกฎเกณฑ์ ความเป็นจริงของธรรมชาติ แต่จะตัดทอนเอาลักษณะเด่นๆ มาจัดเป็นองค์ประกอบทางศิลปะหัตถกรรมขึ้นมาใหม่ ให้ปรากฏเป็นรูปแบบ ที่แสดงถึงความรู้สึกนึกคิดของศิลปินในช่วง หรือขณะนั้นๆ

3. การถ่ายทอดรูปแบบสัญลักษณ์นิยม การถ่ายทอดในลักษณะนี้ ศิลปินผู้สร้างงานไม่คำนึงถึงรูปแบบธรรมชาติหรือกฎเกณฑ์ธรรมชาติเลย แต่จะคำนึงถึงความรู้สึกของตนเองเป็นสำคัญ ในอันที่จะแก้ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ จีวรอบบนพื้นผิวระนาบให้สัมพันธ์สอดคล้องกับการจัดประเด็นอารมณ์ ขณะดำเนินการถ่ายทอดความรู้สึกโดยมิได้แปรค่าอารมณ์ความรู้สึกให้มีลักษณะรูปแบบตามธรรมชาติ ซึ่งรูปแบบในสัญลักษณ์นั้นที่ปรากฏในผลงานก็คือ จีวรอบที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อวัสดุมาสร้างสรรค์ด้วยเทคนิควิธีการของศิลปะหัตถกรรม ให้ปรากฏเห็นเป็นลักษณะเส้น พื้นผิว มิติ บริเวณว่าง แสงเงา และอื่นๆ ในธรรมชาติ

โกสุม สายใจ (2530:21) กล่าวว่า แบ่งได้ 3 รูปแบบคือ

1. รูปแบบเหมือนจริง คือ สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีรูปร่างรูปทรงที่มองเห็นและจับต้องได้ ทำให้ผู้ดูเข้าใจง่ายเพราะเป็นภาพที่เคยเห็นมาก่อน

2. รูปแบบดัดแปลงจากของจริง เกิดจากศิลปินต้องการจะแสวงหาความงามใหม่ซึ่งพยายามนำของจริงมาดัดแปลงโดยลด-ตัดทอน

3. รูปแบบความคิดความรู้สึก ศิลปินที่มีอิสระมากที่สุดในการสร้างงาน อาณาจักรของความงามกว้างใหญ่ไพศาล มีติดอยู่กับเพียงของจริงหรือดัดแปลงเท่านั้น

แสงนาง ดีประชา (2530:10) กล่าวถึงลักษณะรูปแบบทางศิลปหัตถกรรมไว้ว่า มีลักษณะต่างๆ อยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะที่เหมือนจริง โดยถ่ายทอดมาจากวัสดุจริงกับภาพที่ประสาทตามันติก
2. ลักษณะที่ได้รับการตัดทอนความยาวออก แสดงส่วนที่สำคัญๆ เป็นการถ่ายทอดที่ถือตามการรับรู้ความคิด
3. ลักษณะที่แสดงออกเฉพาะความรู้สึก สืบมาจากแบบที่ 1 และแบบที่ 2 คือเขียนตามที่รู้และตามทีเห็น

2.3 กระบวนการถ่ายทอดงานศิลปะ

วิเชียร อินทรกระตึก (2539:7)กล่าวว่ากลวิธีทางศิลปหัตถกรรมที่กินระวางพื้นที่ในอากาศมี 3 มิติครอบคลุมถึงงานปั้น งานแกะสลักและการสร้างสรรค์ อาจแยกตามวิธีการทำงานดังนี้

1. การปั้นคือกรรมวิธีการสร้างรูปทรง โดยการพอกวัสดุที่อ่อนตัวและเปลี่ยนรูปทรงได้ เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน ขี้ผึ้ง เป็นต้น
2. การแกะสลักคือ การใช้เครื่องมือหรือของมีคมแกะสลักเนื้อไม้บนวัตถุของอ่อน ทำให้เกิดลวดลายและภาพมีแสงเงา เกิดระยะความสูงต่ำภายในภาพ มีมิติ มีความตื้นลึกหนาบาง
3. เทคนิคผสมคือ การเอาวัสดุหลายอย่างมาประกอบกันเป็นรูปทรงต่างๆ ด้วยวิธีการตี เคาะ ทาบ เชื่อม ตัด ต่อ เป็นต้น

สุชาติ เกาทอง (2536:27-30)ได้กล่าวถึงกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปหัตถกรรมว่า การสร้างสรรค์ในวิธีใดนั้นต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของวัสดุ ซึ่งนำมาประกอบเป็นรูปทรงแต่ละชนิด ผลที่ได้จากวิธีการกับวัสดุชนิดหนึ่ง ย่อมแตกต่างจากผลของวัสดุอีกชนิดหนึ่ง ทำให้ความรู้สึกและอารมณ์แตกต่างกันออกไป กลวิธีที่นิยมในการสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมมีดังนี้

1. วิธีการเพิ่ม เช่น การปั้นเป็นการเพิ่มวัสดุไปตามส่วนต่างๆ จนได้ลักษณะตามต้องการ ผลที่ได้เรียก รูปปั้น
2. การนำเอาออกจากรูปทรงที่เป็นแท่งจนได้รูปลักษณะตามต้องการ วิธีนี้อาจทำด้วยวิธีแกะสลัก หรือกระบวนการในทางลบ หมายถึงการเอาส่วนย่อยออกจากส่วนรวม ผลที่ได้เรียก รูป

แกะสลัก

3. การหล่อจากแบบ วิธีนี้ไม่ต้องแกะหรือพอกแต่ใช้วิธีเมื่อทำแบบแล้วก็หล่อ เพื่อให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการโดยการทำพิมพ์ มี 3 ลักษณะคือ พิมพ์บุบ, พิมพ์ขึ้น และพิมพ์ยาง

วิทยากร เชียงกูล (2537:21) ได้กล่าวถึงกลวิธีสร้างสรรค์งานศิลปะหัตถกรรมไว้ 3 วิธีดังนี้ คือ

1. วิธีบูรณาการด้วยวัสดุเดียวกัน เช่น ไม้ต่อไม้ ดินต่อดิน

2. วิธีการสร้างสรรค์ด้วยวัสดุต่างชนิดกัน เช่น ไม้กับโลหะ

3. วิธีการสร้างสรรค์ในวัสดุนั้นๆ เช่น กลวิธีเอาออก หรือวิธีลบ ได้แก่ การขุดไม้ การแกะสลักไม้ การฉลุไม้

3. งานศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน

วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์ (2531:31-32) กล่าวว่าศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านนั้นเป็นศิลปะของกลุ่มชนที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ไม่จำเป็นต้องเป็นชาวบ้านหรือชาวเขา แต่ต้องเป็นกลุ่มชนที่มีเอกลักษณ์ร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น มีเอกลักษณ์ร่วมกันในการประกอบอาชีพแกะสลักไม้ เครื่องปั้นดินเผา ทอผ้า ฯลฯ ซึ่งเป็นเหตุให้รวมบุคคลเข้าเป็นกลุ่มเดียวกันเป็นพวกเดียวกัน มีการนับถือขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มร่วมกัน กลุ่มชนเหล่านี้เป็นกลุ่มชนพื้นถิ่นพื้นบ้าน หรือเดิมเรียกว่าชาวบ้าน ศิลปะของกลุ่มชนเหล่านี้จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่มาจากชีวิตจิตใจของเขาเหล่านั้น อาจจะสนองความเชื่อ เพื่อความสุขทางจิตใจหรือเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน เพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในชุมชนของตน สิ่งเหล่านี้ได้ถ่ายทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ ศิลปะประเภทนี้จึงควรจะมีลักษณะเฉพาะถิ่นเป็นของตนเอง

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2542:101-103) กล่าวว่าการศึกษาศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านที่เน้นการตีความวิเคราะห์ย้อนขึ้นไปถึงความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่และคติเกี่ยวกับความงามของกลุ่มชนในถิ่นนั้นๆ โดยพิจารณาหรืออ่านจากรูปทรง การออกแบบ โครงสร้าง ลวดลาย การใช้วัสดุและเนื้อหา และที่ปรากฏอยู่ในหัตถกรรมพื้นบ้านแต่ละชิ้นของแต่ละกลุ่มชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมหรือชีวิตของกลุ่มชนพื้นบ้านนั้นๆ

นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่น ตามวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นต่างๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็นวิธีการสร้าง การเลือกสรรวัสดุ รูปแบบที่สอดคล้องกับคตินิยมของท้องถิ่น ทั้งหมดนี้ต้องผ่านการขัดเกลา ทดลองมาเป็นเวลาช้านาน จนเกิดการยอมรับว่า หัตถกรรมนั้นๆ มี

ความงามและมีประโยชน์ใช้สอยเป็นที่ยอมรับของกลุ่มชน จนทำสืบต่อกันเรื่อยมา และถือว่าเป็นเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะถิ่นของแต่ละท้องถิ่น เช่น งานแกะสลักไม้ บ้านถวายเป็น เชียงใหม่ , การทอผ้าแพรวา บ้านโพน คำมวง กาฬสินธุ์ , การปั้นหม้อสังกรานต์ ไท-รามัญ ปทุมธานี และการสานเสื่อกระจูดทะเลน้อย ควบขนุน พัทลุง เป็นต้น ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเหล่านี้ล้วนมีลักษณะเฉพาะถิ่นที่ได้รับการสั่งสมสืบทอดกันมา จนเป็นที่ยอมรับร่วมกันของคนในกลุ่มชน

อริยา สุอังคะวาทิน (2534:65-66) กล่าวว่า งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นผลงานสร้างสรรค์อันเนื่องมาจากความต้องการที่จะดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขของคนท้องถิ่น เป็นการผสมผสานระหว่างวิถีชีวิตธรรมชาติและความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์

งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านได้มีการปรับปรุงพัฒนาเป็นระยะเวลานานจนได้ผลสรุปที่สมบูรณ์ในการออกแบบเพื่อประโยชน์ใช้สอย ถือเป็นเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ได้รับการสืบทอดต่อเนื่องกันมา จัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ เพราะงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจะบ่งบอกถึงความเป็นชาติ งานศิลปหัตถกรรมของชนกลุ่มใด ย่อมมีรูปแบบ กรรมวิธี แนวความคิด ขนบธรรมเนียมประเพณีของตนผสมผสานกันจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งเมื่อมีผู้พบเห็นก็จะสามารถบ่งบอกได้ว่างานศิลปหัตถกรรมนั้นเป็นของใคร ของชาติใด เป็นต้น

งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจากการศึกษาวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม พบว่าวัฒนธรรมไม่หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ วัฒนธรรมใดที่ไม่เหมาะสมกับยุคสมัย ถ้าไม่สูญหายไป ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งทางด้านรูปลักษณะ กรรมวิธี หรือวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านก็เช่นกันได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคมธรรมชาติแวดล้อม งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านหลายอย่างหมดความจำเป็นเพราะความต้องการใช้สอยในงานนั้นๆ เปลี่ยนไป ที่เห็นได้ชัดก็คือเครื่องใช้ทางด้านการเกษตร เมื่อมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามา มีบทบาทในชีวิตประจำวัน งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่เคยใช้อยู่ก็หมดความสำคัญและเลิกใช้ไปในที่สุด ทั้งที่การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่จะมีค่าใช้จ่ายที่สูงและเป็นการทำลายสภาวะสิ่งแวดล้อมมากกว่าก็ตาม ดังนั้นจะเห็นว่างานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านหลายอย่างคงเหลือไว้เพียงความทรงจำ และรูปวัตถุในพิพิธภัณฑ์เท่านั้นแต่ในขณะเดียวกันงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านหลายๆ อย่าง ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะในเรื่องของรูปแบบกรรมวิธี วัตถุดิบ และประโยชน์ใช้สอยที่ต่างไปจากเดิมโดยมุ่งเน้นเป็นสินค้าผลิตเชิงธุรกิจ ซึ่งงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเหล่านี้ได้สร้างรายได้ให้กับผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่ายและเป็นรายได้ของประเทศอย่างมากมาย

ดังนั้นการศึกษาถึงสถานภาพของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยนั้น จะต้องศึกษาทำความเข้าใจของอดีตความเป็นมา และสภาวะการณ์ปัจจุบันที่ต้องมีการปรับปรุง สนับสนุนและ

ส่งเสริมเพื่อที่จะให้งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านยังคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของชาติสืบไป

4. งานวิจัยเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2542:101-103) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคเหนือ” มุ่งศึกษากระบวนการส่งเสริมศิลปหัตถกรรมชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเด่นชัด เช่น งานประเภทเครื่องแกะสลักไม้ เครื่องจักรสาน เครื่องเงิน เครื่องเงิน เครื่องโลหะ การทอผ้า ฯลฯ จากงานชนิดต่างๆ เหล่านี้ ถ้าศึกษาให้ลึกลงไปแล้วจะเห็นว่าส่วนใหญ่มีความคิด ความบันดาลใจมาจากความจำเป็นในการดำรงชีวิต ตามลักษณะภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อและศาสนาของท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากงานศิลปหัตถกรรมภาคเหนือหลายชนิดที่เกิดขึ้นจากความบันดาลใจและความจำเป็นดังกล่าว

งานศิลปหัตถกรรมภาคเหนือที่เกิดขึ้นตามลักษณะภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นที่เห็นได้ชัดประเภทหนึ่งคือการแกะสลักไม้ จากการที่พื้นที่อุดมไปด้วยป่าไม้ทำให้นิยมทำเครื่องมือที่ทำด้วยไม้มาแต่โบราณ ได้แก่ เครื่องประกอบอาคารบ้านเรือน องค์ประกอบของโบสถ์ วิหาร และอาคารทางศาสนาต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีความประณีตงดงาม

ชัยรัตน์ ปานสุวรรณจิต (2542) กล่าวว่า

1. กระบวนการความคิด

การแกะสลักเป็นลักษณะของกระบวนการพัฒนาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เพราะชีวิตในเยาว์วัยอยู่ในสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับงานไม้ซึ่งมีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยเฉพาะปู่เป็นช่างแกะสลักหน้าบรรณได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการแกะสลักเท่าที่จะทำได้ แต่ความรู้สึกขณะนั้นคิดว่ายังถ่ายทอดให้ไม่หมด ผู้สอนยังหวงวิชาอยู่ เหตุนี้จึงเป็นแรงผลักดันให้ตัวเองมีความมุ่งมั่นที่จะต้องเรียนรู้และเป็นช่างแกะสลักที่มีฝีมือให้ได้ด้วยตัวเอง แต่ปัจจุบันนี้ความคิดที่ว่าบรรพบุรุษหวงวิชา ไม่ถ่ายทอดให้หมดสิ้นวิชา เป็นความคิดที่ผิด เพราะได้เรียนรู้กับตัวเองเมื่อได้สอนลูกศิษย์ให้เป็นช่างแกะสลัก คิดไม่ออกว่าจะสอนอย่างไรให้หมดสิ้นความรู้ ทุกอย่างจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบกับมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้ผลงานพัฒนาไปตลอด ผู้เรียนต้องเป็นผู้ใฝ่หา การสอนผู้สอนจะต้องคิดว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ จะทำให้ผู้เรียนชอบอย่างไร ความคิดจะต้องก้าวหน้าตลอด ผู้สอนเองจะต้องมีความเป็นช่างประดิษฐ์ที่มุ่งมั่นในการสอนเพื่อให้ได้ผลงานอย่างแท้จริง ผู้เรียนเมื่อเรียนแล้ว จะรู้สึกว่ามีความรู้คุณค่าต่อการที่ได้เรียนรู้จากผู้สอน เห็นคุณค่าของงานไม้ที่จะออกมาในรูปแบบต่างๆ อย่างชื่นชม

2. กระบวนการผลิต

เมื่อมีวัสดุในการที่จะนำไปแกะสลัก ช่างจะต้องกำหนดรูปทรงได้ ไม่ว่าไม้จะอยู่ในรูปลักษณะใด หากไม่มีรอยตำหนิจะต้องทำการแก้ไขให้อยู่ในสภาพของเนื้อไม้ที่ดีได้ โดยการต่อหรือใช้กาวผสมใส่ แต่งสีให้คล้ายเนื้อไม้ และคงรูปเดิมไว้

เมื่อมีไม้เราต้องกำหนดรูปทรงตามลักษณะของไม้ เพื่อไม่ให้เสียรูปเดิม เช่น ถ้าไม้โค้งงอ โค้งเว้า หรือรูปแบบต่างๆ ได้ เช่น ภาพหุ่นสูง หุ่นต่ำ หรือลายเส้น ใช้สิ่วรูปโค้งแกะให้ตรง ใช้สิ่วหน้าตรงแกะให้โค้ง

การย้อมสี ใช้ดินหม้อ ดินแดง โดยมากจะใช้สีธรรมชาติที่ได้จากเปลือกมังคุด มะเกลือ คราม ใช้ชะแลคุดเลียนลงแลคเกอร์ ทุกวันนี้นางไม้จะออกมาในลักษณะโชว์เนื้อไม้

การทำผิวไม้ให้เนียนเรียบ ช่างจะต้องมีทักษะการใช้สิ่วเป็นอย่างดีจึงจะทำให้ผิวไม้เรียบเนียน ไม่มีเลี่ยน จะทำให้ได้ผิวไม้อย่างชัดเจน

3. กระบวนการถ่ายทอดความรู้

1. จะปรึกษาหารือกันก่อนว่าผู้เรียนมีความจำเป็นอย่างไร หรือมีจุดมุ่งหมายอะไรในการเรียนแกะสลักครั้งนี้ เพราะการสอนแกะสลักผู้สอนจะถ่ายทอดวิชาให้หมด ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้มีความตั้งใจจริง มีใจรัก เมื่อมาเรียนจะต้องรับให้ได้ทั้งหมด ถ้าผู้เรียนไม่เต็มที่ ผู้สอนจะเสียความรู้สึก

2. จะสอนในเรื่องของโครงสร้างแบบที่จะแกะ จะสอนตามขั้นตอนจากง่ายจนชำนาญเป็น อย่างๆ เช่น การทำรูปทรงกลม ผู้เรียนก็ต้องแกะขัดเกลามาให้เป็นรูปทรงกลมให้ได้จนชำนาญจึงจะเปลี่ยนไปทำรูปแบบอื่นๆ จนชำนาญเช่นกัน เมื่อมีความชำนาญในการจัดทำรูปทรงต่างๆ ผู้เรียนก็จะมีแนวความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเอง และสามารถลงมือแกะสลักได้ตามแนวความคิดของตัวเอง

4. การช่วยเหลือสังคม

เป็นผู้ให้การช่วยเหลือการสอนในเชิงช่างโดยไม่คิดค่าตอบแทน โดยการสอนนั้นผู้เรียนจะต้องเป็นผู้เข้ามาเรียนโดยตนเอง เพราะการสอนแบบนี้จะได้รับผลสำเร็จมากกว่าผู้สอนไปหาผู้เรียน การที่ผู้เรียนมาหาผู้สอนโดยตรงก็เป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่า เป็นผู้ที่มีความตั้งใจ มุ่งมั่นอย่างแท้จริง เมื่อสอนแล้วก็รับและเรียนรู้ได้ดี รู้จักการใช้ชีวิตด้วยความดีงาม นำไปประกอบอาชีพได้

5. ความคิดทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ

เหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 เป็นผู้ที่ได้เห็นเหตุการณ์นักศึกษาเดินขบวนเรียกร้องประชาธิปไตย มีแนวคิดที่ว่ารัฐบาลไม่ควรปิดกั้นความคิดของประชาชน ช่วงที่เหตุการณ์ยังไม่สงบจะคอยดูห่างๆ คอยฟังข่าว ไม่ได้เป็นผู้ร่วมขบวนการ เมื่อเหตุการณ์คลี่คลายได้มีส่วนร่วมกับทหาร ถูกส่งตัวไปยังแดนสีชมพู เพื่อไปช่วยในเรื่องการเรียนการสอน

6. บริบทสังคม

ปัจจุบันสังคมในชาวบ้านชนบทเริ่มกว้างเหว เพราะส่งลูกหลานไปเรียนในตัวเมืองหรือถิ่นที่เจริญกว่า เพราะมีแนวความคิดอยากให้ลูกเป็นใหญ่เป็นโต ไม่มีใครที่จะคิดให้ลูกหลานสืบทอดสานต่อภูมิปัญญาพื้นบ้านของพ่อแม่และบรรพบุรุษ เมื่อลูกเรียนสูงก็จะมีความคิดว่าจะทำงานแบบกรรมกรไม่ได้ หรือสืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไม่ได้ ความเป็นอยู่ของสังคมปัจจุบันอยากให้เด็กสัมผัสชีวิตได้ทุกรูปแบบ เมื่อมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นก็สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ปัจจุบันสังคมที่คนรุ่นหลังทิ้งบ้านเกิดหรือถิ่นเดิม ไม่อยากให้เกิดขึ้น อยากให้ทุกคนรักบ้านเกิด เมืองนอนของตนเอง ช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีบ้านเมืองของตนไว้โดยเฉพาะภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งจะต้องมีผู้ช่วยกันสืบสานต่อให้ลูกหลานได้รู้เห็นและอนุรักษ์สืบต่อไป

7. การเปลี่ยนแปลงของงานแกะสลักไม้

งานแกะสลักไม้ไม่มีอะไรใหม่ ทุกอย่างอยู่ในวัฏจักร พัฒนาได้ทุกรูปแบบ การแกะสลักตามรูปแบบทรงของไม้ ก็จะพัฒนาเปลี่ยนแปลงเป็นรูปอื่น เช่น เคยแกะลอยตัว ก็พัฒนามาเปลี่ยนเป็นการแกะนูนสูง-นูนต่ำ มีการพัฒนาเครื่องมือให้ทันสมัย ใช้แนวความคิดผสมผสานพื้นบ้านและสากลให้ไปด้วยกันได้

วัสดุหรือไม้ไม่มีการหมด แต่จะอย่างไรให้มนุษย์มองเห็นคุณค่าของไม้มากไปกว่างานฝีมือ เศษไม้ทุกอย่างมีประโยชน์สามารถนำมาใช้เคลือบออกมาในรูปแบบต่างๆ ได้ เช่น ทำไม้ปาเก้ การนำเศษไม้มาแปะให้เป็นรูปทรงต่างๆ ก็จะทำให้ไม้มีคุณค่าขึ้น

นายคำอ้าย เดชดวงตา มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย อดทน เยือกเย็น ใฝ่หาความรู้ตลอดเวลา มีความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษดีมาก รู้จักเทคโนโลยีใหม่ๆ เป็นคนกว้างขวาง ไม่มีเงินก็สามารถไปที่ไหนๆ ก็ได้ โดยใช้ฝีมือแกะสลักของตัวเองเป็นใบเบิกทาง

อุดมการณ์ : งานที่ทำจะต้องเป็นงานชิ้นใหญ่ เน้นศิลปะพื้นบ้านเป็นพื้นฐานเพื่อสร้างงานสากล นำตัวเองเข้าหาแหล่งวิชาโดยตรง ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การทำงาน : ทำได้รวดเร็วมาก การแกะสลักจะแกะโดยไม่ต้องร่างรูปแบบเอาไว้ รู้จักการใช้เครื่องมือ เข้าใจในการแกะ รู้จักหลักในการแกะ เครื่องมือมีไม่มาก ชอบช่วยเหลือสังคม เผยแพร่ผลงานศิลปะพื้นบ้าน เป็นผู้ร่วมก่อตั้งมูลนิธิเพื่อนช้างของคุณโสโรดา ชาลวาลา คาดว่าอีกประมาณ 3-5 ปี จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง งานแกะสลัก

กระบวนการสอน : จะสอนให้รู้จักสภาพแวดล้อมจากของจริง เป็นขั้นตอนตามลำดับ

1. จะต้องทำงานให้ออกมาในรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่งให้ได้อย่างชำนาญ
2. สอนแบบต่อเนื่องโดยให้รุ่นพี่สอนรุ่นน้อง สืบทอดต่อกันไปเป็นรุ่นๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการค้นคว้าเรื่องการศึกษา วิวัฒนาการผลงานแกะสลักไม้ของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ปี พ.ศ.2515 - 2544 ในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ผลงานแกะสลักไม้ด้านกระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอด ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรผลงานแกะสลักไม้ของ นายคำอ้าย เดชดวงตา คือผลงานที่ปรากฏ ต่อสาธารณชน ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2515 - 2544 มีรายการผลงานผู้วิจัยได้รวบรวมจากแหล่งข้อมูลดังนี้

1.1 ข้อมูลขั้นต้น คือ ศึกษาจากผลงานแกะสลักไม้

1.1.1	ผลงานสะสมของ นายคำอ้าย เดชดวงตา รวมจำนวน	10	ชิ้น
1.1.2	ผลงานสะสมของสถานที่ราชการ รวมจำนวน	10	ชิ้น
1.1.3	ผลงานสะสมของเอกชน รวมจำนวน	50	ชิ้น
	- ผลงานสะสมส่วนบุคคล	แยกเป็นจำนวน 30	ชิ้น
	- ผลงานสะสมของโรงแรม	แยกเป็นจำนวน 10	ชิ้น
	- ผลงานสะสมของห้องแสดง	แยกเป็นจำนวน 10	ชิ้น
	ผลงานศิลปหัตถกรรม		

1.2 ข้อมูลชั้นรองคือ ศึกษาจากภาพถ่ายผลงาน เผยแพร่ในเอกสารสิ่งพิมพ์ สไลด์ ซึ่งเป็นกรณีที่ไม่สามารถติดตามค้นคว้าหาผลงานจริงพบได้

2. กลุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนประชากรผลงานแกะสลักไม้ที่ปรากฏตั้งแต่ปี พ.ศ.2515 - 2544 เป็นทั้งข้อมูลขั้นต้นและข้อมูลชั้นรอง เป็นประชากรที่มีจำนวนภาพถ่าย 120 ชิ้น การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกสุ่มจากผลงานชิ้นเด่นในแต่ละยุค ได้กลุ่มตัวอย่างผลงานของ นายคำอ้าย เดชดวงตา จำนวน 60 ชิ้น จากจำนวนผลงานประชากรที่แบ่งตามช่วงระยะเวลาในแต่ละยุคที่สร้างงานคือยุคแรก การ

สร้างงาน ยุคกลางการสร้างอุดมการณ์ และยุคปัจจุบันการสร้างศรัทธา โดยประมวลจากการที่ นักวิชาการทางศิลปหัตถกรรมได้แบ่งเป็นระยะไว้ ดังนี้

1. ระยะแรก ช่วงปี พ.ศ. 2515 - 2524 จำนวน 20 ชิ้น
2. ระยะกลาง ช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2534 จำนวน 20 ชิ้น
3. ระยะปัจจุบันช่วงปี พ.ศ. 2535 - 2544 จำนวน 20 ชิ้น

ตาราง 1 ผลงานระยะแรก

ชื่องาน	กลวิธี	ขนาด
1. ความรักของช้างคอย	แกะสลักนูนสูง	6 × 80 × 120 ซม.
2. เจ้าป่าพนาลี	แกะสลักนูนสูง	10 × 60 × 100 ซม.
3. สีสัมพันธ์	แกะสลักนูนสูง	10 × 100 × 150 ซม.
4. เชื้อคอยสาวเหนือ	แกะสลักนูนสูง	10 × 100 × 150 ซม.
5. ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ	แกะสลักนูนสูง	10 × 100 × 150 ซม.
6. อารมณ์สาวท	แกะสลักนูนสูง	8 × 80 × 120 ซม.
7. ชีวิตในธรรมชาติ	แกะสลักลอยตัว	60 × 60 × 150 ซม.
8. การเจริญเติบโต	แกะสลักลอยตัว	60 × 60 × 120 ซม.
9. รูปทรงองค์ประกอบ	แกะสลักลอยตัว	80 × 80 × 100 ซม.
10. ความสัมพันธ์ของช้าง	แกะสลักลอยตัว	80 × 80 × 120 ซม.
11. ช้างอุดมสมบูรณ์	แกะสลักลอยตัว	50 × 50 × 120 ซม.
12. ธรรมชาติของชีวิตทุกชนิด	แกะสลักลอยตัว	80 × 80 × 100 ซม.
13. พลังสร้างสรรค์	แกะสลักนูนสูง	10 × 90 × 120 ซม.
14. ชีวิตสัตว์สังคม	แกะสลักนูนสูง	10 × 80 × 120 ซม.
15. ชีวิตช้างไทย	แกะสลักลอยตัว	80 × 100 × 120 ซม.
16. การบิดเบือนสัตว์ - รูปทรงธรรมชาติ	แกะสลักนูนสูง	10 × 80 × 120 ซม.
17. ชีวิตสัตว์ป่าอนุรักษ์	แกะสลักนูนสูง	10 × 80 × 120 ซม.
18. สีสายใหญ่ในความรัก	แกะสลักนูนสูง	10 × 80 × 120 ซม.
19. สาวเครือฟ้า	แกะสลักนูนสูง	60 × 60 × 100 ซม.
20. ความรักของช้าง	แกะสลักนูนสูง	10 × 80 × 120 ซม.

ตาราง 2 ผลงานระยะกลาง

ชื่องาน	กลวิธี	ขนาด
1. ลีลาสารวัน	แกะสลักปูนสูง	10 × 80 × 120 ซม.
2. หัวช้างมงคลประจำบ้าน	แกะสลักลอยตัว	10 × 60 × 100 ซม.
3. หัวช้างแสดงอารมณ์-อุดมสมบูรณ์	แกะสลักปูนสูง	10 × 60 × 100 ซม.
4. พญาช้างพลาย	แกะสลักปูนสูง	10 × 100 × 120 ซม.
5. พญาช้างป่า	แกะสลักปูนสูง	10 × 100 × 120 ซม.
6. อริยานทช้างป่า	แกะสลักปูนสูง	10 × 100 × 120 ซม.
7. สี่อรัญภาษาช้าง	แกะสลักปูนสูง	10 × 100 × 120 ซม.
8. ช้างเพื่อนแก้ว	แกะสลักปูนสูง	10 × 100 × 120 ซม.
9. ธรรมชาติช้างสามเศียร	แกะสลักปูนสูง	10 × 100 × 120 ซม.
10. นรก สวรรค์ที่สรรค์สร้างมา	แกะสลักปูนต่ำ	10 × 100 × 120 ซม.
11. การเวียนว่ายตายเกิด	แกะสลักลอยตัว	20 × 100 × 120 ซม.
12. องค์ประกอบชีวิต	แกะสลักลอยตัว	20 × 100 × 120 ซม.
13. ลีลาลูกช้าง	แกะสลักปูนต่ำ	5 × 80 × 120 ซม.
14. ตุงลายไทย	แกะสลักปูนสูง	5 × 60 × 200 ซม.
15. ตุงพญานาค	แกะสลักปูนสูง	5 × 80 × 200 ซม.
16. ไชลองช้างป่า	แกะสลักปูนสูง	10 × 80 × 120 ซม.
17. ลีลา ลีลาศ	แกะสลักลอยตัว	50 × 50 × 150 ซม.
18. อารมณ์กิริยาท่าทางช้างป่า	แกะสลักปูนสูง	30 × 60 × 100 ซม.
19. ชันโตกช้าง	แกะสลักปูนสูง	40 × 80 × 80 ซม.
20. ความสัมพันธ์มนุษย์กับสัตว์	แกะสลักปูนสูง	5 × 60 × 100 ซม.

ตาราง 3 ผลงานระยะปัจจุบัน

ชื่องาน	กลวิธี	ขนาด
1. ไร่เตี้ยสา	แกะสลักลอยตัว	80 × 80 × 100 ซม.
2. แผ่นหลังอำนาจ	แกะสลักลอยตัว	40 × 80 × 100 ซม.
3. คุณค่าสัตว์ป่า	แกะสลักนูนสูง	80 × 80 × 100 ซม.
4. พลังสร้างอำนาจ	แกะสลักนูนสูง	30 × 80 × 120 ซม.
5. การเชื้ออาหารต่อกัน	แกะสลักนูนสูง	40 × 80 × 100 ซม.
6. ศรัทธามหาเมฆคล	แกะสลักนูนต่ำ	10 × 80 × 100 ซม.
7. การเจริญเติบโต	แกะสลักลอยตัว	50 × 50 × 120 ซม.
8. ความรู้สึกคือคนอง	แกะสลักลอยตัว	10 × 80 × 100 ซม.
9. ความงามกับศาสนา	แกะสลักนูนสูง	50 × 60 × 100 ซม.
10. ความสัมพันธ์ของสัตว์	แกะสลักลอยตัว	50 × 80 × 120 ซม.
11. อศวลีลา	แกะสลักนูนสูง	20 × 80 × 120 ซม.
12. ความสัมพันธ์สรรพสิ่งในโลก	แกะสลักนูนสูง	10 × 60 × 100 ซม.
13. สัตว์ป่าในนวนิยาย	แกะสลักลอยตัว	60 × 80 × 100 ซม.
14. เริงระบำรำฟ้อน	แกะสลักนูนต่ำ	5 × 60 × 100 ซม.
15. โขลงช้างป่า	แกะสลักนูนต่ำ	5 × 100 × 120 ซม.
16. ช้างสามเศียร	แกะสลักนูนสูง	10 × 100 × 100 ซม.
17. ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับชีวิต-มนุษย์-เพศ	แกะสลักนูนสูง	10 × 50 × 100 ซม.
18. ความผัดหัวงสาวเหนือ	แกะสลักนูนสูง	10 × 80 × 120 ซม.
19. ความรู้สึกสภาพแวดล้อม	แกะสลักนูนต่ำ	5 × 60 × 100 ซม.
20. ความเจริญเติบโต	แกะสลักลอยตัว	100 × 120 × 180 ซม.

3. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

3.1 รวบรวมผลงาน เอกสาร ภาพถ่ายผลงานแกะสลักไม้และบันทึกรายละเอียด ระยะเวลา ของผู้สร้างงาน

3.2 ศึกษาเอกสาร ผลงานด้านกระบวนการทางศิลปหัตถกรรม เป็นข้อมูล ลัมภาษณิศัย และผู้เกี่ยวข้องนักวิชาการทางศิลปหัตถกรรม

3.3 ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการทางศิลปหัตถกรรมอันประกอบด้วย กระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอด โดยศึกษาตามเกณฑ์ที่สร้างไว้ด้วยการอธิบายประกอบ ภาพถ่าย

เกณฑ์วิเคราะห์วิวัฒนาการผลงานแกะสลักไม้ แบ่งออกเป็น 3 เกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์ ที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการคิด ผลงานแกะสลักไม้ ประกอบด้วย

1.1 การคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทั้งธรรมชาติสร้างและมนุษย์สร้าง เช่น ภาพมนุษย์กับสัตว์ ธรรมชาติกับสัตว์

1.2 การคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ที่แสดงถึงความศรัทธา ความเคารพนับถือสืบทอดกัน มาทางวัฒนธรรม เทพเจ้า นิยายโบราณ

1.3 การคิดเกี่ยวกับมนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม สะท้อนความรู้สึกภายใน-ภายนอก ทางเพศ ความรัก

เกณฑ์ ที่ 2 การวิเคราะห์ด้านกระบวนการผลิต

2.1 การผลิตความจริงคือรูปแบบที่คล้ายหรือเหมือนต้นแบบ ขึ้นชมธรรมชาติ เลียนแบบ ธรรมชาติ ประยุกต์ตามรสนิยมของศิลปินผู้สร้างงาน

2.2 การผลิตประเพณี คือการสืบทอดทางวัฒนธรรมของสังคมใดสังคมหนึ่ง มีลีลาและวัสดุ เน้นอน ยังคงรักษาพื้นฐานเดิมไว้

2.3 การผลิตแสดงสัญลักษณ์ คือมีลักษณะช่วยบอกให้ผู้พบเห็นได้ตอบสนอง คิดอุปมา-อุปไมย ชอนเร้นอย่างใดอย่างหนึ่งในช่วงเวลานั้นๆ ได้แก่ ภาพอริยาบท ลีลา - ลีลาศ

เกณฑ์ ที่ 3 การวิเคราะห์ด้านกลวิธี

3.1 การถ่ายทอดการสร้างสรรวัสดุ โดยการแปรสภาพวัสดุที่เปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ ให้เป็นไปตามชวณแบบนั้นๆ

3.1.1 การถ่ายทอดทางบวก ได้แก่ การเพลาะอัดไม้ การเข้าเดือยไม้

3.1.2 การถ่ายทอดทางลบ ได้แก่ การแกะสลัก การฉลุ การตอก การเซาะ

3.2 การถ่ายทอดแบบบูรณาการวัสดุต่างชนิดหรือชนิดเดียวกัน ที่มีลักษณะติดตั้งเคลื่อนไหว ไม่ได้ เช่น งานแกะสลักแผ่นไม้หลายๆ ชิ้นนำมาประกอบเป็นรูปสัตว์

รวบรวมผลงานแกะสลักไม้ ของ นายคำอ้าย เดชดวงตา บันทึกเป็นภาพถ่ายทั้งจาก ข้อมูล
 ขั้นต้น และขั้นรอง รวมทั้งมีการสัมภาษณ์ นายคำอ้าย เดชดวงตา และผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการศึกษาผลงานการแกะสลักไม้ของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ทำความ
 เข้าใจในกระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอดทางศิลปหัตถกรรม ของผลงาน
 แต่ละชิ้น

2. นำผลงานแต่ละชิ้นมาเทียบเกณฑ์วิเคราะห์ จัดเข้าเป็นหมวดหมู่ตามช่วงเวลาในระยะแรก
 ระยะกลาง และระยะปัจจุบัน ให้ตรงกับเกณฑ์อธิบายผลงานตามเกณฑ์แต่ละเกณฑ์ประกอบภาพ

3. นำเสนอข้อมูลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ประกอบภาพถ่าย ซึ่งเป็นข้อมูล
 เชิงคุณภาพ ที่บรรยายตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

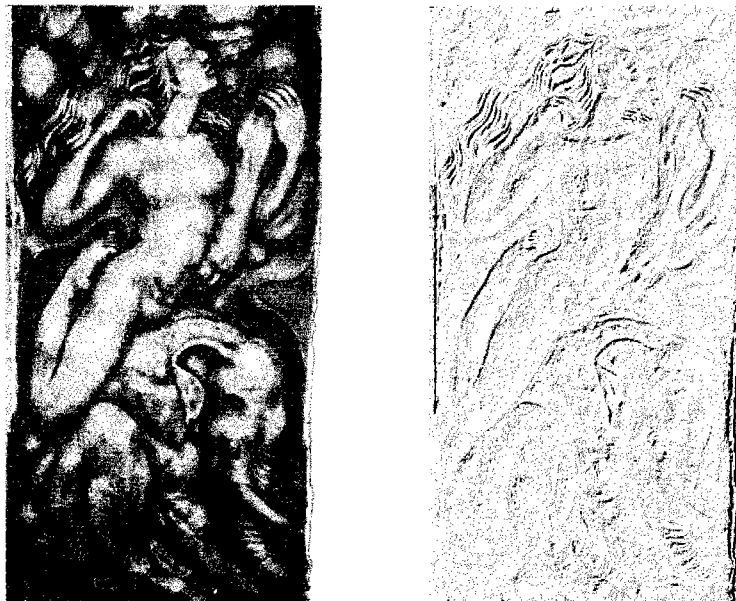
การศึกษาวិวัฒนาการผลงานแกะสลักไม้ของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ทางด้านกระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอด ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมค้นคว้าข้อมูลที่เป็นเอกสาร และจากการสัมภาษณ์ นายคำอ้าย เดชดวงตา พบว่าในช่วงการปฏิบัติงานและเผยแพร่ผลงานแกะสลักไม้ เริ่มตั้งแต่ปี 2514 เป็นต้นมา สามารถจัดแบ่งได้ 3 ระยะคือ

1. ระยะแรก	ช่วงปี พ.ศ.2515 - 2524	จำนวน 20 ชิ้น
2. ระยะกลาง	ช่วงปี พ.ศ.2525 - 2534	จำนวน 20 ชิ้น
3. ระยะปัจจุบัน	ช่วงปี พ.ศ.2535 - 2544	จำนวน 20 ชิ้น

ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นายคำอ้าย เดชดวงตา ประมวลผลความได้ดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการคิดในการสร้างงาน
 - 1.1 กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
 - 1.2 กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์
 - 1.3 กระบวนการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะ
 - 1.4 กระบวนการคิดเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม
2. เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการผลิตในการสร้างงาน
 - 2.1 กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรง
 - 2.2 กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์
 - 2.3 กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง
 - 2.4 กระบวนการผลิตที่แสดงแนวสัญลักษณ์
 - 2.5 กระบวนการผลิตที่แสดงแนวประเพณี
3. เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการถ่ายทอดในการสร้างงาน
 - 3.1 การถ่ายทอดโดยการแปรสภาพรูปแบบ
 - 3.2 การถ่ายทอดโดยกระบวนการทางลบ
 - 3.3 การถ่ายทอดทางบูรณาการวัสดุต่างๆ

ภาพที่ 1 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2515

"ความรักของซังคอย"

ภาพแกะสลักนูนสูง ขนาด 6 × 80 × 120 เซนติเมตร

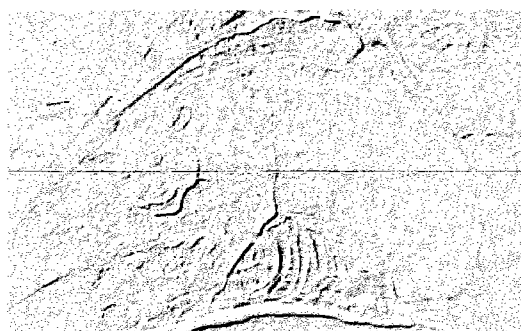
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ ด้วยการสร้างงานที่คำนึงถึงความเป็นพื้นบ้าน วิถีชีวิตชนบท ความเป็นธรรมชาติของสตรีเพศในขณะเจริญวัย ด้วยที่ทำอารมณ์อ่อนไหวฉายอารมณ์ เข้มแข็งแฝงไว้ด้วยความมานะอดทน

กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์ การนำไม้ที่ได้แปรสภาพเป็นไม้แผ่นมาทำการแกะสลักเป็น ภาพนูนสูงโดยไม่ต้องมีการเชื่อมต่อกับสิ่งอื่นใดซึ่งมีขนาดใหญ่พอสมควร

กระบวนการถ่ายทอดในทางลบ โดยให้ผู้ศึกษาได้รู้จักการนำเอาไม้ที่มีอยู่แล้วนำมาแปรสภาพ ให้เป็นภาพศิลปะที่สวยงาม โดยการสอนนั้นจะไม่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศิลปิน แต่จะสอนให้เป็นผู้ ในการถ่ายทอดจาก 1 คน ต่อให้อีก 3 คน อย่างนี้เรื่อยๆ ไป และจะติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ เมื่อ ศิษย์จบออกไปสู่โลกกว้าง แล้วจะติดตามว่าได้แสวงหาสิ่งใหม่ๆ เพิ่มเติมหรือไม่อย่างไร ซึ่งเป็น กลอุบายอีกอย่างหนึ่งในการแสวงหาความมั่นใจในตนเองต่อไปอีกในอนาคต (คำอ้าย เดชดวงตา : สัมภาษณ์ ม.ค. 2544)

ภาพที่ 2 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2516

"เจ้าป่าพนาลี"

แกะสลักปูนสูง ขนาด $10 \times 60 \times 100$ เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ต้องการแสดงเนื้อหาของความเป็นธรรมชาติของสัตว์ป่า ในวิถีชีวิตของสัตว์ที่ดูร้ายด้วยการแสดงถึงการดำรงชีวิตอยู่ตัวเดียว โดดเดี่ยว โดยการสร้างพื้นผิวของ ภายในให้เรียบเนียน ปิดเบือนความเป็นธรรมชาติของผิวสัตว์นั้นๆ และมีลักษณะวิธีการบูรณาการของ วัสดุ คือต่อไม้ด้วยการนำมาจัดวางในแบบมุมที่เหมาะสมกับภาพสัตว์ที่จะนำมาแกะสลัก ให้เป็น ผลงานที่มีขนาดใหญ่เท่าๆ กับไม้ที่นำมาแกะสลัก

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง จากการนำเอาต่อไม้ที่อยู่ในพื้นดินมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ลด ตัดทอนให้ได้รูปทรงสัดส่วน นำมาร่างภาพสัตว์ตามที่ต้องการโดยใช้ไม้ชิ้นเดียวเป็นโครงร่าง ของผลงาน

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพทางลบ การแสดงถึงสัตว์ที่มีอำนาจ วาสนาที่อยู่ในป่า ย่อมมีพลังปัญญาที่เฉียบแหลมกว่าสัตว์ที่ตัวเล็กกว่า และการจัดองค์ประกอบของพื้นที่กับภาพควรให้ เหมาะสมกันทุกๆ ด้าน เพื่อให้ภาพแกะสลักไม้ปูนสูงนั้นออกมาได้รูปทรงสัดส่วนที่เหมาะสม (เพชร วิริยะ : สัมภาษณ์ ม.ค. 2544)

ภาพที่ 3 ผลงานระยะแรก พ.ศ. 2516

"สื่อสัมพันธ์"

แกะสลักปูนสูง ขนาด 10 × 100 × 150 เซนติเมตร

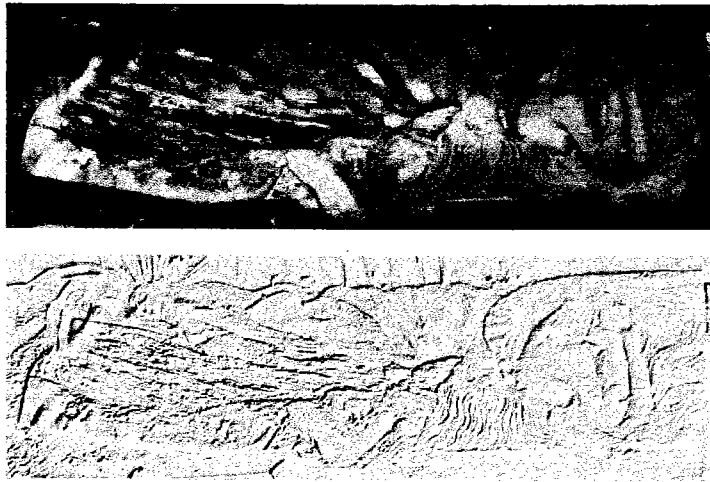
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ แรงบันดาลใจส่วนใหญ่เกิดจากแก่นสาระทางธรรมะและเนื้อหาที่แฝงไปด้วยปริศนาธรรม ความดีงาม ความมั่นคง การพ้นจากความทุกข์ โดยนำเอาเนื้อหาเหล่านี้มาปรุงแต่งและสร้างสัญลักษณ์เป็นผลงาน ผลงานต่างๆ เหล่านี้มักเสนอรูปทรงนามธรรมหรือรูปทรงแสดงสัญลักษณ์ มีการเจาะพื้นที่ว่าง การบวกรูปร่าง การปล่อยทิ้งไว้ ขณะเดียวกันนั้นก็ยังมีลักษณะการจัดวางรูปทรงเป็นช่องว่างภายในตัวผลงาน เพื่อให้การเดินเข้าไปสัมผัสภายในงานของงานแกะสลักไม้นั้น

กระบวนการผลิตที่แสดงสัญลักษณ์ จากเศษไม้ชิ้นใหญ่ๆ ที่ผู้ฟังเป็นบางส่วนแล้วนำมาสร้างงานศิลปหัตถกรรมอีกชั้นหนึ่งโดยการร่างแบบตามความคิดจินตนาการโดยคำนึงถึงปริศนาธรรมเป็นหลักแล้วทำการแกะสลักในลักษณะปูนสูงในภาพที่ต้องการ และจะเน้นบางส่วนในตำแหน่งที่ไม่เสียมาทำเป็นช่องว่างภายในตัวผลงาน ซึ่งจะผลิตได้ 1 ชิ้นเท่านั้นซึ่งจะมีทั้งภาพและพื้นไม่เหมือนภาพใดๆ เลย

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ เป็นการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คุณค่าของไม้ มีคำหรือผู้ฟังเป็นบางส่วนนำมาสร้างงานได้อย่างลงตัว (บุญรัตน์ ณ วิชัย : สัมภาษณ์ ม.ค. 2544)

ภาพที่ 4 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2516

"เอื้องดอยสาวเหนือ"

แกะสลักนูนสูง ขนาด 10 × 100 × 150 เซนติเมตร

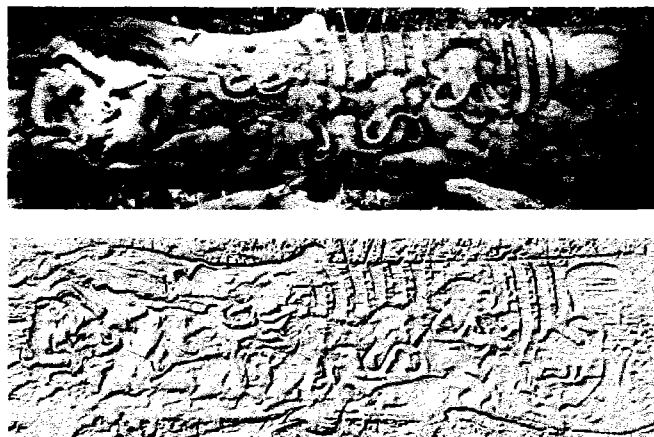
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ในการสร้างสรรค์งานชิ้นนี้เกิดจากความเปลี่ยนแปลง ความหมุนเวียนของชีวิตผู้คนและสิ่งต่างๆ ประกอบกับพุทธปรัชญาที่นำมาเป็นสื่อ และเนื้อหาในการสร้างผลงาน สร้างรูปทรงโดยการนำเอารูปร่างของมนุษย์มาเพิ่มทอนรายละเอียด ประกอบกันเป็นรูปทรงที่คล้ายจริงและนามธรรม การสร้างสรรค์ผลงานส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงถึงความหมั่นหม่อมต่อการทำร้ายทางเพศ การแสดงออกถึงความสมบูรณ์ รูปทรงสัดส่วนในวัยเบญจเพสของสตรีสาวชาวเหนือ

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง ด้วยการนำเอาไม้แผ่นชิ้นใหญ่ที่บางส่วนนั้นได้ถูกทำลายไปบ้างแล้ว นำเอามาเป็นร่าง รูปทรง เน้นถึงความสมบูรณ์ที่เนื้อไม้จะนำมาแกะสลักได้ ส่วนที่ใช้ไม่ได้ก็จะเว้นไว้เพื่อให้เห็นถึงความจริงที่ว่าทุกๆ อย่างย่อมดับสูญไปตามธรรมชาติ และงานที่สำเร็จก็จะเก็บรายละเอียดด้วยการขัดพื้นและภาพ

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ เพื่อให้การได้รู้ว่าการนำรูปร่าง ลีลาของสาวรุ่นมาถ่ายทอดให้เห็นนั้น จะสะท้อนถึงผู้ไม่มีการศึกษาที่มีอาชีพโสเภณีของสาวเหนือเป็นอันดับแรก (วันเจริญ จำปะดิง : สัมภาษณ์ ม.ค. 2544)

ภาพที่ 5 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2517

"ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ"

แกะสลักนูนสูง ขนาด $10 \times 100 \times 150$ เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เกิดจากการสร้างสรรค์ผลงานจากความประทับใจ การดำรงชีวิต ความใกล้ชิดธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง เช่น เครื่องดนตรีพื้นเมือง การชนไก่ การขี่ควายไปไถนา และการชมธรรมชาติในป่าที่มีช้างอยู่ร่วมกันเป็นโขลงใหญ่ การออกแบบรูปทรงใหม่ๆ จากธรรมชาติที่มองเห็น จะสะท้อนความเป็นพื้นบ้านทางภาคเหนือ โดยการใช้กลวิธีบูรณาการของวัสดุจำพวกไม้เก่าๆ กับไม้ใหม่มาเจาะรู เสียบรู โดยไม่ใช้ตะปู ซึ่งเป็นเทคนิคทางสถาปัตยกรรมโบราณอีกชนิดหนึ่ง

กระบวนการผลิตที่แสดงแนวประเพณี นับว่าเป็นการนำเอาไม้ที่นำมาใช้อีกอย่างอื่นไปก่อนแล้ว บวกกับไม้ใหม่ที่จะนำมาเสียบรูเข้าด้วยกันเป็นผืนไม้ชิ้นใหญ่แล้วนำเอามาดำเนินการตามแบบวิธีการจากภาพธรรมชาติของพื้นบ้านภาคเหนือ จากนั้นนำไม้มาขัดให้เข้าเนื้อ อาจเป็นดินหม้อหรือดินแดง ก็จะทำให้ได้งานอีก 1 ชิ้นที่สวยงามประทับใจ

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ จากการสร้างสรรค์ผลงานดังกล่าว ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้รู้ถึงคุณค่าของเนื้อไม้ที่นำมาเสียบรูติดกันเพื่อให้ได้งานที่ใหญ่โตขึ้น แล้วนำมาแกะสลักแบบนูนสูง มีการตกแต่งภาพให้เด่นชัดด้วยสีมะเกลือ และให้มีการเน้นถึงแสงและเงาด้วย (กมล มุลก้อนแก้ว : สัมภาษณ์ ม.ค. 2544)

ภาพที่ 6 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2517

"อารมณ์สวาท"

แกะสลักนูนสูง ขนาด 8 × 80 × 120 เซนติเมตร

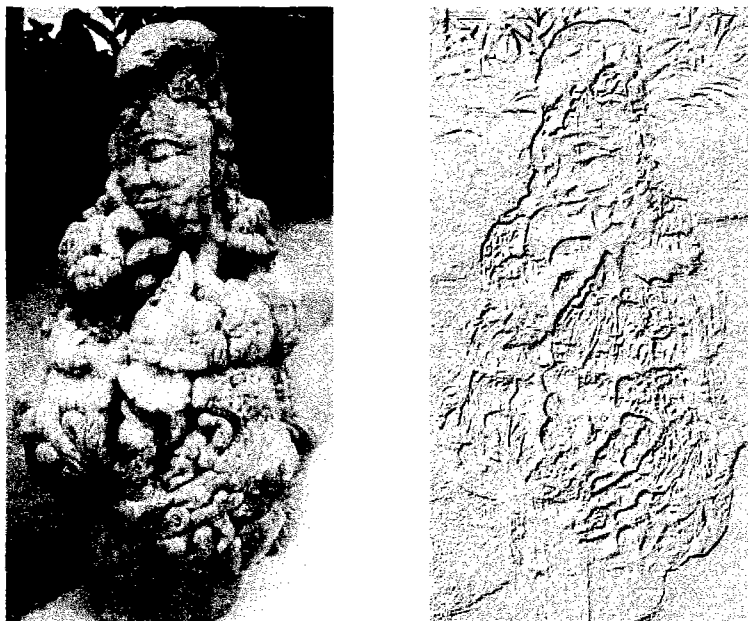
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ได้มาจากรูปทรงทางธรรมชาติ อันเป็นรูปทรงของมนุษย์ โดยการลดทอนสัดส่วนให้เหลือแต่แก่นแท้หรือสิ่งที่ต้องการโดยแฝงไว้ด้วยความนุ่มนวลหรือความงดงามของวัสดุทางธรรมชาติ แนวคิดในการสร้างงานครั้งนี้มีแนวคิด 2 ลักษณะ คือ การสร้างรูปทรงในจินตนาการโดยการร่างภาพลงในกระดาษก่อนและการค้นหารูปจากวัสดุในธรรมชาติของแผ่นไม้

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง เนื่องจากเนื้อไม้นั้นค่อนข้างมีความสมบูรณ์ของทั้งพื้นและภาพทำให้ง่ายต่อการสร้างภาพและไม่ค่อยมีอุปสรรคต่อการแกะสลักไม้โดยเน้นการแกะสลักแบบนูนสูงเป็นหลัก โดยคำนึงถึงตาของเนื้อไม้ที่มีมากพอสมควร ส่วนที่เป็นภาพนั้นจะพยายามหลีกเลี่ยงในส่วนที่มีตาไม้มากๆ เพื่อความสมบูรณ์ของภาพ การตกแต่งสุดท้ายด้วยการย้อมสีเปลือกมังคุดจะทำให้ภาพเกิดเป็นสีติดกับพื้นได้ดี

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ เป็นการทำให้ผู้เรียนหรือผู้ชมผลงานได้รู้สึกถึงลีลาท่าทางในความรักใคร่ของมนุษย์ในอีกอิริยาบถหนึ่ง ซึ่งจะก่อให้เกิดความรักของชีวิตสมรสที่สมบูรณ์แบบที่สุด (คำอ้าย เดชดวงตา : สัมภาษณ์ ม.ค. 2544)

ภาพที่ 7 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2518

"ชีวิตในธรรมชาติ"

แกะสลักลอยตัว

ขนาด 60 × 60 × 150 เซนติเมตร

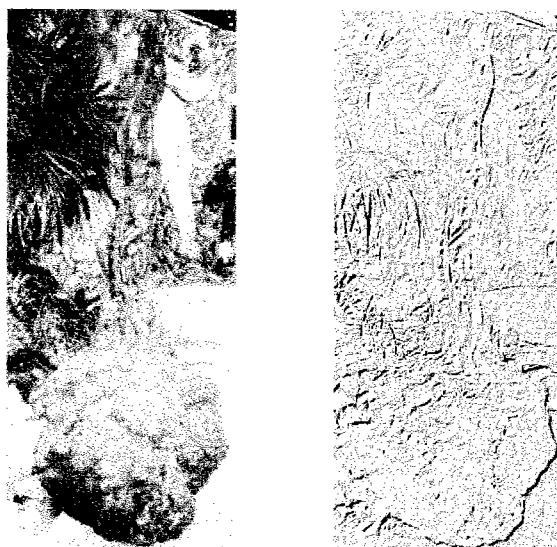
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะ สำหรับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานชิ้นนี้นั้น ได้แก่สรรพสิ่งที่เป็นธรรมชาติและผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมไปถึงมรดกทางวัฒนธรรมของไทย บวกกับจินตนาการของตนเอง รูปแบบการแกะสลักไม้จะแสดงออกมาในรูปแบบนามธรรม ด้วยการยึดรูปทรงอิสระ ทั้งรูปทรงของดิน ต้นไม้ ก้อนเมฆ หรืออาคารบ้านเรือนที่มีปริมาตรและมวลมาลดทอนรายละเอียดให้มีลักษณะเรียบง่าย สง่างาม แอบแฝงไว้ด้วยอารมณ์ เจียบ สงบ หัวเราะ หรือเศร้าซึม

กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรง จากเศษต่อไม้ที่ตายแล้วนำเอามาแกะสลักให้เป็นงานศิลปะ หรืองานประติมากรรมอันแสดงถึงคุณค่าของความงามทั้งหลาย ด้วยพื้นของสิ่งแกะสลักไม้ที่แกะออกมาในรูปแบบของอาการอยู่ร่วมกันของมนุษย์และสัตว์ตามธรรมชาติได้อย่างกลมกลืนกัน

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ นับว่าเป็นการสร้างผลงานอีกชิ้นหนึ่งที่คำนึงถึงการนำมาใช้ในงานศิลปะหรืองานประติมากรรมไม้ ด้วยการมองมุมต่างๆ ของชิ้นงานให้เกิดเป็นภาพของมนุษย์และสัตว์ได้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติแล้วสัมผัสด้วยสัจจะแกะสลักตามจินตนาการนั้น ในขั้นสุดท้ายก็นำมาขัดให้สวยงาม (เพชร วิริยะ : สัมภาษณ์ ก.พ. 2544)

ภาพที่ 8 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2518

"การเจริญเติบโต"

แกะสลักลอยตัว

ขนาด 60 × 60 × 160 เซนติเมตร

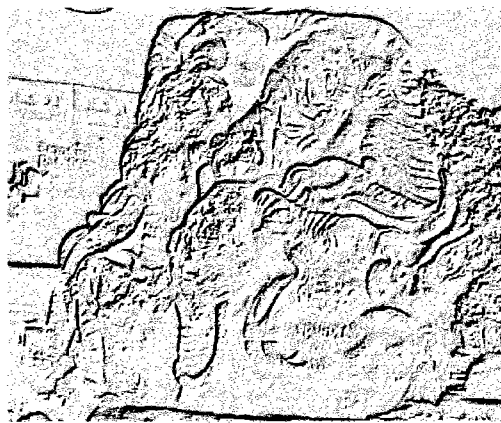
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ได้รับแรงบันดาลใจจากลักษณะปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฟ้าผ่า คลื่นลม สายฝน ความผูกพันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ พ่อแม่และบุตรที่อยู่ร่วมกัน หรือสัตว์กับสัตว์ที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน นำมาแสดงออกถึงความงามทางด้านจิตใจให้เป็นรูปภาพทางรูปทรงแบบนามธรรม ที่แสดงอารมณ์ต่างๆ นอกจากนี้ยังแสดงออกในลักษณะถึงความอ่อนหวานซาบซึ้งลาด นุ่มนวล แอบแฝงไปด้วยความทระนงอดทนของผู้หญิง โดยให้รูปทรงของผู้หญิงมาเป็นแบบตัดทอนรายละเอียด

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง จากความเจริญงอกงามของสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ จากรากฐานที่มั่นคงถาวรจะทำให้ผลงานออกมาในรูปแบบนามธรรม ด้วยการนำเอาโคนของต้นไม้มาแกะสลักเป็นงานประติมากรรมลอยตัว โดยการเน้นการรับน้ำหนักของงานให้ยึดกับพื้นได้เป็นอย่างดี ส่วนยอดนั้นก็คำนึงถึงความเจริญเติบโตของผลงานที่ปรากฏอันแสดงถึงความเจริญรุ่งโรจน์ต่อไป

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ จากส่วนฐานรากได้แสดงถึงการอยู่ร่วมกันของสิ่งที่เกิดในธรรมชาติ แต่ในส่วนยอดนั้นจะเน้นถึงส่วนหนึ่งของสรรพสิ่งที่ชีวิตเท่านั้นที่จะต้องเจริญเติบโตต่อไปและการเก็บงานด้วยการขัดสีดินแดง (บุญรัตน์ ณ วิชัย : สัมภาษณ์ ก.พ. 2544)

ภาพที่ 9 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2519

"รูปทรงองค์ประกอบ"

แกะสลักลอยตัว

ขนาด 80 × 80 × 100 เซนติเมตร

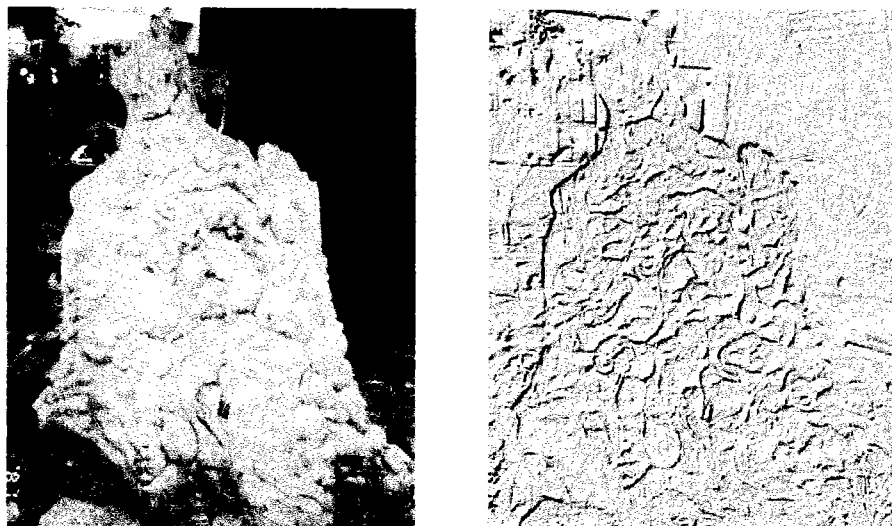
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะ แรงบันดาลใจได้มาจากลักษณะของกิจกรรมของชีวิตที่ผูกพันกับเทคโนโลยีสมัยใหม่กับรูปแบบแสดงรูปทรงของสัตว์สี่เท้า ซึ่งเป็นตัวแทนของรูปทรงของชีวิตตามธรรมชาติ ผลงานช่วงแรกเป็นการค้นหารูปทรงเป็นหลักและเนื้อหาลดบทบาทลง และในช่วงที่ 2 เนื้อหาจะมีบทบาทมากขึ้นและได้คลี่คลายรูปทรงโดยการทดลองค้นหาเศษวัสดุ โดยให้วัสดุเป็นตัวอธิบายเนื้อหาและในช่วงสุดท้ายจะมีความเด่นชัดด้านเนื้อหามากขึ้นและจะปรับเปลี่ยนวัสดุไปตามแนวคิด เนื้อหาใหม่ๆ แต่ยังคงรักษารูปทรงของสัตว์เอาไว้

กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรง จากการนำเอาโคนของต้นไม้มาสร้างสรรคงานแกะสลักไม้นั้นเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงภาพรวมของรูปทรงองค์ประกอบของสัตว์ในลักษณะอริยาบทต่างๆ ของสัตว์ปีก เมื่อได้วัสดุแล้วก็ด้วยการจินตนาการร่างภาพด้วยชอล์คเสียก่อนแล้วจึงลบด้วยสีกะสลักไม้โดยการแกะสลักลอยตัวเพื่อนำถึงระยะขั้นตอนต่างๆ 3 ขั้นตอน จนเป็นงานที่ออกมาอย่างสวยงาม

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ รูปทรงองค์ประกอบของสัตว์นั้นให้คำนึงถึงคุณค่าของโคนไม้ก่อนแล้วค่อยตัด ลด ทอน ส่วนที่ไม่ต้องการออกให้เหลือเพียงพื้นและภาพที่ต้องการแล้วขัดภาพให้เด่นชัดด้วยกระดาษทรายหยาบและละเอียด จากนั้นนำมาย้อมสีมะเกลือเพื่อความคงทนถาวรและสวยงาม (วันเจริญ จำปะคัง : สัมภาษณ์ ก.พ. 2544)

ภาพที่ 10 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2519

"ความสัมพันธ์ของช้าง"

แกะสลักลอยตัว

ขนาด 80 × 80 × 120 เซนติเมตร

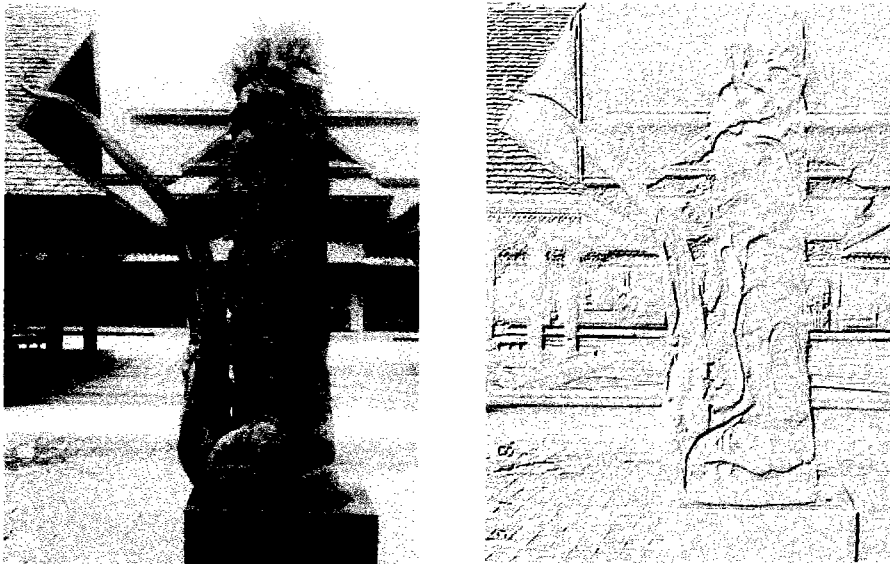
การสร้างงานของช้างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เนื้อหาส่วนรวมได้แรงบันดาลใจจากความจริง แก่นแท้ธรรมชาติของสัตว์ป่าด้วยการสกัดย่อย คลี่คลายให้เป็นรูปทรงแบบนามธรรมที่แสดงจังหวะ ลีลา ท่าทาง การเล่นหยอกล้อกัน พื้นที่ที่ว่างภายนอกและภายใน มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติของสัตว์นานาชนิด โดยมีความผูกพันกับเนื้อหาบางส่วนผลงาน จะแสดงถึงเรื่องราว ความเชื่อทางศาสนา ลักษณะของรูปแบบส่วนใหญ่มักแสดงถึงปริมาตร พื้นที่ผิวขรุขระ พื้นหลังเรียบ เป็นความกลมกลืน และการตัดกันของรูปทรง

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง จากโคนไม้เนื้อแข็งเก่า ที่มีรากแก้วมากมายนำมาตัดทอน บางส่วนที่ไม่ต้องการออกไป แล้วนำมาสร้างงานประติมากรรมแกะสลักลอยตัว เป็นการอยู่ร่วมกันของสัตว์ป่าโดยการคำนึงถึงเส้นไม้ที่น่าจะเป็นลีลาท่าทาง รูปทรงของสัตว์แต่ละตัวในอิริยาบถนี้

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ การอยู่ร่วมกัน ความสัมพันธ์ของช้างในโขลงหนึ่งๆ นั้นย่อมมีอยู่หลายวัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยากที่จะถ่ายทอดออกมาให้ดึงดูดใจหวัง ประกอบกับปริมาตรของไม้ทำให้ผู้ถ่ายทอดจะทำไม่ตามจินตนาการบางส่วนเท่านั้น โดยการเน้นถึงจุดเด่นคือหัวหน้าโขลงช้างที่จะคอยควบคุมดูแลสมาชิกของตนให้ดำเนินไปในธรรมชาติได้อย่างสมบูรณ์แบบ (กมล มุลก้อนแก้ว : สัมภาษณ์ ก.พ. 2544)

ภาพที่ 11 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2520

"ช้างอุดมสมบูรณ์"

ภาพแกะสลักลอยตัว ขนาด 50 × 50 × 120 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์จากลักษณะกิจกรรมของมนุษย์และสัตว์ที่มีชีวิตที่ผูกพันกับเทคโนโลยี รูปแบบแสดงรูปทรงของมนุษย์และสัตว์สี่เท้า ซึ่งเป็นตัวแทนของรูปทรงของชีวิต ผลงานช่วงแรกเป็นการค้นหารูปทรงเป็นหลักและเนื้อหาจะลดบทบาทลงไป ช่วงสุดท้ายจะเป็นความเด่นชัดของด้านเนื้อหา ปรับเปลี่ยนรูปทรงตามความคิดที่ได้สร้างสรรค์ประสบการณ์มา

กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรง สัดส่วนของรูปร่างมนุษย์และสัตว์ให้เน้นถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยการนำเอาท่อนไม้มาเพลาะต่อกันตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ในแบบร่างกระดาษ

กระบวนการถ่ายทอดโดยกระบวนการทางลบโดยการแกะสลักลอยตัวโดยร่างด้วยชอล์ก แล้วใช้สิ่วเล็มมือแกะชอล์กในส่วนที่ไม่ต้องการ ชัดภาพด้วยกระดาษทราย ขึ้นสำเร็จโดยการนำเอามาทาสีด้วยสีวานิช (คำอ้าย เดชดวงตา : สัมภาษณ์ มี.ค. 2545)

ภาพที่ 12 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2520

"ธรรมชาติของชีวิตทุกชนิด"

ภาพแกะสลักลอยตัว ขนาด 80 × 80 × 100 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากรูปทรงตามธรรมชาติ รูปร่างของมนุษย์ โดยลดทอนสัดส่วนให้เหลือแต่แก่นหรือสิ่งที่ต้องการ ที่แอบแฝงไว้ด้วยความนุ่มนวลหรือความงามของวัสดุธรรมชาติ กระบวนการคิดนี้ได้สร้างงานให้มีสองลักษณะ คือ การสร้างรูปทรงในจินตนาการโดยการร่างภาพก่อน และการค้นหารูปทรงของวัสดุที่มีมาในธรรมชาติ

กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรงของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสิ่งแวดล้อมที่กลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จากวัสดุธรรมชาติที่ไม่เกิดคุณค่านำมาสร้างงานศิลปะ เพื่อนำไปแสดงในที่สาธารณะอันจะแสดงถึงคุณค่าทางอารมณ์ จิตใจของมนุษย์ที่ได้พบเห็น

กระบวนการถ่ายทอดโดยการนำเอาท่อนไม้มาทำการแกะสลักในขบวนการทางลบอันประกอบด้วยเครื่องมือแกะสลักสิ่วเล็บมือ สิ่วปากตัดและสิ่วปากฉลาม การแกะสลักด้วยวิธีลอยตัวเน้นตามรูปแบบที่ร่างไว้ โดยให้ภาพและพื้นสัมพันธ์กันแล้วตกแต่งด้วยกระดาษทรายและการขัดมันเงา (เพชร วิริยะ : สัมภาษณ์ มี.ค. 2545)

ภาพที่ 14 ผลงานระยะแรก พ.ศ 2521

"ชีวิตสัตว์สังคม"

ภาพแกะสลักปูนสูง ขนาด 10 × 80 × 120 เซนติเมตร

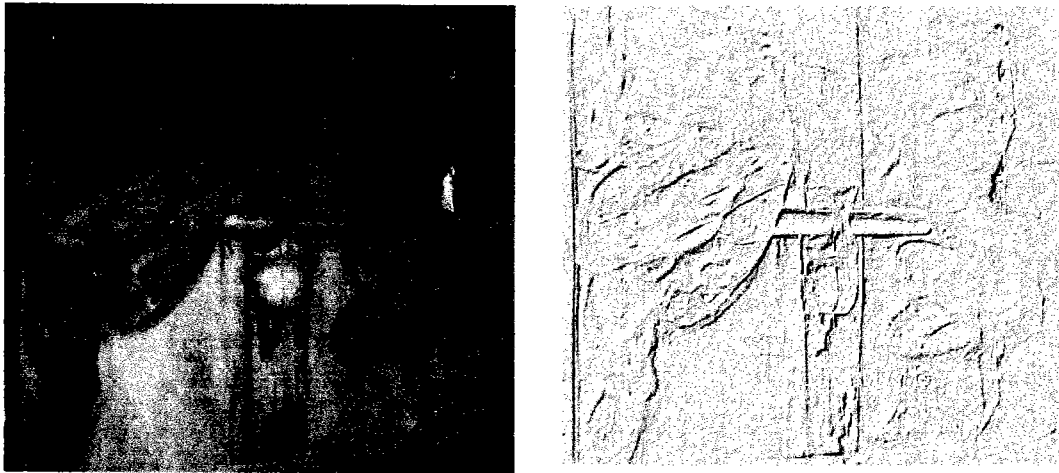
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม่ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ได้อยู่ร่วมกันในธรรมชาติ อันประกอบไปด้วยสัตว์ พืช มนุษย์ ที่ดำรงชีวิตที่สมบูรณ์และสมดุลกันในธรรมชาติที่กำลังกำเนิดมา รูปแบบของภาพแสดงรูปแบบเหมือนจริงด้วยการยึดรูปทรงให้ยาวหรือรูปทรงอิสระ ทั้งรูปคน-สัตว์-ส่วนประกอบอื่นๆ ที่มีปริมาตรและมวลมาลดทอน รายละเอียดให้มีลักษณะเรียบง่าย สง่างาม แต่งไว้ด้วยอารมณ์ต่างๆ

กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์ถึงควมมีพลังเข้มแข็งปกป้องคุ้มครองผู้อาศัยให้พ้นภัยอันตรายทั้งปวง จากการนำเอาไม้ที่เป็นปีกไม้มาสร้างงานศิลปะรูปร่างของสัตว์เพศผู้-เมียให้เกิดเป็นงานสร้างสรรค์รูปธรรมในลักษณะปูนสูง

กระบวนการถ่ายทอดโดยกระบวนการทางลบที่ได้ร่างแบบไว้ในกระดาษ แล้วนำมาสร้างงานโดยการร่างลงไปบนเนื้อไม้ด้วยขลุ่ยแล้วนำมาแกะสลักปูนสูงด้วยสิ่วเล็บมือและสิ่วปากตัด โดยเน้นพื้นผิวให้เกิดรอยขีดของสิ่วเอาไว้ด้านในของภาพ ส่วนในพื้นที่นั้นก็จะเขาให้ลึกลงไปในความลึกที่แตกต่างกันไป แล้วขัดด้วยกระดาษทราย อุดรอยแตกที่ไม่ต้องการด้วยซีลียผสมผงขาว จากนั้นจึงทาด้วยแลคเกอร์ (วันเจริญ จำประสงค์ : สัมภาษณ์ มี.ค.2545)

ภาพที่ 13 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2521

"พลังสร้างสรรค์"

ภาพแกะสลักนูนสูง ขนาด 10 × 90 × 120 เซนติเมตร

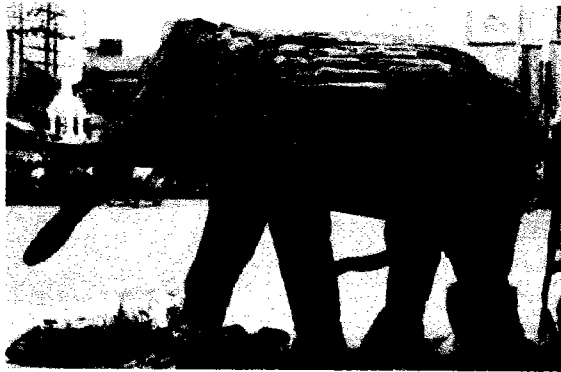
การสร้างสรรค์งานแกะสลักไม่ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ เมื่อมีผู้ปกป้องรักษาอยู่ประตู่บ้านหรือรั้วบ้านก็จะทำให้ผู้พักอาศัยมีแต่ความอบอุ่น มีความสุขกายสบายใจในการเข้าพักอาศัยในบ้านเรือนนั้นๆ ผู้ดูแลปกป้องรักษานั้นหากมีความแข็งแรงหรือมีพลังที่แอบแฝงไว้ด้วยความอ่อนช้อย ความอ่อนหวานแล้วจะทำให้ผู้ที่มุ่งทำลายก็จะผ่อนคลายความโหดร้าย โหดเหี้ยมขึ้นมา

กระบวนการผลิตที่แสดงสัญลักษณ์ของการเป็นผู้ปกป้องดูแลเจ้าของบ้านให้อยู่รอดปลอดภัย ต่อภัยอันตรายทั้งหลายที่จะมาคิดปองร้ายต่างๆ นานา การนำเอาเศษไม้สองชิ้นมาสร้างรูปแบบของเพศชาย-หญิง แล้วนำมาติดตั้งบานประตู่บ้านด้านซ้ายรูปมนุษย์ผู้ชาย ด้านขวารูปมนุษย์ผู้หญิง

กระบวนการถ่ายทอดโดยการสร้างสรรค์วัสดุ โดยการแปรสภาพจากไม้แผ่นที่ไม่ใช้ประโยชน์ได้อีกแล้วนำมาสร้างงานศิลปะให้มีขนาดที่กำหนดของบานประตูของบานทั้งซ้ายและขวาโดยการจัดองค์ประกอบให้เหมาะสมกับงานที่จะนำไปติดตั้ง แล้วนำมาขัดกระดาษทรายอุดส่วนที่มีตำหนิ ลงดินสอพอง แล้วย้อมด้วยสีมะเกลือ (บุญรัตน์ ณ วิชัย : สัมภาษณ์ มี.ค.2545)

ภาพที่ 15 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2522

"ชีวิตช้างไทย"

ภาพแกะสลักลอยตัว ขนาด 80 × 100 × 120 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะนั้น โดยคำนึงถึงขนาด สัดส่วน รูปร่างของสัตว์ป่า ที่นำมาสร้างงานโดยการบูรณาการเศษไม้ชิ้นเล็กๆ มาเฟลอะอัด จัดวางต่อกันเป็นผลงานขนาดใหญ่ บวกกับการใช้กลวิธีแกะสลักลอยตัวเป็นส่วนใหญ่ การสร้างพื้นผิวให้บิดเบือนร่างกายของช้างป่า

กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรง โดยการที่นำเศษไม้ชิ้นเล็กจำนวนมากชิ้นมาติดต่อกัน ในแต่ละชิ้นต้องแกะสลักเสียก่อน แล้วนำมาประกอบในส่วนต่างๆ ของช้างให้เหมาะสมกับเป็นงานศิลปะทัศนศิลป์ การทำโครงสร้างของช้างจะต้องมีการยึดด้วยน๊อตเพื่อให้โครงสร้างแข็งแรงและรับน้ำหนักได้อย่างเหมาะสม จึงเป็นงานที่ใช้เวลาสร้างงานนานมากเพราะจะต้องแกะสลักชนิดลอยตัวทั้งชิ้นเล็กๆ ที่นำมาต่อกันด้วยกาวและตะปูจึงจะเสร็จสมบูรณ์

กระบวนการถ่ายทอดทางการบูรณาการวัสดุต่างๆ ในชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกันซึ่งได้แก่ กาว ตะปู ไม้ขนาดต่างๆ และน๊อต กระบวนการนี้จะมีลักษณะติดตั้งเคลื่อนไหวไม่ได้ การนำมาแสดงงานก็จะต้องนำไปติดตั้งในสถานที่สาธารณะ บริเวณหน้าสำนักงาน หรือในสถานที่ต่างๆ (กมล มูล-ก้อนแก้ว : สัมภาษณ์ มี.ค. 2545)

ภาพที่ 16 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2522

"การบิดเบือนสัตว์-รูปทรงธรรมชาติ"

ภาพแกะสลักปูนสูง ขนาด 10 × 80 × 120 เซนติเมตร

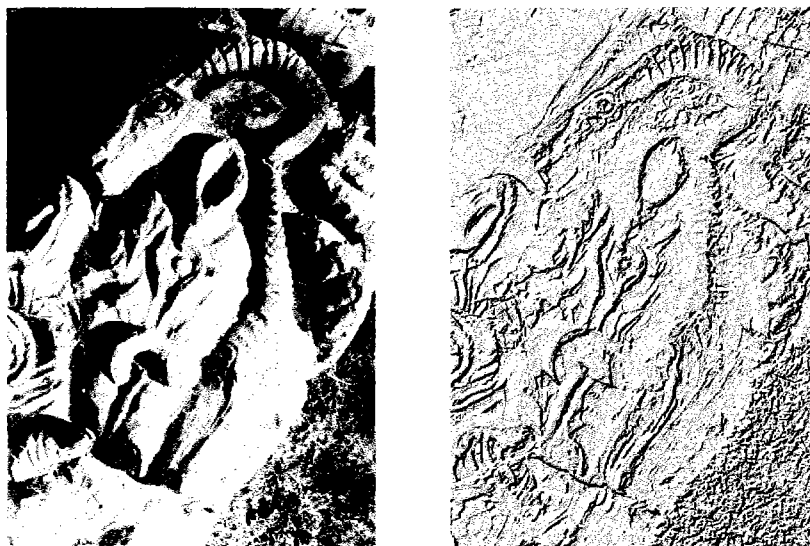
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่มีธรรมชาติเป็นเครื่องกำหนดบทบาทการรังงาน การอยู่ร่วมกันของสัตว์และพืช อย่างมีความสุข ความสมดุลต่อกัน เนื้อหาบางส่วนจะแสดงเรื่องราวผลที่มากกระทบต่อสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่มักจะแสดงปริมาตร พื้นผิวเกลี้ยง-ขรุขระ ความกลมกลืนและการตัดกันของรูปทรง

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริงของภาพที่มีความสมดุลลงตัว การเว้นช่องไฟนั้นมีความเหมาะสมกับงาน การนำไม้แผ่นมาร่างภาพให้เป็นภาพที่ลื่นไหลเป็นไปในแนวเดียวกันตามแบบที่ได้ร่างเอาไว้ การแกะสลักในลักษณะนูนสูงโดยการใช้สิ่วเล็มมือและสิ่วปากตัด ปาดลายทั้งพื้น-ภาพให้เห็นเด่นชัดเจน จึงทำให้งานที่สร้างออกมาเป็นผลงานที่แสดงถึงความจริงทุกประการ

กระบวนการถ่ายทอดในทางลบโดยการแกะสลักปูนสูงโดยการนำเอาเศษไม้มาทำความสะอาดแล้วร่างภาพตามแบบร่างด้วยชอล์ก โดยเน้นจุดเด่นของภาพ การแกะสลักโดยการใช้เครื่องมือสิ่วเล็มมือและสิ่วปากตัด เริ่มแกะสลักเบื้องต้นก่อน แล้วค่อยเก็บรายละเอียดด้วยสิ่วเซาะร่องและกระดาษทรายตามลำดับ ในขั้นสุดท้ายขัดด้วยสิ่วมะเกลือ (คำอ้าย เดชดวงตา : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 17 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2523

"ชีวิตสัตว์ป่าอนุรักษ์"

ภาพแกะสลักปูนสูง ขนาด 10 × 80 × 120 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์ป่านานาชนิดที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความสำคัญซึ่งกันและกัน ทะนุถนอมพึ่งพาอาศัยกัน อันนำมาเป็นเนื้อหาในการสร้างงานในรูปแบบของรูปทรงโดยการตัดทอนรายละเอียดของปริมาณบางส่วนของสัตว์ต่างๆ บวกกับจังหวะลีลาท่าทางที่สื่อถึงเนื้อหาเบื้องต้น

กระบวนการผลิตที่แสดงถึงความจริงที่สัตว์จะต้องอยู่ร่วมกันในสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ทั้งอาหาร ที่อยู่อาศัยและการดูแลรักษาซึ่งกันและกัน การนำไม้แผ่นมาสร้างงานควรคำนึงถึงการผูกของไม้ การบิดงอและตาไม้ให้มีน้อยที่สุดแล้วร่างภาพด้วยชอล์กจากแบบที่ได้ร่างเอาไว้ การแกะสลักภาพปูนสูงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่คม ได้แก่ สิ่วปากบาง สิ่วเซาะร่อง จากนั้นนำมาขัดตกแต่งด้วยกระดาษทราย และก็นำมาลงสีด้วยสีวานิชสีดำ

กระบวนการถ่ายทอดในทางลบ โดยการนำเอาพื้นออกมาจากภาพซึ่งจำเป็นต้องใช้ความพยายามที่จะแกะสลักในทางลึกมาก ดังนั้นจึงควรคำนึงถึงความปลอดภัยขณะปฏิบัติงาน ความถี่ลึกที่เหมาะสม การนำภาพที่สำเร็จแล้วควรนำไปจัดวางหรือแสดงในที่ๆปลอดภัย เพราะชิ้นงานนั้นมีน้ำหนักมาก (เพชร วิริยะ : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 18 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2523

"ลิลายังใหญ่ในความรัก"

ภาพแกะสลักบนสูง ขนาด 10 × 80 × 100 เซนติเมตร

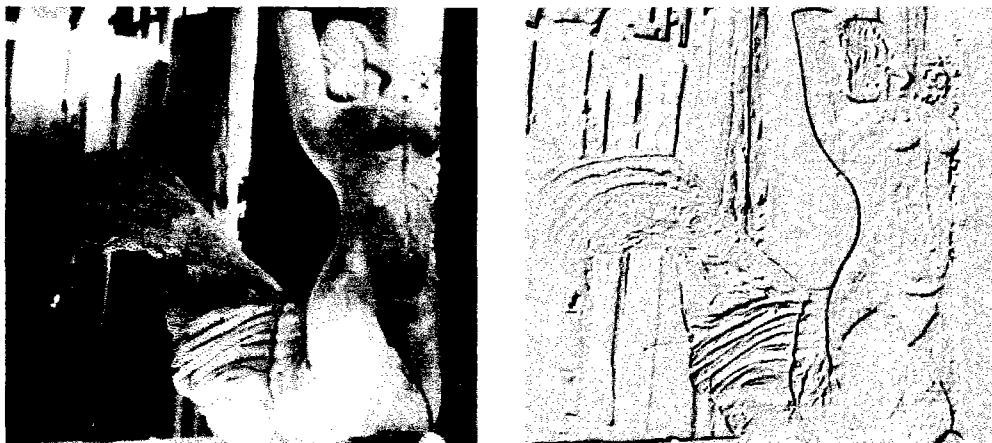
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสัตว์ในสังคม ที่มีความประทับใจในความรัก การดำรงชีวิต ความใกล้ชิดกับธรรมชาติ การออกแบบรูปทรงใหม่ๆ จากธรรมชาติที่มองเห็น ซึ่งสะท้อนถึงอารมณ์อันอ่อนไหว ความคลั่งไคล้ ความยั่วยวนต่อสิ่งใหม่ๆ แปลกๆ ที่เข้ามาสู่ยุคสมัยใหม่ๆ อันเป็นช่วงหนึ่งของชีวิตมนุษย์และสัตว์ที่ต้องได้พบกัน

กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์ จากการร่างภาพของผู้สร้างงานจะสะท้อนออกมาถึงความสมบูรณ์ของมนุษย์และสัตว์ที่อยู่ในวัยที่จะต้องมีการขยายพันธุ์เพื่อสืบทอดความต่อเนื่องของสิ่งมีชีวิตทั้งมวล การนำไม้ที่มีตำหนิหรือไม้เก่าก็จะนำมาดำเนินการจัดภาพให้เป็นแบบธรรมชาติของมนุษย์-สัตว์ แล้วนำมาแกะสลักแบบบนสูง แล้วนำมาขัดภาพและพื้นด้วยกระดาษทราย จากนั้นย้อมสีไม้ด้วยเขม่าดำให้เข้ม แล้วทาลาแลคเกอร์

กระบวนการถ่ายทอดเป็นกระบวนการในทางลบ คือการแกะสลักในส่วนที่ไม่ต้องการออกให้เป็นพื้น ในส่วนที่ต้องการจะเป็นภาพแล้วตกแต่งด้วยการขัดภาพและพื้นให้สวยงาม (บุญรัตน์ ณ วิชัย : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 19 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2534

"สาวเครือฟ้า"

ภาพแกะสลักลอยตัว ขนาด 60 × 60 × 120 เซนติเมตร

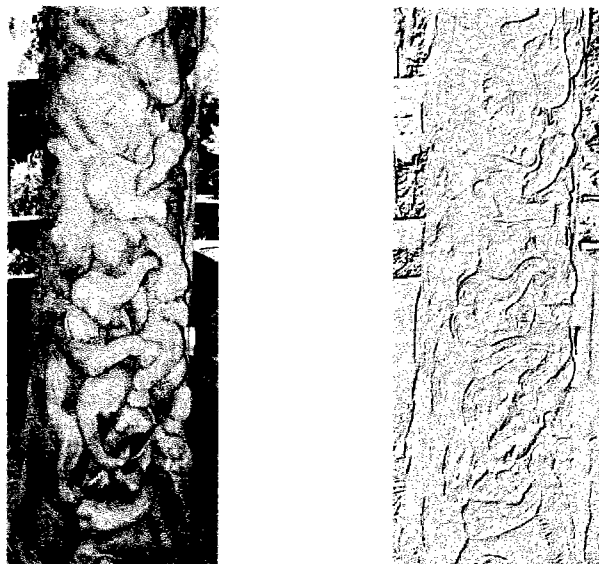
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะ ได้แก่ สรรพสิ่งที่ป็นธรรมชาติและผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้น บวกกับจินตนาการของตนเองที่ได้พบสาวเครือฟ้า รูปแบบการแกะสลักไม้ อาจเป็นการแสดงออกมาในแบบนามธรรมด้วยการยึดรูปทรงอิสระทั้งรูปของส่วนศีรษะ ลำตัวและส่วนล่างโดยการตัดทอนให้มีลักษณะเรียบง่าย สง่างาม แอบแฝงไว้ด้วยอารมณ์เยียบสงบ อารมณ์หวั่นไหวหรืออารมณ์ซึ้งเศร้า

กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรงอิสระ จากการเอาดอกไม้มาต่อกันเป็นชิ้นงานแล้วนำมาแกะสลักตามจินตนาการของผู้สร้างงาน แสดงถึงคุณค่าของความงามทั้งหลาย โดยเน้นถึงความดี ความสวยงามของสาวชาวเหนือ การนำเอาไม้มาต่อกันในทิศทางที่เปลี่ยนแปลงไปโดยยึดด้วยนิ้ว และตะปูให้งานออกมาได้ตามต้องการ

กระบวนการกำหนดโดยการแปรสภาพรูปแบบในลักษณะแกะสลักลอยตัว แล้วนำไม้ 3 ท่อนมาเชื่อมต่อกันด้วยกาว ตะปูและน๊อต เป็นตัวช่วยยึดผลงาน การอุดด้วยผงซีลี้อย การขัดภาพและพื้นด้วยกระดาษทราย และการนำไปทาด้วยสีดินดำและสีดินแดงเป็นการเน้นภาพให้เป็นธรรมชาติยิ่งขึ้น (วันเจริญ จำปะดิง : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 20 ผลงานระยะแรก พ.ศ.2524

"ความรักของช้าง"

ภาพแกะสลักนูนสูง ขนาด 10 × 80 × 120 เซนติเมตร

การสร้างภาพของช้างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคัดเลือกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นความประทับใจในแง่มุมของการดำเนินชีวิตในแต่ละวันของสัตว์ป่าที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและมีการพัฒนาเป็นรูปทรงที่สมบูรณ์ มีความหมายจากสิ่งที่ต้องการแสดงออกในรูปธรรมของโขลงช้างที่เชื้ออาหารต่อกันอย่างเป็นธรรมชาติ สะท้อนถึงความ เป็นรูปความอบอุ่นของสัตว์สังคมโลก

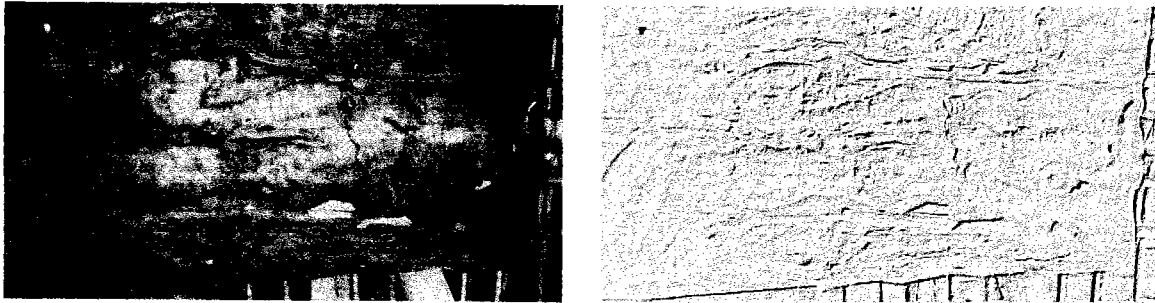
กระบวนการผลิตที่แสดงความจริงของสัตว์ที่เป็นไปตามธรรมชาติ การนำเอาแผ่นไม้มาสร้างงานศิลปะจากการร่างภาพที่จินตนาการไว้แล้วร่างภาพด้วยชอล์ก จากนั้นก็นำเครื่องมือแกะสลัก เช่น สว่าน เลื่อยมือ สว่านปากตัดและสว่านเจาะรูมาแกะสลักนูนสูง โดยคำนึงถึงภาพที่เชื่อมต่อการเว้นช่องไฟ และการนำมาขัดตกแต่งด้วยสีน้ำมันมะเกลือ

กระบวนการถ่ายทอดในทางลบ เป็นการแสดงถึงผลงานที่ต้องการภาพที่เด่นชัด โดยให้มีจุดเด่นคือหัวหน้าของโขลงช้าง แล้วติดตามด้วยสมาชิกที่ร่วมอยู่ในครอบครัวเดียวกัน การสร้างสีสัน การตกแต่งภาพควรเน้นกลิ่นเนื้อของสัตว์เป็นสำคัญ (กมล มุกก่อนแก้ว : สัมภาษณ์ เม.ย. 2545)

สรุปเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลระยะแรก ช่วงปี พ.ศ.2515-2524 มีกระบวนการดังนี้ การคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจำนวน 9 ชิ้น ซึ่งเป็นผลงานที่คำนึงถึงความเป็นพื้นบ้าน วิถีชีวิตชาวชนบท การคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์จำนวน 4 ชิ้น แสดงในลักษณะกิจกรรมของมนุษย์และสัตว์ที่ผูกพันกับเทคโนโลยีต่อกัน การคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะจำนวน 4 ชิ้น แสดงในลักษณะ ขนาด สัดส่วน นำมาบูรณาการด้วยตะปูเกลียว น็อต ด้วยการเพลาะอัด การคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมจำนวน 3 ชิ้น แสดงในลักษณะการเพิ่ม การลด การตัดทอนรายละเอียดลง ประกอบด้วยรูปทรงคล้ายจริง

การผลิตที่แสดงรูปทรงจำนวน 6 ชิ้น แสดงลักษณะการนำไม้มาต่อกันเป็นปากไหหรือโมเสก การผลิตที่แสดงอารมณ์จำนวน 3 ชิ้น แสดงลักษณะความสมบูรณ์ของกาย-ใจ ในมนุษย์และสัตว์ การผลิตที่แสดงความจริงจำนวน 8 ชิ้น แสดงลักษณะความเจริญงอกงามของสิ่งมีชีวิต การผลิตที่แสดงสัญลักษณ์ 2 ชิ้น แสดงลักษณะการปกป้อง ดูแลความปลอดภัยจากศัตรูที่มารุกราน การผลิตที่แสดงแนวประเพณีจำนวน 1 ชิ้น แสดงลักษณะการนับถือที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน การถ่ายทอดโดยการแปรสภาพรูปแบบจำนวน 2 ชิ้น แสดงในลักษณะการนำเอาไม้มาเป็นโครงสร้างตามโครงร่างของงานที่ได้กำหนดให้เป็นรูปแบบที่ต้องการ การถ่ายทอดโดยกระบวนการทางลบจำนวน 17 ชิ้น แสดงในลักษณะการแกะสลักสูง นูนต่ำและลอยตัว เพื่อต้องการในส่วนที่เป็นภาพและพื้นที่ที่ต้องการเท่านั้น การถ่ายทอดโดยการบูรณาการวัสดุต่างๆ จำนวน 1 ชิ้น แสดงในลักษณะการนำเอาส่วนประกอบอื่นๆ มาทำให้เป็นผลงานที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันได้แก่ไม้ต่างชนิดกัน กาว ตะปูเกลียว แผ่นเหล็กและน็อต

ภาพที่ 1 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2525

"ลีลาสาวรุ่น"

แกะสลักลอยตัว

ขนาด 10 × 80 × 120 เซนติเมตร

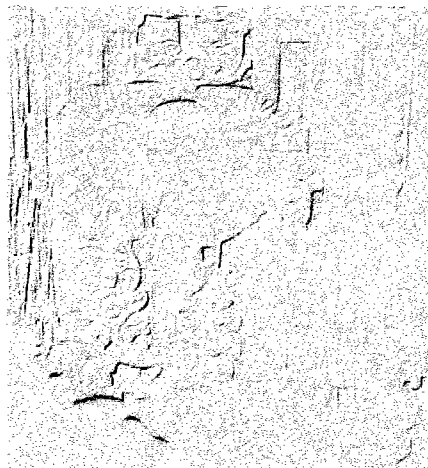
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติของมนุษย์ คือความนุ่มนวล อ่อนหวานของผู้หญิง ดอกไม้ โดยคลี่คลายออกมาเป็นรูปทรงปริมาตร จังหวะ ลีลา ท่าทาง มาจัดเป็นองค์ประกอบในผลงานแกะสลักไม้ โดยเน้นแสดงถึงอารมณ์ทั้งรูปทรงและวัสดุระหว่างผู้สร้างงานและผู้ชื่นชมผลงาน การสร้างงานนี้จะมีการบูรณาการจากวัสดุต่างๆ เข้ามาด้วย เช่น ไม้ต่างชนิดกัน การตัด ตัด ต่อไม้ เพื่อให้งานออกมาเป็นภาพที่ใหญ่พอเหมาะกับงานที่เป็นเรื่องของสาววัยรุ่น

กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์ การนำเอาไม้แผ่นเก่า มาสร้างผลงานแกะสลักไม้แบบนูนสูง นั้นที่ต้องคำนึงถึงภาพและพื้นจะเหมาะสมกันหรือไม่ หรือควรให้มีภาพที่ต้องการนั้นมากที่สุดเพื่อจะได้มองเป็นคุณค่าของผลงานนั้นๆ อย่างสมบูรณ์ อีกประการหนึ่งก็คือควรคำนึงถึงไม้ที่มีตำหนิ ซึ่งอาจจะทำไม้ส่วนนั้นๆ หรือมีตำหนิอยู่ก็ควรหลีกเลี่ยงแล้วค่อยเอาส่วนที่ดีนั้นมาแกะสลักแบบนูนสูงโดยการปาดใบเลื่อยให้อ่อนไหวไปตามลีลาท่าทางของสาวรุ่นที่ได้ออกแบบไว้

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ จากที่ได้สร้างงานออกมาเป็นจำนวนมาก จากประสบการณ์โดยการเฝ้าหา ศึกษาค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา เดินไปหาแหล่งวิชาความรู้จึงร่างภาพได้โดยไม่ต้องดูแบบ การแกะสลักด้วยเลื่อยด้วยลีลาท่าทางที่เหมาะสมกับภาพลีลาสาวรุ่น เน้นจุดเด่น ความเร้าอารมณ์เคียงคู่กับ งานที่สำเร็จด้วยการขัดมันแล้วย้อมด้วยเขม่าดำ (สมาน มาน้อย : สัมภาษณ์ มี.ค. 2544)

ภาพที่ 2 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2525

"หัวช้างมงคลประจำบ้าน"

แกะสลักลอยตัว

ขนาด 10 × 60 × 100 เซนติเมตร

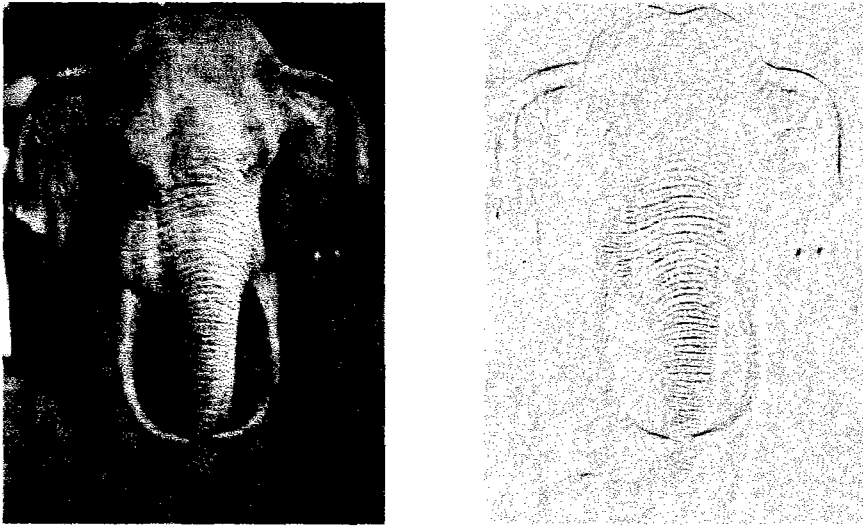
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สื่ออารมณ์ ดุจดัง ความปรารถนา ความเคลื่อนไหวดิ้นรนของสัตว์ป่า จากรูปร่างรูปทรงของหัวสัตว์ที่ลดตัดทอน ความซับซ้อนของรูปทรงจากธรรมชาติให้เรียบง่าย แต่เน้นแสดงอารมณ์ต่างๆ ความหิว ความดุร้าย โดยการบิดเบือน ยืดหด เพิ่มปริมาณให้เอิบอิม เต่งตึง สมบูรณ์ในกิริยาท่าทางที่แสดงออกมา

กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์ จากไม้เก่าๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติได้นำมาเพลาะอัดให้เป็นชิ้นใหญ่ตามที่ต้องการแล้วจึงตัดส่วนที่เป็นพื้นออกตามที่ได้ร่างแบบเอาไว้ แล้วจึงนำมาแกะสลักนูนสูง ตกแต่งพื้นผิวที่ขรุขระบนตัวภาพของสัตว์ ในขั้นสุดท้ายขัดแล้วย้อมด้วยสีมะเกลือให้มีลักษณะเหมือนธรรมชาติของช้างมงคล โดยการนำมาติดตั้งแขวนบนฝาบ้านเพื่อความสวยงามและประโยชน์ใช้สอยอย่างอื่น

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ เนื่องจากไม้ที่นำมาทำงานนั้นมีขนาดแผ่นไม้ใหญ่มากนักจึงคำนึงถึงภาพเป็นหลักตามกิริยาท่าทางของสัตว์นั้น จึงต้องให้รู้ถึงความงามของเนื้อไม้ จึงจะทำให้ผู้ถูกถ่ายทอดเห็นคุณค่าของไม้ที่จะนำมาแกะสลักในรูปนั้นๆ (สถิตย์ ทาแก้ว : สัมภาษณ์ มี.ค. 2544)

ภาพที่ 3 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2526

"หัวช้างแสดงอารมณ์-อุดมสมบูรณ์"

แกะสลักไม้สูง ขนาด $10 \times 60 \times 100$ เซนติเมตร

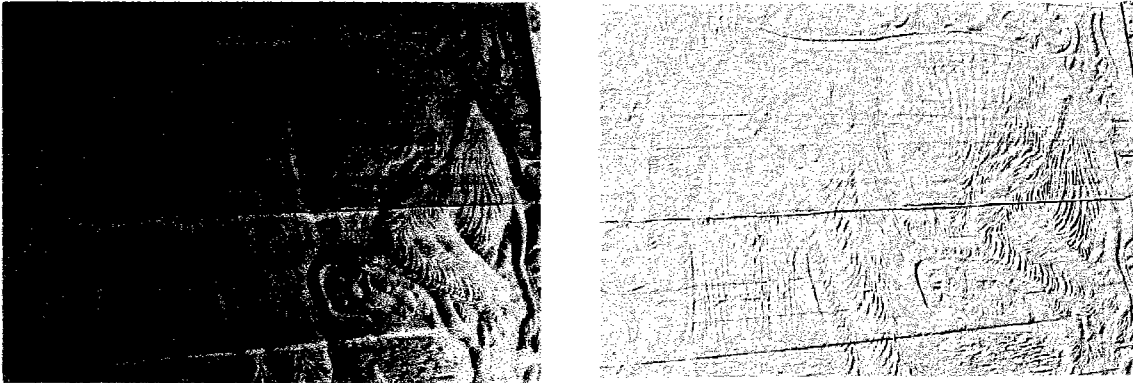
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์ผลงานมีแรงบันดาลใจจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ภาพหัวสัตว์ต่างๆ เรื่องราวของสัตว์ป่าหลายๆ ชนิด คือจะมีกิริยาท่าทางในอิริยาบถ ทั้งอ่อนหวานและดุร้ายต่างๆ ให้เห็นเป็นสำคัญ ในความทรงจำโดยการนำเสนอรูปแบบความจริงและรูปทรงตัดทอน โดยการเน้นความจริงของกล้ามเนื้อ เน้นลีลาท่าทาง ความกลมกลื่นของรูปทรง เส้นจังหวะ ความสมดุลและความอุดมสมบูรณ์ของสัดส่วนที่ปรากฏ

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง การเลือกไม้ที่จะนำมาสร้างงานรูปหัวช้างนั้นจะต้องคำนึงถึงความคงทนแข็งแรงของส่วนต่างๆ ของสัตว์นั้นๆ หากนำเอาไม้ที่มีความชำรุดมากๆ มาแกะสลักจะทำให้งานนั้นเกิดการด้อยคุณค่าหรือขาดความทนทานต่อสภาพอากาศ การแกะสลักภาพสัตว์ในลักษณะนูนสูงนั้นจะต้องคำนึงถึงรูปทรงสัดส่วนเป็นสำคัญ แล้วจึงดำเนินการในเรื่องพื้นผิวให้เป็นไปตามธรรมชาติของสัตว์นั้น และสุดท้ายก็คือการลงด้วยสีมะเกลือเพื่อให้เกิดความเด่นชัดของภาพ

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ ให้คำนึงถึงการแกะสลักควรจะต้องมีการนำเอาไม้เศษมารองรับผลงานขณะปฏิบัติงาน หากไม่ระมัดระวังชิ้นงานแล้วบางส่วนของงานอาจแตกหักได้ ก็จะทำให้ผลงานนั้นด้อยคุณค่าหรือมีราคาที่ไม่สูงนัก การนำไปเก็บรักษาหรือแสดงงานก็ต้องทำกล่องรองรับงานให้เป็นอย่างดี งานนั้นอาจจะเสียหายได้ขณะเคลื่อนย้าย (จำนงค์ ปินตานา: สัมภาษณ์ มี.ค. 2544)

ภาพที่ 4 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2526

"พญาช้างพลาย"

แกะสลักนูนสูง ขนาด 10 × 100 × 120 เซนติเมตร

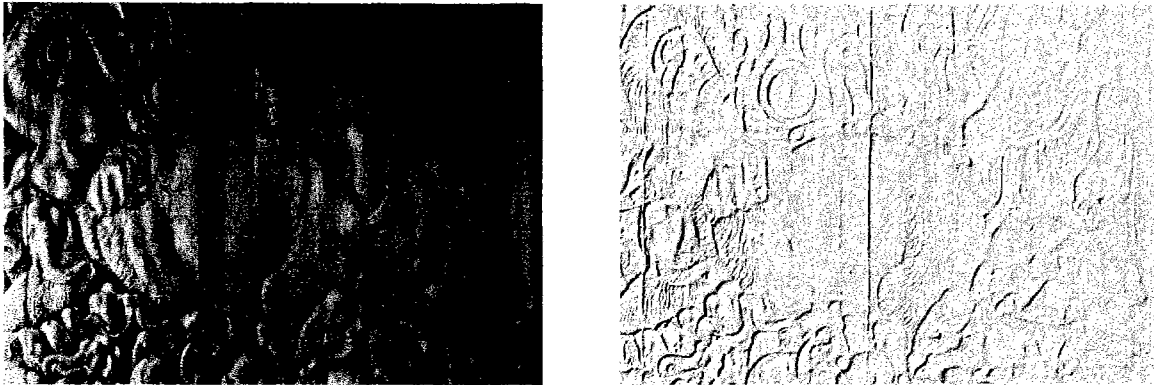
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คือคิดอย่างประทับใจสิ่งแวดล้อมธรรมชาติในแง่มุมของการดำเนินการของชีวิตสัตว์ในแต่ละวัน ผลงานแกะสลักไม้ที่แสดงออกโดยรูปทรง สัดส่วนต่อผลงานที่ผู้ผลิตได้สร้างขึ้น เป็นสิ่งที่ตนเองชอบมากและได้พัฒนาเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์และมีความหมายจากสิ่งที่ต้องการจะแสดงออกในรูปแบบเป็นรูปทรงนามธรรม โดยการนำเสนอเป็นวิธีของการแกะสลักแบบนูนสูง

กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรง โดยวิธีการนำเอาไม้แผ่นมาเฟลอะอัดให้เป็นขนาดของไม้ให้ใหญ่ขึ้น เพื่อให้เหมาะกับงานที่ได้กำหนดไว้ การร่างภาพจะคำนึงถึงจุดเด่นของพญาช้างที่ควบคุมดูแลสมุนของช้างทั้งหมด อันจะทำให้งานออกมาในลักษณะเป็นธรรมชาติของสัตว์ป่าที่พบเห็นในการดำรงชีวิตของสัตว์ในป่า

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ การนำเอาไม้ที่มีลวดลายและสีสันทันไปในทางเดียวกัน เพื่อให้งานออกมาในรูปแบบของความเป็นธรรมชาติ การร่างแบบของสัตว์และสิ่งแวดล้อมควรคำนึงถึงความสมดุลของภาพและพื้น โดยให้มีช่องว่างน้อยที่สุด การตกแต่งด้วยวิธีการขัดทั้งพื้นและภาพให้สวยงาม จากนั้นย้อมด้วยสีของมะเกลือเพื่อให้เนื้อไม้ยึดเกาะกันแน่น มองเห็นแสงเงาได้อย่างเด่นชัด (คำอ้าย เดชดวงตา : สัมภาษณ์ มี.ค.2544)

ภาพที่ 5 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2527

"พญาช้างป่า"

แกะสลักนูนสูง ขนาด 10 × 100 × 120 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ในการสร้างสรรค์งานโดยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไม้แกะสลักกับสิ่งแวดล้อมที่จะนำมาเป็นภาพ เนื้อหาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างรูปทรงทางศิลปะกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการสร้างผลงาน เพื่อค้นหาความเป็นเอกลักษณ์และสัญลักษณ์ในตัวเอง ในเรื่องของรูปแบบนั้นอาศัยโครงสร้างรูปทรงทางเรขาคณิต และโดยรอบของภาพก็นำเอาบรรยากาศทางธรรมชาติมาสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง ด้วยวิธีการเพลาะอัดไม้ให้เป็นแผ่นแล้วนำมาร่างภาพในแนวตั้งของเนื้อไม้ซึ่งจะแสดงออกถึงความสูงใหญ่ของภาพและทำให้มีลวดลายของเนื้อไม้เป็นไปในแนวเดียวกันกับรูปร่างของสัตว์ป่านั้น วิธีการแกะสลักไม้ใช้วิธีการแกะสลักแบบนูนสูงเพื่อให้ภาพและพื้นที่สมดุลก็พยายามให้ช่องไฟนั้นมีน้อยที่สุด

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ การจัดวางแผ่นไม้ไปในทิศตั้งเนื้อไม้จะทำให้บรรยากาศของผลงานเป็นไปตามแบบธรรมชาติของสัตว์เป็นอย่างดี และการจัดองค์ประกอบของภาพนั้นจุดเด่นก็คือพญาช้างป่าที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลสมาชิก โขลงช้างทั้งหมดให้อยู่ในอำนาจของตนเอง ทั้งเวลากลางวันและในยามวิกาล (นิเทศน์ มณีเกียง : สัมภาษณ์ มี.ค. 2544)

ภาพที่ 6 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2527

"อิริยาบถข้างป่า"

แกะสลักนูนสูง ขนาด 10 × 100 × 120 เซนติเมตร

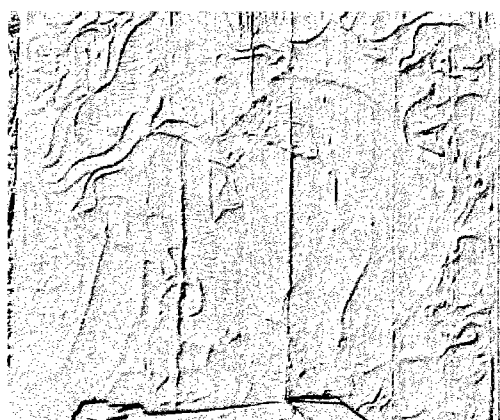
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ในการสร้างสรรค์ผลงานก็คือความประทับใจ ความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์ป่าของแม่กับลูก อันเป็นความรักที่ทะนุถนอมซึ่งกันและกัน อันนำมาเป็นเนื้อหาในการสร้างงานในรูปแบบของรูปทรงของแม่ตัวใหญ่ที่มีมวลสมาชิกมากมาย โดยตัดทอนรายละเอียดของปริมาณสัตว์ลูกๆ บวกกับจังหวะลีลาท่าทางที่สื่อถึงเนื้อหาเบื้องต้น

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง การนำไม้มาใช้งานควรคำนึงถึงไม้ที่มีส่วนที่ผุหรือตาไม้ให้น้อยที่สุด เพราะการสร้างงานจะต้องให้เป็นไปตามแบบร่างที่เป็นต้นแบบโดยส่วนรวม แล้วนำไม้มาเลาะอัดด้วยตะปูเกลียวและนอตยึดเนื้อไม้ด้านหลังให้เป็นแผ่นใหญ่แล้วแกะสลักนูนสูงโดยการเน้นรายละเอียดของลูกช้างเป็นสำคัญ สุดท้ายขัดตกแต่งแล้วย้อมด้วยสีวานิชสีดำ

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ การเลือกไม้มาทำงานสร้างสรรค์ภาพสัตว์ป่าขนาดใหญ่ จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยขณะที่ทำงานหรือการแสดงผลงาน การจินตนาการภาพและพื้นที่จะต้องให้เป็นไปตามกระบวนการคิดที่ได้ร่างภาพเอาไว้ สำหรับงานที่สำเร็จหรืองานที่จะต้องเก็บรักษา ก็ควรจะคำนึงถึงความเด่นชัดของภาพและการนำไปจัดไว้ในที่ที่เหมาะสม (สมาน มาน้อย : สัมภาษณ์ เม.ย. 2544)

ภาพที่ 7 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2528

"สื่อรักภาษาช้าง"

แกะสลักลอยตัว

ขนาด 10 × 100 × 120 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติ โดยเน้นเนื้อหา สภาพแวดล้อมและอากัปกริยาท่าทางของสัตว์ป่าทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ประกอบกับความคิดความฝันส่วนตัวของผู้ที่สร้างผลงานโดยจินตนาการวิธีการขยายพันธุ์ของสัตว์ใหญ่จะดำเนินการเป็นอย่างไรเพื่อสร้างสรรค์งานแกะสลักไม้ชิ้นใหญ่ที่มีรูปทรงใหม่ๆ โดยใช้แผ่นไม้หลายๆ ชิ้นมาเชื่อมกันหลายแผ่นโดยการยึดด้วยโลหะ

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง การนำไม้เก่ามาทำการแกะสลักไม้นั้น จะต้องคำนึงถึงความหนาและลวดลายของไม้ที่มีความสวยงามพอสมควร ควรหลีกเลี่ยงตาไม้และส่วนที่ผุพังเป็นสำคัญ การร่างแบบจากแนวคิดนั้นควรจัดวางให้เหมาะสมกับพื้นของภาพ การนำมาแกะสลักแบบหุ่นสูงก็ควรคำนึงถึงการขาดของใบไม้ให้เป็นไปตามลายของไม้เป็นสำคัญ สุดท้ายการเก็บส่วนย่อยของภาพ ความตื้น-ลึกของภาพ แล้วจึงขัดด้วยกระดาษทราย อดส่วนที่ไม่ต้องการแล้วจึงทาสีด้วยสีวานิช

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพในทางลบ ให้รู้จักการเลือกไม้ที่มีลวดลายสวยงามปราศจากการผุพังหรือมีตาไม้ การดำเนินการร่างแบบก็ควรจะเป็นไปในแนวความคิดสร้างสรรค์ผลงาน โดยการเน้นจุดเด่นของภาพ การแกะสลักควรให้มีการใช้เครื่องมือที่เป็นชิ้นใหญ่ก่อนแล้วค่อยเก็บรายละเอียดด้วยสว่านเล็กๆ หรือสว่านเจาะรู สุดท้ายก็นำมาขัดด้วยกระดาษทรายแล้วจบด้วยการทาสีมะเกลือ (สถิตย์ ทาแก้ว : สัมภาษณ์ เม.ย. 2544)

ภาพที่ 8 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2528

"ช้างเพื่อนแก้ว"

แกะสลักนูนสูง ขนาด 10 × 100 × 120 เซนติเมตร

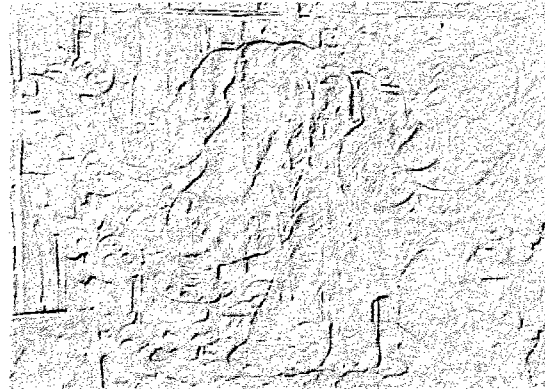
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์ผลงานเกิดจากแนวความคิด ความประทับใจ การดำรงชีวิตของสัตว์ป่า การได้อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติของป่า วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชนพื้นบ้าน เช่น การเลี้ยงสัตว์ การทำไร่ไถนา การปลูกพืชสวนครัว และการออกแบบรูปทรงสัดส่วนใหม่ๆ จากธรรมชาติที่ได้พบมาเป็นทุนเดิม โดยใช้กลวิธีการบูรณาการวัสดุไม้จำนวนหลาย ๆ ชิ้นมาเพลาะอัดแล้วสร้างงานเป็นรูปร่างในส่วนของหัว หูและงา

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง จากการเลือกเอาไม้ที่เป็นท่อนเล็กๆ แล้วนำมาเพลาะอัดกันหลายๆ ชิ้น ยึดด้วยเดือยไม้หรือตะปูเกลียวตามแนวตั้งของแผ่นไม้ การสร้างงานโดยการร่างภาพส่วนหนึ่งของช้างป่าและนำมาแกะสลักแบบนูนสูง แล้วทำการตกแต่ง เชื่อมต่อส่วนที่เป็นงวงและงาให้สมบูรณ์แบบ ในขั้นสุดท้ายก็ขัดพื้น-ภาพ แล้วลงด้วยสีของน้ำมะเกลือ

กระบวนการถ่ายทอดการบูรณาการของไม้ต่างชนิดกัน รู้จักการนำไม้มาเพลาะอัดในทิศทางของลวดลายไม้ การเจาะรูเพื่อเสียบงวงและงาให้เหมาะสมกับสัดส่วนที่ได้กำหนดเอาไว้ การขัดพื้นไม้ด้วยกระดาษทรายที่หยาบแล้วตามด้วยละเอียด แล้วตกแต่งในส่วนที่เป็นพื้นผิวของตัวสัตว์ด้วยสีเขาระรอง จะทำให้งานที่ออกมาเน้นถึงธรรมชาติของสัตว์มากที่สุด สุดท้ายก็นำมาย้อมสีเป็นเพียงบางส่วนโดยเฉพาะพื้นของภาพเท่านั้น (จำนงค์ ปิ่นตานา : สัมภาษณ์ เม.ย. 2544)

ภาพที่ 9 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2529

"ธรรมชาติช้างสามเศียร"

แกะสลักปูนสูง ขนาด 10 × 100 × 120 เซนติเมตร

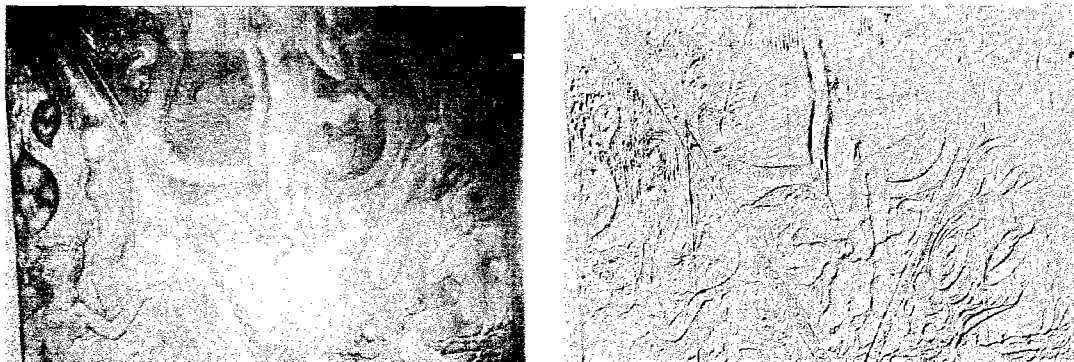
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ ได้แนวคิดในการสร้างสรรค์งานมาจากรูปทรงของสัตว์ในธรรมชาติ รูปร่างของสัตว์ป่าใหญ่ โดยการเพิ่มส่วนของสัตว์นั้นให้มีความสำคัญยิ่งขึ้น ในสิ่งที่ต้องการนั้นได้แฝงไว้ด้วยความเข้มแข็ง ความมีพลัง ความมานะอดทนและความนุ่มนวล โดยเน้นความงามของเนื้อไม้ที่นำมาสร้างงานโดยธรรมชาติ การสร้างงานในครั้งนี้มี 2 ลักษณะคือ (1) การสร้างรูปทรงจากจินตนาการโดยการร่างภาพก่อนและ (2) การค้นหารูปทรงของวัสดุในธรรมชาติของไม้นั้นๆ

กระบวนการผลิตที่แสดงสัญลักษณ์ ในความงามของทั้งพื้นและภาพนั้นจะเห็นได้ว่ามีความสมดุล ความลงตัว การเว้นช่องไฟนั้นมีความเหมาะสมกับงานที่ได้ชื่อว่าปรมาจารย์ทางศิลปะพื้นบ้าน การนำไม้แผ่นมาเชื่อมต่อกันเพื่อขยายภาพและพื้นให้เป็นไปตามแบบที่ร่างไว้ และการแกะสลักก็เป็น การแกะสลักแบบปูนสูง การย้อมสีเน้นส่วนที่เป็นพื้นโดยรอบของภาพให้เข้มข้น เพื่อให้ภาพมองในระยะไกลเห็นเด่นชัดเจน

กระบวนการถ่ายทอดโดยการบูรณาการไม้ต่างชนิดกัน จากภาพสัตว์ในธรรมชาตินั้นมีเศียรเดียว แต่ในภาพจะมีสามเศียรก็ย่อมที่จะต้องมีการจัดองค์ประกอบของภาพให้เหมาะสมกับพื้นและอยู่ในลักษณะที่ดูแล้วแฝงไว้ด้วยความเข้มแข็ง สมกับมีพลังและความนุ่มนวลอีกด้วย (ธงชัย ปัญญาธัญชัย : สัมภาษณ์ เม.ย. 2544)

ภาพที่ 10 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2529

"นรก - สวรรค์ ที่สรรสร้างมา"

แกะสลักปูนดำ ขนาด 10 × 100 × 120 เซนติเมตร

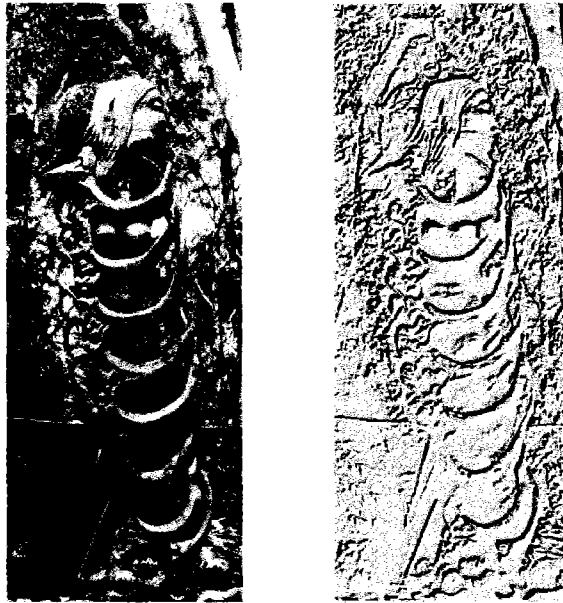
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ ได้จากแรงบันดาลใจส่วนใหญ่ จากแก่นสาระทางธรรมะ การเวียนว่ายตายเกิดและเนื้อหาที่แฝงไปด้วยปริศนาธรรม ความดีความชั่ว ความมั่นคง ความล้มเหลว การหลุดพ้นจากความทุกข์ โดยนำเนื้อหาเหล่านั้นมาปรุงแต่ง มาปรับเปลี่ยนแปลงและสร้างสัญลักษณ์ มีการเว้นพื้นที่ว่าง ความทึบตัน ขณะเดียวกันก็ยังมีแบ่งแยกในส่วนที่ต่างๆ กันได้เด่นชัด

กระบวนการผลิตที่แสดงสัญลักษณ์ โดยวิธีการนำไม้แผ่นมาแบ่งเป็นสัดส่วนเป็น 3 ระยะที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป การดำเนินภาพจากการที่ได้คิดและร่างภาพเอาไว้ การแกะสลักปูนสูงก็เพื่อให้ภาพเกิดความเด่นชัดของพื้นและภาพที่มองเห็นต่างกัน แล้วขัด-ย้อมสีด้วยสีมะเกลือ ไม่เน้นกรอบโดยรอบ

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ เป็นงานแสดงถึงภาพปริศนาธรรม ภาพที่ปรากฏจึงมี 3 ระยะให้เห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละระยะ อันจะทำให้ผู้สนใจได้เกิดมโนภาพที่ตีงามของภาพนั้น (นิเทศน์ มณีเกียะ : สัมภาษณ์ เม.ย. 2544)

ภาพที่ 11 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2530

"การเวียนว่ายตายเกิด"

ภาพแกะสลักลอยตัว ขนาด 10 × 100 × 200 เซนติเมตร

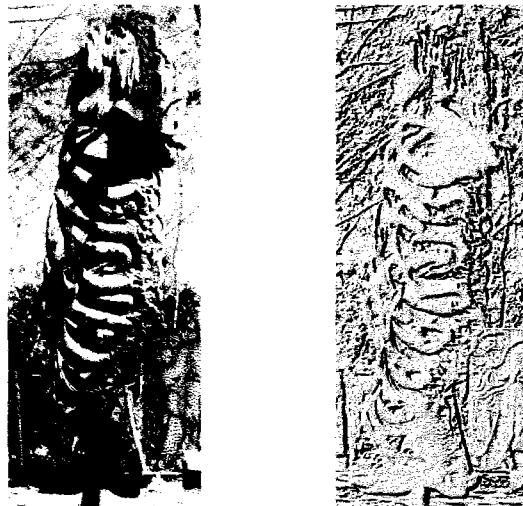
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ที่ว่า การเวียนว่ายตายเกิดเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน เป็นการสร้างผลงานที่ต้องการแสดงเนื้อหาความเป็นพื้นบ้าน ชีวิตชนบท ธรรมชาติของพิธีกรรม ความเชื่อของชาวบ้าน เช่น เรื่องราวที่เกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ และตายของสิ่งมีชีวิตทั้งมวล จะแสดงออกถึงโครงร่างของสิ่งมีชีวิตที่ได้จากโลกไป แต่ยังคงเหลือสิ่งที่มองให้เห็นอยู่ได้ โดยการนำมาจัดวางต่อกันเป็นผลงานขนาดใหญ่

กระบวนการผลิตที่แสดงสัญลักษณ์ของโครงร่างของสิ่งที่เกิดมาจากธรรมชาติ ให้สรรพสิ่งที่เกิดมาที่หลังได้ศึกษาต่อไป การนำต้นไม้ที่มีตำหนิหรือที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้แล้วมาแกะสลักลอยตัวให้เห็นโครงร่างภายนอกและภายในของมนุษย์และสัตว์อันแสดงถึงสัญลักษณ์ความไม่เที่ยงแท้แน่นอน แล้วนำมาตกแต่งด้วยกระดาษทรายและย้อมสีมะเกลือ

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพในทางลบ โดยใช้เครื่องมือแกะสลักสิ่วเล็บมือและสิ่วปากตัด โดยเน้นพื้นผิวที่ขรุขระจากปลายสิ่วปากตัด (สมาน มาน้อย : สัมภาษณ์ มี.ค. 2545)

ภาพที่ 12 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2530

"องค์ประกอบชีวิต"

ภาพแกะสลักลอยตัว ขนาด 20 × 100 × 200 เซนติเมตร

การสร้างผลงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดที่เกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ การเวียนว่ายตายเกิด เป็นวัฏจักรของชีวิต เป็น การสร้างงานที่ต้องการแสดงเนื้อหาความเป็นศิลปะพื้นบ้าน วิถีชีวิตชนบท อันเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการ เกิด แก่ เจ็บ และตาย ที่สิ่งมีชีวิตทั้งมวลต้องประสบอย่างแน่นอน

กระบวนการผลิตอันแสดงถึงสัญลักษณ์ ในโครงสร้างของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย การนำเอาท่อนไม้ ที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้แล้ว นำมาสร้างงานใหม่จะทำให้เป็นงานศิลปะที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาของ มนุษย์ในยุคนั้นๆ ออกมาให้เห็นคุณค่าของความงาม แล้วนำไม้นั้นมาแกะสลักลอยตัว โดยใช้ เครื่องมือสิ่วเล็มมือและสิ่วปากตัด เน้นพื้นผิวเรียบและขรุขระ การขัดกระดาษทรายและการนำ มาย้อมสีฝุ่นดำและสีมะเกลือ

กระบวนการถ่ายทอดในทางลบ โดยการนำไม้มาแกะสลักส่วนที่ไม่ต้องการออก แล้วสร้าง ส่วนที่เป็นภาพขององค์ประกอบชีวิตมนุษย์และสัตว์ตามจินตนาการของผู้สร้าง (สถิตย์ ทาแก้ว : สัมภาษณ์ มี.ค.2545)

ภาพที่ 13 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2531

"ลิลาลูกช้าง"

ภาพแกะสลักปูนต้ำ ขนาด 5 × 80 × 120 เซนติเมตร

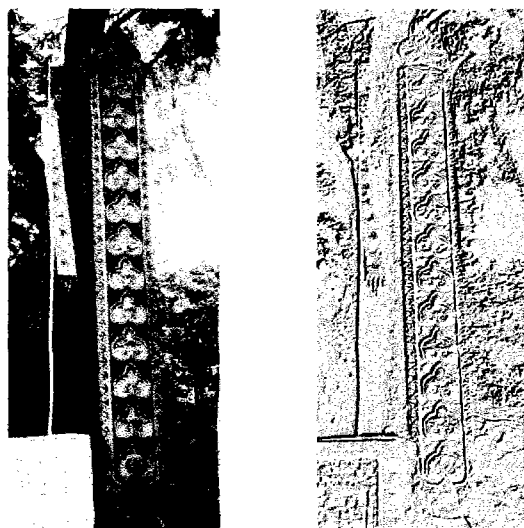
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ในแง่มุมของการดำเนินการของชีวิตสัตว์ในแต่ละวัน การแสดงออกในรูปทรง สัดส่วนต่อผลงานของผู้ผลิตได้สร้างขึ้น และการแสดงออกถึงความน่ารักของ ลูกช้างในลักษณะไร้เดียงสา ขี้ขลาด ทะเยอทะยาน

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง โดยการนำเอาแผ่นไม้มาร่างภาพด้วยชอล์ก เน้นจุดเด่น ของลูกช้างที่คลอเคลียอยู่กับแม่ช้างอย่างอบอุ่น การนำเครื่องมือมาแกะสลักปูนต้ำ โดยใช้เครื่องมือ คือสิ่วเซาะร่อง มาสร้างงานตามแบบร่าง โดยการรักษาความลึกของร่องให้สม่ำเสมอ แล้วตกแต่ง ด้วยกระดาษทรายและการทาแล็ค

กระบวนการถ่ายทอดของงานในทางลบด้วยวิธีการเซาะร่องเอาส่วนที่ไม่ต้องการออกไป ให้มี เฉพาะภาพที่เห็นอย่างเด่นชัดเท่านั้น การแบ่งช่องไฟควรให้ผสมกลมกลืนกันระหว่างพื้นและภาพ (บุญรัตน์ ณ วิชัย : สัมภาษณ์ มี.ค.2545)

ภาพที่ 14 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2531

"ดงลายไทย"

ภาพแกะสลักปูนสูง ขนาด 5 × 60 × 200 เซนติเมตร

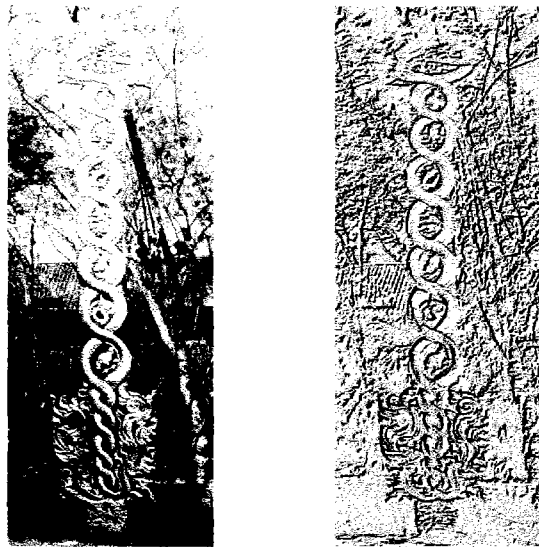
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ โดยได้แรงบันดาลใจจากความจริงแก่แท้ของธรรมชาตินำมาสกัดย่อยลง คลี่คลายออกมาเป็นรูปทรง 12 ราศีแบบนามธรรมที่แสดงจังหวะ พื้นที่ว่างภายนอกและภายใน มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ ความสัมพันธ์ต่างๆ เนื้อหาบางส่วนแสดงถึงเรื่องราวของความเชื่อทางศาสนา ลักษณะรูปแบบส่วนใหญ่แสดงปริมาตร พื้นผิวขรุขระ ความกลมกลืนและการตัดกันของรูปทรง

กระบวนการผลิตที่แสดงแนวประเพณีที่สืบทอดกันมาใน 12 ราศี การนำเอาแผ่นไม้แบ่งช่วงตามแบบร่างไว้มาจัดองค์ประกอบใหม่ให้เหมาะสมกับแผ่นไม้ การสร้างงานควรคำนึงถึงไม้ที่มีตำหนิ ไม้ที่มีตา ไม้ควรนำมาสร้างงาน จะทำให้ผลงานเกิดการด้อยคุณค่าไป การนำมาแกะสลักปูนสูงก็ควรคำนึงถึงสีจะต้องคม ไข่ให้ถูกต้องกับชนิดของงานนั้นๆ การขัดพื้นและภาพควรระมัดระวังเกี่ยวกับเสียง การตกแต่งพื้นและภาพด้วยการทาแล็คเกอร์

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพในทางลบ จากการสร้างงานมาเป็นจำนวนมากมายหลายสิบปี ได้ศึกษาค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา จึงทำการร่างภาพได้โดยไม่ต้องดูแบบ 12 ราศี การแกะสลักด้วยลิลาทาทาง สัดส่วนได้เหมาะสม เป็นจุดเด่นในแต่ละราศีได้ดียิ่ง (คำอ้าย เดชดวงตา : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 15 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2532

"ตุงพญานาค"

ภาพแกะสลักนูนสูง ขนาด 5 × 80 × 200 เซนติเมตร

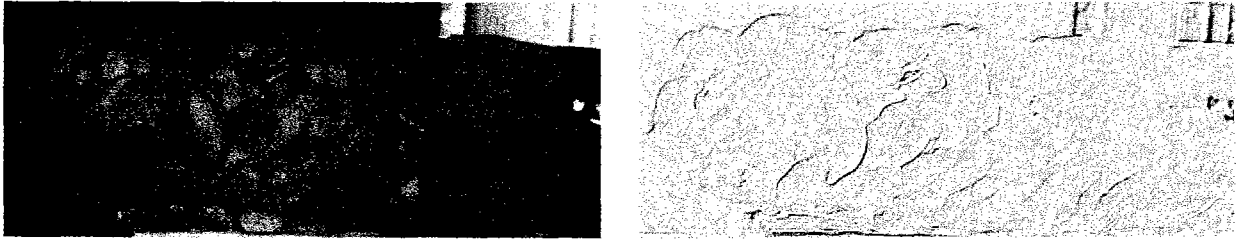
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อ มีแรงบันดาลใจในการสร้างงานจากความจริงในแก่นแท้ของธรรมชาตินำมาสกัดย่อยลง ศิลป์คลายลงแผ่นไม้เป็นรูปทรง 12 ราศี ในแบบของนามธรรมที่แสดง จังหวะ พื้นที่ว่างภายในและภายนอก มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ ความสัมพันธ์ต่างๆ เนื้อหาบางส่วนแสดงถึงเรื่องราว ความเชื่อทางศาสนา รูปแบบส่วนใหญ่แสดงปริมาตร พื้นผิวขรุขระ ความกลมกลืนกัน

กระบวนการผลิตแสดงประเพณี อันสืบทอดกันมาในลักษณะ 12 ราศี จากการนำเอาเศษไม้แผ่นบางมาแบ่งช่อง 12 ช่อง มาจัดองค์ประกอบใหม่ให้เหมาะสมกับแผ่นไม้ที่จำกัด การสร้างงานโดยการแกะสลักโดยคำนึงถึงความคมของเครื่องมือ ภาพที่ออกมาจะเด่นชัด การนำมาขัดพื้นและภาพควรระวังส่วนที่เป็นมุมหรือยื่นออกไปโดยรอบ การนำมาตกแต่งขั้นสุดท้ายด้วยการทาแลคเกอร์

กระบวนการถ่ายทอดด้วยการแปรสภาพออกมาในทางลบ โดยการสร้างงานที่คำนึงถึงรูปร่างรูปทรงเป็นสำคัญ เพื่อให้ได้ตามแนวความคิดที่ได้ร่างเอาไว้ (เพชร วิริยะ : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 16 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2532

"โขลงช้างป่า"

ภาพแกะสลักปูนสูง ขนาด 60 × 80 × 120 เซนติเมตร

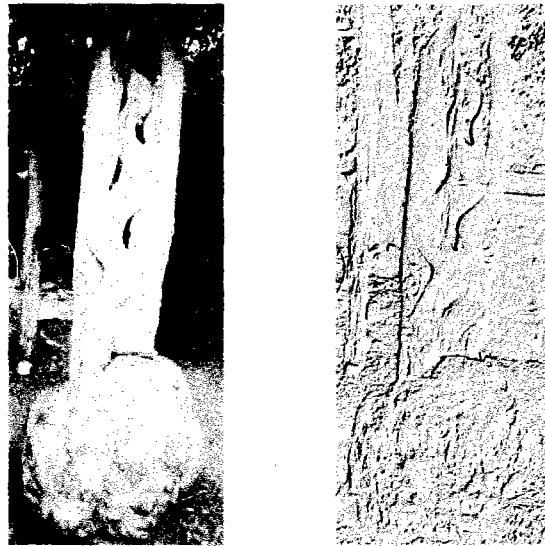
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากแรงบันดาลใจ จากลักษณะกิจกรรมของสิ่งมีชีวิตที่ผูกพันของสัตว์ป่าที่อยู่กันเป็นโขลงสัตว์ป่าด้วยกัน รูปแบบของรูปทรงสัตว์สี่เท้าโดยการเน้นในส่วนอิริยาบถในลักษณะการแสดงอารมณ์โหดโผน ทะเยอทะยาน แผงไปด้วยความอ่อนโยน อ่อนหวาน นุ่มนวลในการแสดงออกของสัตว์ป่าอย่างน่าสนใจ

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง การกำหนดเนื้อไม้ที่นำมาสร้างงานของพื้นและภาพจะต้องให้เกิดความสมดุลกัน โดยเน้นจุดเด่นในการแสดงอิริยาบถที่หลากหลายของช้างป่า แล้วตกแต่งภาพให้เหมือนกับธรรมชาติ โดยเฉพาะพื้นผิวแล้วย้อมด้วยสีมะเกลือ

กระบวนการถ่ายทอด โดยการแปรสภาพไปในทางลบ คือ แกะสลักปูนสูง โดยคำนึงถึงเครื่องมือให้มีความคมให้มาก อันจะทำให้ผลงานเป็นไปตามความเป็นจริงที่ต้องการ เครื่องมือแกะสลัก ได้แก่ สิวเล็บมือ สิวปากตัดและสิวะเข่ารอง โดยให้ขนาดต่างๆ กัน การตกแต่งขั้นต่อไปเป็นงานขัดกระดาษทรายและการทาแลคเกอร์ หรือย้อมสีมะเกลือ (จำนงค์ ปินตานา : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 17 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2533

"ลีลา ลีลาศ"

ภาพแกะสลักลอยตัว ขนาด 50 × 50 × 120 เซนติเมตร

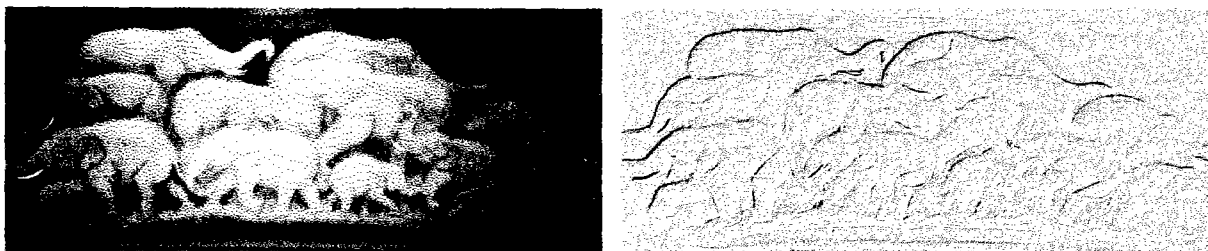
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม อันจะแสดงถึงลีลา ท่าทางออกในท่าเรีงระบำรำฟ้อน หรือการแสดงลีลาลีลาศ ในการแสดงออกของหมู่ชนที่ได้เข้าร่วม กิจกรรมของสังคมชนิดหนึ่ง การแสดงเหล่านี้จะทำให้เกิดการแสดงอารมณ์ต่างๆ ออกมาให้ปรากฏในความสมานสามัคคี แผ่ไปด้วยความทรหดอดทนของสตรีเพศ

กระบวนการผลิตที่แสดงแนวประเพณีของกลุ่มชนชาติที่อยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก ก็ได้คิด กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจหลังจากได้ทำงานมาทั้งวัน โดยการแกะสลักฐานไม้ที่แสดงถึงการอยู่ร่วมกัน ของทุกๆ สิ่งในธรรมชาติ สำหรับในส่วนของยอดนั้นจะแสดงออกในงานลีลา-ลีลาศ อย่างสนุกสนาน เป็นการแกะสลักแบบลอยตัว ขัดด้วยกระดาษทราย ย้อมสีมะเกลือ

กระบวนการถ่ายทอดด้วยวัสดุไม้แปรรูปภาพในทางลบ โดยการร่างภาพก่อนแล้วนำซอกลิ้มมา ร่างบนชิ้นงานเพื่อทำการแกะสลักลอยตัวโดยใช้สิ่วเลืบมือ สิ่วปากบางและสิ่วเซาะร่อง ทำให้เกิดเป็น ชิ้นงานออกมาเป็นประติมากรรมนำไปตกแต่งสถานที่ราชการหรือสวนสาธารณะ การตกแต่งโดยการ ขัดกระดาษทราย การอุดรอยที่มีตำหนิแล้วย้อมด้วยสีมะเกลือ (ธงชัย ปัญญาธัญญชัย : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 18 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2533

"อารมณ์-กิริยาช้างป่า"

ภาพแกะสลักนูนสูง ขนาด 30 × 60 × 100 เซนติเมตร

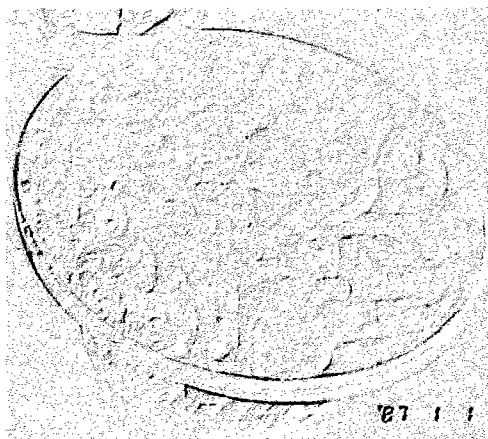
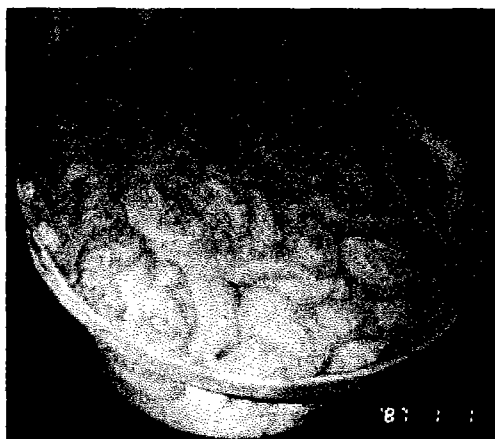
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่สื่อถึงอารมณ์ ความปรารถนาดีของสัตว์ผู้ให้กำเนิด ได้รับการทะนุถนอม ความอบอุ่น การเคลื่อนไหว จากรูปทรงช้างป่านานาขนาดนำมาตัดทอน ความทับซ้อนกันของรูปทรง ทำให้เรียบง่ายขึ้น โดยการบิดเบือน ยืด ลด เพิ่มปริมาตรให้ดูอิมเพกแตนท์ สมบูรณ์ในธรรมชาติของสัตว์ป่านั้น

กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์ กิริยาท่าทางต่างๆ ของช้างป่าโดยการนำเอาไม้เก่าๆ ที่บางส่วนผุกร่อนมาสร้างเป็นงานศิลปะใหม่โดยการจัดองค์ประกอบของสัตว์ป่าให้เหมาะสมกับเนื้อไม้ที่มีอยู่ แล้วนำมาแกะสลักนูนสูงโดยให้พื้น-ภาพเกิดความสมดุลกัน การจัดช่องไฟให้เหมาะสม ประดับตกแต่งด้วยกระดาศทรายแล้วทาสีด้วยแลคเกอร์

กระบวนการถ่ายทอด โดยวิธีการแปรสภาพในทางลบออกจากเนื้อไม้แผ่นใหญ่ เน้นโครงสร้างของโขลงช้างเป็นหลัก รวมทั้งคำนึงถึงอารมณ์ การหยอกล้อกัน การต่อสู้และถ่ายของเสีย งานที่สำเร็จก็จะเป็นการขัดพื้นผิวให้เรียบร้อย การอุดรอยที่มีตำหนิแล้วเคลือบด้วยน้ำมัน (นิเทศน์ มณีเกียะ : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 19 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2534

"ขันโตกช้าง"

ภาพแกะสลักปูนสูง ขนาด 40 × 80 × 80 เซนติเมตร

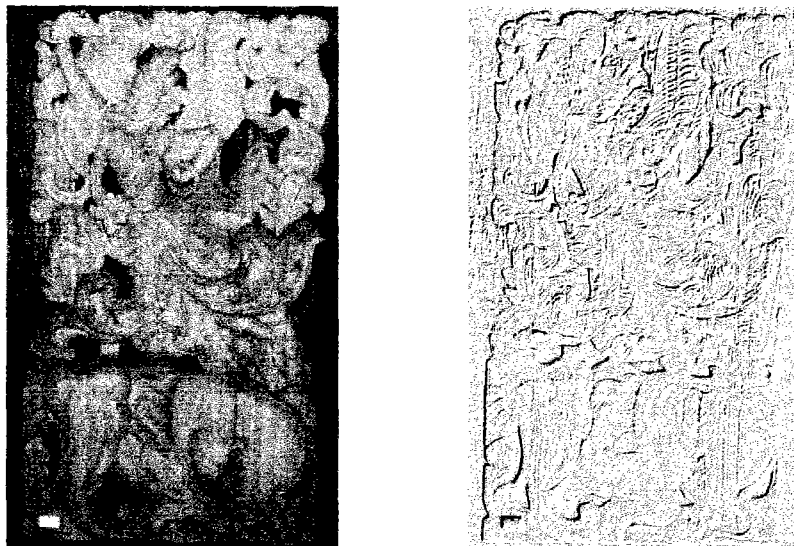
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะ อันนำเอาวิถีชีวิตของสัตว์ป่ามาจัดองค์ประกอบให้เหมาะสมกับรูปแบบของขันโตก โดยการแสดงอิริยาบถของสัตว์ทางอารมณ์ ความละเอียดลออ ลีลาท่าทางอันอ่อนช้อย เป็นการจัดองค์ประกอบของพื้นและภาพได้อย่างเหมาะสมกับฐานรองรับ

กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรง การนำเอาขันโตกมาแกะสลักปูนสูงนั้น เป็นการท้าทายมากพอสมควร ขนาดผู้สร้างงานไม่มีความชำนาญในการออกแบบ อันจะทำให้ความสมดุล จุดเด่นและช่องไฟขาดคุณค่าทางศิลปะไป จึงเป็นงานที่ต้องใช้เครื่องมือที่คม การตกแต่งต้องมีความชำนาญเป็นพิเศษ งานขัดพื้น-ภาพ ต้องใช้กระดาษทรายแบบพิเศษขัดและทาสีด้วยแลคเกอร์

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพในทางลบ ด้วยวิธีการเอาพื้นออกทำให้เกิดภาพที่เด่นชัด การนำไปใช้ประโยชน์นั้น จำเป็นมากคือการรับแขกบ้านแขกเมืองของชาวภาคเหนือตนเอง (บุญชุม เมืองแสน : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 20 ผลงานระยะกลาง พ.ศ.2534

"ความสัมพันธ์มนุษย์-สัตว์"

ภาพแกะสลักปูนสูง ขนาด 5 × 60 × 100 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสัตว์ กับการดำรงชีวิตในธรรมชาติที่สมดุลกัน โดยการนำเสนอรูปแบบของการพึ่งพาอาศัยกันในด้านการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างพอเหมาะพอควร โดยแสดงความจริงที่มนุษย์อยู่เหนือกว่าสัตว์โดยทั่วไป โดยการตัดรูปทรงบางส่วนให้เหมือนจริง ไม่เน้นความเด่นชัดของกล้ามเนื้อ แต่เน้นลีลาท่าทาง ความกลมกลืนของรูปทรง จังหวะและความสมดุลของภาพ

กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรง ขนาด และสัดส่วนของมนุษย์และสัตว์ โดยการนำแผ่นไม้มาแกะสลักปูนสูง ฉลุโปร่ง เพื่อเน้นรูปทรงของมนุษย์และสัตว์ ในการมองเห็นได้ในระยะไกล การจัดองค์ประกอบของภาพจะเน้นให้เป็นไปตามธรรมชาติ การตกแต่งพื้นผิวให้ขรุขระ ผนังสัตว์ที่เหยี่ยวนกก็จะเขาระรองให้สลับซับซ้อนกันให้ยิ่งขึ้น การขัดกระดาษทรายใช้แบบหยาบและละเอียดตามลำดับ แล้วลงพื้นด้วยดินสอพอง ทาแลคเกอร์มัน

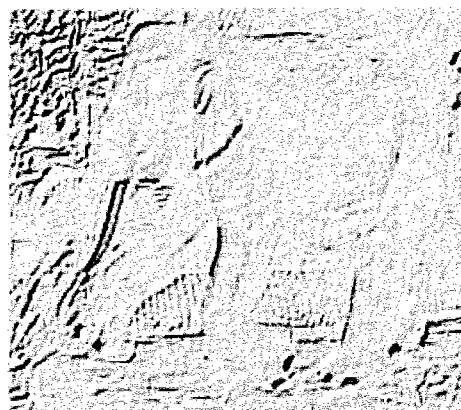
กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพในทางลบด้วยวิธีการเขาระรอง การแกะภาพ การฉลุ ฉายโปร่ง เพื่อให้งานมีภาพ แต่ไม่มีพื้น เป็นงานที่ทำสำเร็จแล้วนำมาประดับตกแต่งฝาบ้านหรือกำแพง เป็นศิลปะแขนงที่ได้อีกชนิดหนึ่ง (วงศ์ทอง ประสงค์ทรัพย์ : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

สรุปเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลระยะกลาง ช่วงปี พ.ศ.2525-2534 มีกระบวนการดังนี้ การคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจำนวน 11 ชิ้น ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติของมนุษย์-สัตว์ โดยการแสดงกิริยาท่าทาง จังหวะ ลีลา ความหิวกระหาย ความดุร้าย การบิดเบือน การเพิ่มปริมาณให้อิ่มเอิบเต่งตึง ตามวัยในสังสารวัตร การคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์จำนวน 6 ชิ้น ได้แรงบันดาลใจจากแก่นแท้ของธรรมชาติ นำมาสกัดย่อยลง คลี่คลายออกมาในรูปแบบประเพณีต่างๆ ความมั่นคง ความล้มเหลว หรือการหลุดพ้นจากความทุกข์ การคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะจำนวน 1 ชิ้น เป็นการนำเอาองค์ประกอบของสัตว์มาจัดรูปร่าง ทรวดทรง ให้อยู่ในภาชนะที่กำหนดได้อย่างลงตัว โดยการแสดงอารมณ์ ลีลา ท่าทางอันอ่อนช้อยในผลงานที่สำเร็จ การคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมจำนวน 2 ชิ้น เป็นการแสดงลีลา ท่าทางเด่นระบาริพาฬ ความสวยงาม ทรวดทรง สัดส่วน และความสมดุลของภาพที่ปรากฏ

การผลิตที่แสดงรูปทรงจำนวน 3 ชิ้น แสดงลักษณะการนำไม้มาฉลุโปร่ง เพื่อเน้นรูปร่างของมนุษย์และสัตว์ สามารถมองเห็นในระยะไกลๆ มีการตกแต่งพื้นผิวให้ขรุขระ การผลิตที่แสดงอารมณ์จำนวน 3 ชิ้น แสดงลักษณะกิริยาท่าทางของสัตว์ การจัดภาพให้สมดุลและการจัดช่องไฟให้เหมาะสมกับพื้นและภาพ การผลิตที่แสดงความจริงจำนวน 7 ชิ้น แสดงลักษณะที่จะต้องคำนึงถึงรูปทรงสัดส่วนที่เป็นจริงอย่างสำคัญและเน้นจุดเด่นในการแสดงอิริยาบถที่หลากหลาย การผลิตที่แสดงแนวสัญลักษณ์จำนวน 4 ชิ้น แสดงลักษณะโครงสร้างของมนุษย์-สัตว์ ที่เป็นวัฏจักรของชีวิต การผลิตแนวประเพณีจำนวน 3 ชิ้น แสดงลักษณะของกลุ่มชนชาติที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขกายสบายใจ

การถ่ายทอดโดยการแปรสภาพรูปแบบจำนวน 16 ชิ้น แสดงลักษณะโครงสร้างของภาพ การใช้เครื่องมือที่ถุกวิธี การถ่ายทอดกระบวนการทางลบจำนวน 2 ชิ้น แสดงลักษณะภาพ-พื้นที่ตัดกันโดยรอบเท่านั้น การถ่ายทอดทางบูรณาการวัสดุจำนวน 2 ชิ้น แสดงลักษณะการนำเอาไม้มาเพลาะอัด ตัดกันเป็นชิ้นใหญ่ หรือการเจาะรู นำไม้มาเสียบให้เกิดงานตามแบบที่ได้ร่างเอาไว้

ภาพที่ 1 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2535

"ไร้เดียงสา"

แกะสลักลอยตัว

ขนาด 80 × 80 × 100 เซนติเมตร

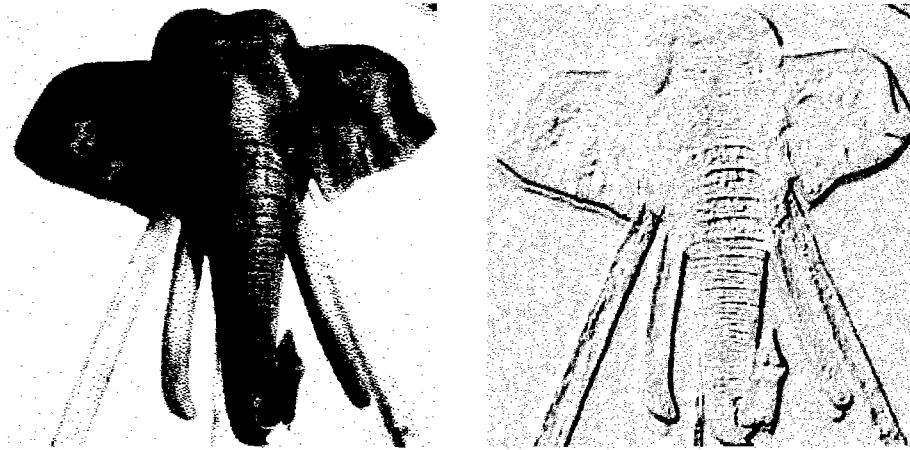
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ได้แนวความคิดมาจากแรงบันดาลใจจากกิจกรรมการชนช้างในงานอนุรักษ์ดอนเจดีย์จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นกิจกรรมชีวิตของสัตว์ป่าที่ผูกพันกันระหว่างโขลงช้างด้วยกัน การแสดงรูปแบบรูปทรงของสัตว์ 4 เท้า ซึ่งเป็นตัวแทนชีวิตของสัตว์น้อยๆ ตัวหนึ่ง โดยช่วงผลงานระยะแรกเป็นการค้นหารูปทรงเป็นหลักและเนื้อหาจะลดลง บทบาทก็ลดน้อยลงไป ในระยะที่ 2 เนื้อหาจะมีบทบาทมากขึ้นและได้คลี่คลายรูปทรงโดยการทดลองค้นหาเศษวัสดุเข้ามาช่วย โดยใช้เศษวัสดุเป็นตัวอธิบายเนื้อหาแทนและในช่วงสุดท้ายจะมีความเด่นชัดด้านเนื้อหา กิริยาท่าทางมากขึ้นและจะมีการปรับเปลี่ยนวัสดุไปตามแนวความคิด มีเนื้อหาใหม่ๆ แต่ก็ยังคงรักษารูปทรงของสัตว์เอาไว้เช่นเดิม

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง การกำหนดขนาดของเนื้อไม้ที่จะนำมาสร้างงานจะต้องให้มีขนาดใหญ่กว่าภาพ การนำไม้หลายชิ้นมาติดต่อกันควรคำนึงถึงรอยต่อที่ต่อโดยวิธีการเหละอัดแล้วยึดด้วยตะปูเกลียวให้แน่น ฐานของภาพจะต้องมีขนาดใหญ่กว่าภาพเพื่อให้รับน้ำหนักทั้งโดยตรงและแรงเฉื่อย การสร้างงานที่เกิดการสมดุลของการแสดงท่าทางอากัปกิริยาของช้าง แล้วตกแต่งภาพให้เหมือนกับธรรมชาติโดยเฉพาะพื้นผิว สุดท้ายย้อมด้วยสีของมะเกลือ

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ การนำเอางานแกะสลักลอยตัวมาสร้างงานรูปร่างของสัตว์ที่แสดงถึงกิริยาท่าทางต่างๆ กันไปนั้น หากไม่คำนึงถึงหลักของความสมดุลของแรงโน้มถ่วงของโลก จะทำให้ภาพออกมาไม่เป็นไปตามธรรมชาติ ดังนั้นจึงต้องแกะสลักขณะปฏิบัติงานนอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงความปลอดภัยไว้ด้วย (บุญชุม เมืองแสน : สัมภาษณ์ ม.ค. 2544)

ภาพที่ 2 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2535

"แม่ปลั่งอำนาจ"

แกะสลักลอยตัว

ขนาด 40 × 80 × 100 เซนติเมตร

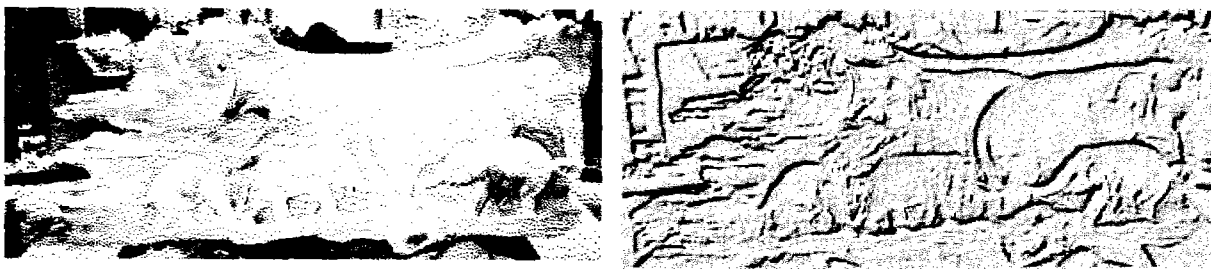
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีแนวความคิด เนื้อหาโดยรวมแล้วได้แรงบันดาลใจจากความจริงอันเป็นแก่นแท้ของธรรมชาติแล้วนำมาสกัดย่อยลง แล้วคลี่คลายให้เป็นรูปทรงในลักษณะรูปแบบลัทธิธรรมอันแสดงถึง จังหวะลีลาท่าทาง ความแข็งแรง ความอดทนอดกลั้นจะมีพื้นที่ว่างภายนอก เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติของสัตว์ ความสัมพันธ์ต่างๆ โดยรอบของสัตว์ป่า เนื้อหาบางส่วนของผลงานจะแสดงถึงเรื่องราวความเชื่อทางศาสนาที่น่าไว้กับบ้านแล้ว จะเกิดแต่ความอุดมสมบูรณ์ในการทำการเกษตรกรรม ลักษณะของรูปแบบส่วนใหญ่มักจะแสดงปริมาตร พื้นผิวภาพเกลี้ยงและขรุขระ ความกลมกลืนและการตัดกันของรูปทรงซ้ายขวา

กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรง การร่างแบบกำหนดรูปทรงของหัวสัตว์นั้นจะต้องคำนึงถึงขนาดและสัดส่วนที่ถูกต้อง แล้วก็นำมาเผาเคลือบติดกันเป็นแผ่นใหญ่เพื่อให้พอเหมาะกับขนาดภาพที่ร่างเอาไว้ การแกะสลักในภาพจะต้องแกะสลักแบบนูนสูง โดยเน้นถึงลักษณะของผิวพรรณที่ขรุขระหรือมีคลื่นสูงต่ำ จากนั้นก็ตัดเอาพื้นออกให้เหลือแต่เพียงภาพไว้เท่านั้น การตกแต่งขั้นสุดท้ายนำมาขัดให้เรียบในส่วนที่เป็นแสง สำหรับส่วนที่เป็นเงานั้นให้มีรอยของเนื้อสัตว์เอาไว้ แล้วย้อมด้วยสีวานิช เป็นขั้นสุดท้าย

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ ทำให้รู้จักการเตรียมไม้ที่แกะสลักได้เหมาะสมกับงานที่แกะสลักนูนสูง การแกะสลักเฉพาะภาพส่วนพื้นให้ตัดออกแล้วเชื่อมด้วยงาทั้งสองข้างโดยวิธีการเจาะรูเสียบเข้าไป ในช่วงสุดท้ายก็ตกแต่งขัดเงาและทาด้วยสีวานิช (วงศ์ทอง ประสงค์ทรัพย์ : สัมภาษณ์ ม.ค. 2545)

ภาพที่ 3 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2536

"คุณค่าสัตว์ป่า"

แกะสลักปูนสูง ขนาด 80 × 80 × 100 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีแนวความคิดในการสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกของ ผู้ที่ให้กำเนิด ได้รับการทะนุถนอม ให้ความอบอุ่น ความเคลื่อนไหวดิ้นรนไปในทางที่ดีที่ถูกต้องของ โขลงช้างป่า จากรูปร่างรูปทรงของสัตว์ป่านานาชนิดที่นำมาตัดทอน ความสลับซับซ้อนของรูปทรง ธรรมชาติให้เรียบง่ายขึ้นแต่เน้นแสดงถึงอารมณ์ต่างๆ โดยการบิดเบือน ยืด เพิ่มปริมาตรให้ดูอึดอัด เต่งตึง สมบูรณ์ตามธรรมชาติของสัตว์นั้นๆ

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง การนำไม้มาสร้างสรรค์งานโดยวิธีการนำเอาไม้เก่าๆ ที่มี บางส่วนผุร่อนมาสร้างงานให้เป็นงานใหม่โดยการจัดองค์ประกอบภาพสัตว์ป่าให้เหมาะสมกับเนื้อไม้ ที่มีอยู่ แล้วนำมาแกะสลักเป็นแบบปูนสูงโดยการให้ภาพและพื้นเหมาะสมกับงานประดับตกแต่งของ บ้านเรือน

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ เพื่อให้ไม้มีคุณค่าในการสร้างสรรค์งานจึงนำ เอาภาพของโขลงช้างป่ามาจัดวางให้เหมาะสมกับเนื้อไม้ที่มีอยู่ ให้มีจำนวนมากในลักษณะอิริยาบถ ท่าทางของหัวหน้าโขลงที่แสดงถึงความเข้มแข็งน่าเกรงขามและมีสมาชิกต่างๆ แสดงการหยอกล้อกัน การต่อสู้กันและแสดงการถ่ายของเสีย งานที่สำเร็จจะทำการปาดด้วยใบส่วแกะสลักแล้วขัดมันเท่านั้น เพื่อให้ภาพมีลวดลายเห็นเด่นชัดจากธรรมชาติของเนื้อไม้ (เฉลิมศักดิ์ ชื่นรินทร์ : สัมภาษณ์

ม.ค. 2545)

ภาพที่ 4 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2536

"พลังสร้างอำนาจ"

แกะสลักปูนสูง ขนาด 30 × 80 × 120 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์งานคือความประทับใจในสิ่งแวดล้อมในแง่มุมการดำเนินชีวิตในแต่ละวันของสัตว์ป่า ผลงานแกะสลักไม้ชนิดปูนสูงที่ได้ออกมานี้จะแสดงออกโดยรูปทรงของผลงานกับสิ่งที่ตนเองชอบ และมีการพัฒนาเป็นรูปทรงที่สมบูรณ์และมีความหมายจากสิ่งที่ต้องการที่จะแสดงออกในรูปแบบของรูปทรงนามธรรม การนำเสนอเป็นวิธีแสดงถึงความอีกหิมนผาดโผนจินตนาการ ของสัตว์ป่าที่อยู่ในวัยคึกคะนองที่ได้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อนที่เรียกกันว่าการอยู่ร่วมกันเป็นโขลงใหญ่

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง การร่างแบบโครงร่างของสัตว์ป่าให้เต็มในเนื้อไม้ที่มีอยู่โดยไม่เว้นช่องไฟส่วนใหญ่เอาไว้เพื่อต้องการให้เห็นโขลงให้มากที่สุด เพราะมีทั้งพญาช้างและมวลสมาชิกช้างในวัยต่างๆ กัน การแกะสลักแบบปูนสูงที่แสดงถึงบทบาทในการใช้ใบไม้ที่เจาะซอนไขลึกลงบนเนื้อไม้ได้แสดงถึงความซ่อนเร้นของวงและงาสัตว์ป่า การแสดงท่าทางอิริยาบถต่างๆ กัน

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ การแสดงภาพสัตว์ชนิดเดียวกันแต่มีจำนวนมากนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการจัดภาพเป็นสำคัญ โดยเน้นจุดเด่นคือพญาโขลงช้างเป็นหลัก แล้วตามด้วยสมาชิกที่มีกิริยาท่าทางต่างๆ ที่มีความสลับซับซ้อนหันหน้าหันหลังในทิศทางที่ต่างๆ กันไป ส่วนที่เป็นพื้นนั้นก็ควรเหลือในส่วนที่เป็นฐานรองรับภาพเอาไว้พอสมควร ก็จะทำให้ภาพเกิดความสมบูรณ์ขึ้น เป็นไปตามธรรมชาติของภาพ การสร้างสีดิน การตกแต่ง ควรเน้นภาพของกล้ำเนื้อสัตว์แล้วทาด้วยน้ำมันมะเกลือ (บรรจง มอนมูล : สัมภาษณ์ ม.ค. 2545)

ภาพที่ 5 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2537

"การเอื้ออาทรต่อกัน"

แกะสลักนูนสูง ขนาด 40 × 80 × 120 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

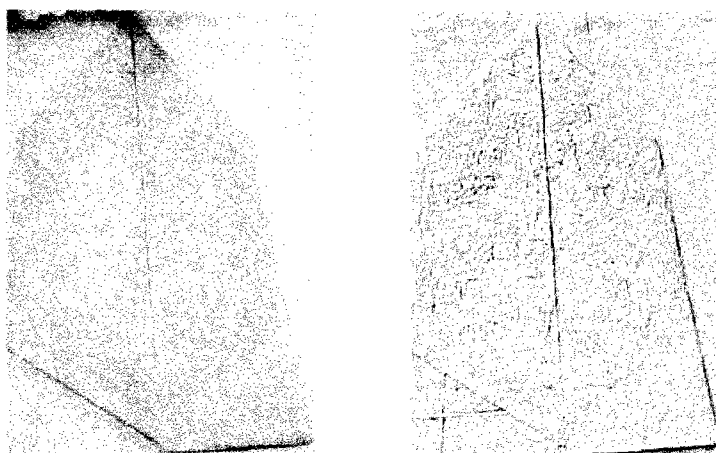
กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจากความประทับใจ ความอึดใจ และความสุขกายสบายใจของสัตว์ผู้เป็นแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก เป็นความรักที่ทะนุถนอม กล่อมเกลี้ยง เลี้ยงดูกันอย่างดี และนำมาเป็นเนื้อหาในการสร้างงานในรูปแบบแสดงรูปทรงของแม่กับลูกที่ตัดทอนรายละเอียดบางส่วน และเพิ่มปริมาตรของสัตว์บวกกับจังหวะลีลาท่าทางอันสื่อถึงเนื้อหาให้สมบูรณ์แบบ

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง การเลือกไม้ที่มีส่วนที่แยกกันออกเป็น 2-3 ชิ้นที่อยู่ในเนื้อแผ่นเดียวกัน การสร้างงานของภาพและพื้นก็จะจัดวางภาพแยกกันออกไป แผ่นแรกเป็นโขลงช้างตัวเล็ก แสดงถึงลักษณะท่าทางต่างๆ แผ่นที่สองเป็นแม่ช้างหรือรองหัวหน้าโขลงคอยควบคุมดูแลมวลสมาชิก ส่วนที่สามก็จะเป็นพญาช้างที่คอยต้อนรับสมาชิกให้อยู่ในกรอบของกลุ่มโขลงช้างให้ดี การนำเอาสีมาย้อมทั้งพื้นและภาพควรคำนึงถึงความแตกต่างกัน เช่น พื้นควรเป็นสีดินแดงบวกกับสีดินดำ ส่วนภาพนั้นควรใช้สีมะเกลือ

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ การนำเอาไม้หลายชิ้นมาติดต่อกันโดยเว้นช่องไฟไว้ก็จะทำได้ไม่ยุ่งยากและถ้าเป็นไม้ที่เกิดจากปีกไม้หรือธรรมชาติของไม้นั้นหาได้ยากมาก การแกะสลักไม้แบบลอยตัวนั้น ก็ควรคำนึงถึงธรรมชาติของสัตว์จะต้องมีความแม่นยำถึงการวาดภาพกายวิภาคเป็นสำคัญยิ่ง การขัดผิว การตกแต่งภาพ ควรให้เป็นไปตามธรรมชาติของสัตว์ ส่วนที่ขรุขระของผิวสัตว์ ส่วนที่สูงต่ำของ พื้น พยายามให้งานที่สำเร็จเหมือนภาพจริงให้ได้มากที่สุด

(ทวี มาแก้ว : สัมภาษณ์ ม.ค. 2545)

ภาพที่ 6 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2537

"ศรัทธามหามงคล"

แกะสลักไม้ ขนาด 10 × 80 × 100 เซนติเมตร

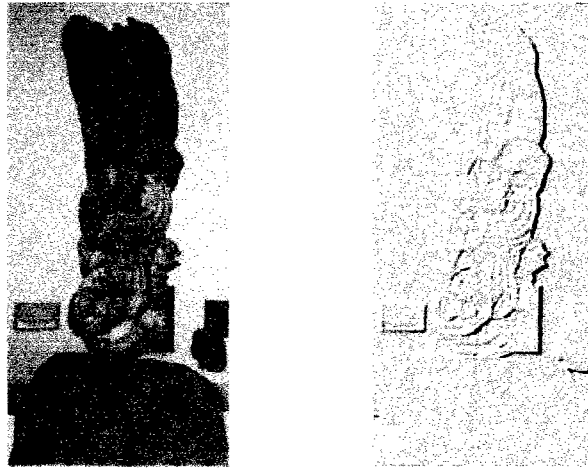
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ ในการสร้างสรรค์ผลงานต้องการที่จะแสดงเนื้อหาความเป็นพื้นบ้านมาแต่สมัยโบราณที่ได้นับถือกันมา วิถีชีวิตของชาวชนบท ธรรมชาติของคน สัตว์ และพืช มีพิธีกรรมต่างๆ มีฤดูกาลต่างๆ ได้นำเอาความเชื่อของชาวบ้านมาจัดสรรวางลงในรูปภาพที่เหมาะสม เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา การนับถือเทวดาฟ้าดิน โดยผ่านรูปแบบที่แสดงอารมณ์ของผลนั้นๆ ออกมา นำมาสร้างพื้นผิวที่ขรุขระ บิดเบี้ยวรูปร่างกายของคนและสัตว์ บวกกับการใช้กลวิธีการแกะสลักนูนสูง เพื่อให้มีความเป็นแสงและเงาของเนื้อไม้ และมีลักษณะทางบูรณาการวัสดุ คือไม่นำมาจัดวางต่อกันด้วยการเพลาะอัด เป็นผลงานที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

กระบวนการผลิตที่แสดงประเพณี จากแผ่นไม้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติก็นำมาเพลาะอัดให้เป็นแผ่นแล้วตกแต่งโดยรอบให้เป็นไปตามแบบที่ได้ร่างเอาไว้ แล้วจึงร่างภาพลงในแผ่นไม้นั้น การแกะสลักภาพเป็นแบบนูนสูงโดยเน้นจุดเด่นของภาพ เพื่อให้ภาพที่เด่นนั้นเป็นที่น่าสนใจ การย้อมสีเนื้อไม้ใช้สีมะเกลือ และส่วนที่เป็นพื้นนั้นทาด้วยสีวานิช จะทำให้ภาพและพื้นมีความกลมกลืนเท่ากัน

กระบวนการถ่ายทอดการบูรณาการของแผ่นไม้ที่มีขนาดต่างกัน เนื่องจากภาพที่สำเร็จสมบูรณ์แล้วก็จะนำไปแขวนติดฝาผนังเป็นส่วนใหญ่ ควรคำนึงถึงการเพลาะอัดไม้เป็นสำคัญและห่วงเกาะตะปูก็เป็นสิ่งสำคัญในการติดตั้งภาพเหล่านั้น การสร้างภาพความศรัทธามหามงคลนั้นจะต้องใช้จินตนาการมาก คือมีประสบการณ์ในเรื่องศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อที่บรรพบุรุษสรรค์สร้างมา (วัลลภ อินตะมูล : สัมภาษณ์ ก.พ. 2545)

ภาพที่ 7 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2538

"การเจริญเติบโต"

แกะสลักลอยตัว

ขนาด 50 × 50 × 120 เซนติเมตร

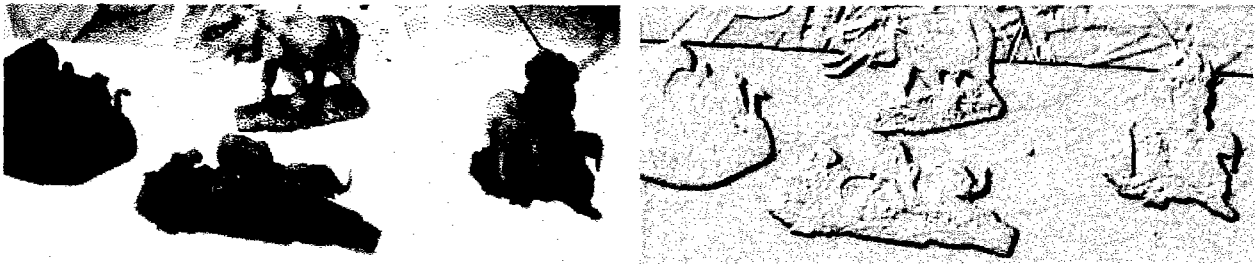
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ เป็นแรงบันดาลใจที่เกิดจากแก่นสาระในทางธรรมะและเนื้อหาที่แฝงไปด้วยปริศนาธรรม ความดีงาม ความชั่วร้าย ความมั่นคงถาวร การหลุดพ้นจากความทุกข์โศก โดยการนำเอาเนื้อหาเหล่านี้มาปรับปรุงแต่งและนำมาสร้างสัญลักษณ์ เป็นผลงานต่างๆ ในผลงานต่างๆ นั้นมักเสนอรูปทรงนามธรรมหรือรูปทรงที่แสดงถึงสัญลักษณ์ต่างๆ มีการเจาะพื้นที่ให้มีช่องว่าง การนำไปตั้ง การแขวนห้อย มีความทึบตัน ขณะเดียวกันยังมีลักษณะการจัดวางรูปทรงการเปิดช่องว่างภายในตัวผลงาน เพื่อให้คนได้เดินเข้าไปสัมผัสภายในของงานประติมากรรมแกะสลักไม้แบบลอยตัวได้

กระบวนการผลิตที่แสดงสัญลักษณ์ เป็นการนำเอาท่อนไม้หรือโคนของต้นไม้มาสร้างสรรค์งานโดยการจัดวางในลักษณะประติมากรรม โดยการแสดงงานโดยรอบทั้ง 4 ด้าน เป็นการแกะสลักแบบลอยตัวด้วยการร่างภาพของสรรพสิ่งมีชีวิตต่างๆ ที่มีในโลก ย่อมเจริญเติบโตไปตามวัย โดยในส่วนของฐานภาพเป็นการสร้างสรรค์งานที่คำนึงถึงการเริ่มต้น การก่อตัวของสิ่งมีชีวิตที่มองดูโลกอันสดใส แล้วค่อยๆ เจริญเติบโตขึ้นไปรับแสงสว่างและอากาศบริสุทธิ์

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพในทางลบ งานที่จะนำมาสร้างให้เป็นผลงานชิ้นใหญ่ๆ นั้นจะต้องคำนึงถึงจุดศูนย์กลางเป็นสำคัญ การร่างภาพการเจริญเติบโตของสิ่งมีชีวิตควรเป็นไปตามระยะของการเจริญเติบโต โดยเริ่มจากส่วนร่างของฐานไปก่อนจนถึงยอดสุดอันแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ และความสุดยอดของความงามความมีพลังของสิ่งมีชีวิตนั้นๆ (อดุลย์ ปินตานา : สัมภาษณ์ ก.พ. 2545)

ภาพที่ 8 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2538

"ความรู้สึกลึกคักคะนอง"

แกะสลักไม้ ขนาด 10 × 80 × 100 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์ผลงานมีแรงบันดาลใจจากสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ภาพสัตว์ต่างๆ เรื่องราวของเจ้าป่าพนาลี ด้วยการแสดงอิริยาบถท่าทาง โดยการนำเสนอรูปแบบแสดงความจริงและรูปตัดทอนบางส่วนให้เหมือนจริง ไม่เน้นความเด่นชัดของกล้ามเนื้อ แต่เน้นลีลาท่าทางความกลมกลืนของรูปทรง เส้น สี ลึน จังหวะ และความสมดุลของภาพ

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง การเลือกไม้มาแกะสลักแต่ละชิ้นควรคำนึงถึงความกว้าง ความยาวที่แตกต่างกันและการจัดภาพและพื้นที่จะต้องให้เหมาะสมกับภาพที่ได้ออกมาแล้ว การจัดองค์ประกอบของภาพโดยรวมก็ต้องให้เป็นไปตามแบบธรรมชาติ คือหัวหน้าโขลงย่อมมีพื้นที่ดูแลรักษาที่กว้างขวางกว่าสมาชิกทั้งหมด การตกแต่งควรคำนึงถึงสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติเป็นหลัก นั่นคือพื้นผิวขรุขระ หนึ่งเขียนไปตามวัยที่เกิดขึ้นมาในระยะเวลาที่แตกต่างกัน จากนั้นก็ย้อมด้วยสีมะเกลือผสมดินแดง

กระบวนการถ่ายทอดโดยการบูรณาการจากไม้ต่างชนิด เริ่มจากการหาข้อมูลจากสัตว์ป่าที่มีพลังมหาอำนาจและวัยต่างๆ ของสัตว์ แล้วนำมาร่างภาพ การจัดหาเศษไม้ขนาดต่างๆ ที่เหมาะสมกับภาพที่ร่างเอาไว้แล้วไปแกะสลักแบบลอยตัว โดยเน้นพื้นผิวของสัตว์แต่ละวัยเป็นสำคัญ การจัดองค์ประกอบควรคำนึงถึงพื้นที่ของหัวหน้าโขลง จะต้องมีส่วนที่ใหญ่ที่สุด (อนุเทพ หลาขาว : สัมภาษณ์ ก.พ. 2545)

ภาพที่ 9 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2539

"ความงามกับศาสนา"

แกะสลักปูนสูง ขนาด 50 × 60 × 100 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม การสร้างสรรค์ผลงานเกิดจากความประทับใจของหญิงสาวบริสุทธิ์บวกกับจินตนาการ ความฝัน ที่มีต่อพุทธศาสนา อันเป็นที่นับถือของชาวพุทธทั้งหมด รูปแบบที่แสดงออกจะเน้นถึงการแสดงอารมณ์ ความละเอียดละออ ลีลา ท่าทางอันอ่อนช้อย สัดส่วนของสรีระของสตรีเพศ กิริยาท่าทางที่เคารพนบนอบต่อสิ่งที่สูงส่ง ในด้านรูปทรงการแกะสลักไม้ได้มีการตัดทอนรายละเอียดของพื้นให้เรียบง่าย

กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์ ไม้สักเก่าๆ ที่ผุ ไม่สามารถจะนำมาทำการก่อสร้างได้อีกแล้ว หรือเป็นไม้ที่ไม่นิยมนำมาประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วก็นำเอามาสร้างสรรค์งานให้เกิดความสวยงามทางด้านจิตใจยิ่งขึ้น จึงนำมาคิดสร้างสรรค์งานแกะสลักไม้แบบปูนสูงในหัวข้อเรื่องความงามกับศาสนาแล้วนำมาตกแต่งด้วยกระดาษทราย อดส่วนที่ไม่ต้องการให้เรียบร้อยแล้วนำมาทาสีด้วยสีวานิช ติดตั้งที่แขวนให้สวยงาม

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ การนำเอาไม้ตัดทอนในทางลบนั้นจะทำให้เกิดผลงานทางศิลปหัตถกรรมขึ้นมา ทำให้เกิดมีรายได้รอง นอกจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีคุณค่าต่อสังคมในทางอ้อมด้วย (จักรพันธ์ ไชยจิตต์

สัมภาษณ์ ก.พ. 2545)

ภาพที่ 10 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2539

"ความสัมพันธ์ของสัตว์"

แกะสลักลอยตัว ขนาด 50 × 80 × 120 เซนติเมตร

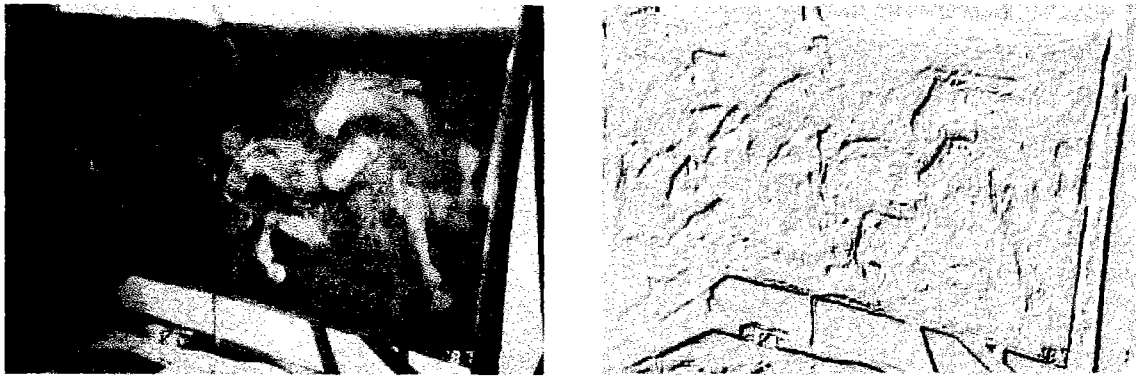
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน ก็คือความต้องการที่จะแสดงออกซึ่งความงามของสรรพสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา แปลงจากธรรมชาติที่มีอยู่และสิ่งที่ถูกห่อหุ้ม ปกคลุมซ่อนเร้นอยู่ในรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยการนำเอาสัตว์ต่างชนิดกันมา บูรณาการเข้าด้วยกันให้เป็นสัตว์จินตนาการอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าจะเป็นไปร่วมกันได้ อันจะแสดงถึงพลังมหาอำนาจของสัตว์อีกชนิดหนึ่งที่อยู่ในน้ำได้อย่างสมบูรณ์แบบ

กระบวนการผลิตที่แสดงสัญลักษณ์ การสร้างงานแกะสลักไม้แบบลอยตัวนั้นเป็นงานที่ต้องใช้เวลา และยิ่งเป็นการคิดสร้างงานที่เป็นนามธรรมแล้วทำให้ต้องใช้สมองในการคิดออกมาว่าความสัมพันธ์ของสัตว์น้ำกับสัตว์บกอยู่ในร่างเดียวกันนั้นน่าจะเป็นอย่างไร การเลือกไม้ควรเป็นไม้ที่มีขนาดใหญ่เป็นรูปทรงกลม มีความยาวเป็นหลัก การตกแต่งควรมีการขัด การเซาะร่อง การทำให้ผิวขรุขระ แล้วนำมาทาสีด้วยสีมะเกลือ ขั้นสุดท้ายการติดตั้งภาพกับฐานร่างด้วยท่อนเหล็กเพื่อความแข็งแรงและกันการล้ม

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพรูปแบบ การสร้างภาพควรคำนึงถึงการดำเนินการของสัตว์ที่นำมาประกอบกันว่าส่วนใดเหมาะเป็นหัว ส่วนใดเหมาะเป็นท้าย แล้วก็เป็นการเตรียมไม้ที่เหมาะสมซึ่งอาจจะต้องมีการเปลาะไม้เพิ่มเติมด้วย และมีการเชื่อมต่อด้วยท่อนเหล็กและไม้ระหว่างฐานกับภาพเพื่อการติดตั้งที่เป็นจุดเด่นและเป็นงานประติมากรรมในห้องรับแขกได้ (วิเชียร ศรีสวัสดิ์ : สัมภาษณ์ ก.พ. 2545)

ภาพที่ 11 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2540

"อัสวลิลา"

ภาพแกะสลักหุ่นสูง ขนาด 20 × 80 × 120 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นสัตว์ป่า คือมาด้วยการแสดงอิริยาบถ ท่าทางโดยการนำเสนอรูปแบบความจริงและรูปตัดทอนบางส่วนให้เหมือนจริง จะเป็นความเด่นชัดของกล้ามเนื้อเน้นลีลาท่าทาง ความกลมกลืนของรูปทรง เส้น สี สัน จังหวะ และความสมดุลของภาพเป็นหลัก

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง โดยการเลือกไม้มาเชื่อมต่อกันระหว่างหัวสัตว์กับพื้นภาพ ด้วยวิธีการใช้นิ้ดกับสกรูยึดติดกับแผ่นไม้ที่เป็นพื้นภาพ การจัดองค์ประกอบโดยรวมจะต้องเป็นไปตามธรรมชาติ การตกแต่งภาพและพื้นจะต้องขรุขระ หนัก เถ้งเต้ง และเหยว่นของสัตว์ที่เกิดมาในวัยที่แตกต่างกัน การขัดภาพขัดด้วยกระดาษทรายแล้วย้อมด้วยสีมะเกลือ

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพในทางลบด้วยวิธีการแกะสลักหุ่นสูง นำเอาเศษไม้ที่เป็นท่อนมาเชื่อมต่อกับแผ่นไม้ให้เกิดเป็นโครงสร้างของรูปร่างสัตว์ที่ได้ร่างเอาไว้ แล้วใช้เครื่องมือแกะสลักที่เป็นโครงสร้างของรูปร่างสัตว์ที่ได้ร่างเอาไว้ จากนั้นใช้เครื่องมือแกะสลักที่เป็นสิ่วเล็บบมือสิ่วปากตัดและสิ่วเจาะร่อง นำมาแกะไม้ให้ได้สัดส่วนตามแบบที่ได้ร่างเอาไว้ (คำอ้าย เดชดวงตา : สัมภาษณ์ ก.พ.2545)

ภาพที่ 12 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2540

"ความสัมพันธ์สรรพสิ่งในโลก"

ภาพแกะสลักนูนสูง ขนาด 10 × 60 × 100 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม่ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่สรรพสิ่งในโลกล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความ
อึดเอิบใจ ความสุขกายสบายใจของผู้เป็นแม่สัตว์ ความสัมพันธ์ของแม่กับลูก เป็นความรักที่
ทะนุถนอม กล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูกันอย่างดี เป็นการนำเนื้อหาของรูปทรงของรูปแบบสัตว์ขนาดวัยต่างๆ
กันมาจัดเป็นองค์ประกอบที่ตัดทอนรายละเอียดบางส่วน เพิ่มปริมาตร บวกกับจังหวะลีลาท่าทางอัน
สื่อถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง โดยการนำไม้แผ่นที่มีตำหนิมาร่างภาพด้วยชอล์กตาม
จินตนาการของผู้สร้างงานด้วยวิธีการเน้นถึงความสมดุลของพื้นและภาพ จุดเด่นและช่องไฟอย่าง
เหมาะสม การใช้เครื่องมือแกะสลัก ได้แก่ สิ่วปากบาง สิ่วเล็บมือ ควรลับให้คมอยู่เสมอ งานที่ออกมา
จะเรียบร้อยดี การขัดด้วยกระดาษทรายและขัดด้วยสีดินแดง

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพในทางลบ เพื่อให้ภาพมีจุดเด่นในการสร้างภาพของ
แม่สัตว์ที่มีความอบอุ่นต่อลูกที่แสนชน แต่สัตว์เหล่านั้นก็สามารถอยู่ร่วมกันทั้งโขลงอย่างสุขสบาย
ทะนุถนอมกันได้ตลอดกันไป (บรรจง มอนมูล : สัมภาษณ์ มี.ค.2545)

ภาพที่ 13 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2541

"สัตว์ป่าในนวนิยาย"

ภาพแกะสลักลอยตัว ขนาด 60 × 80 × 100 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม่ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ เป็นการแสดงออกเกี่ยวกับความงามของมนุษย์สร้างขึ้น โดยเชื่อว่าสัตว์บกที่มีฟันหรือเขี้ยวมากจะทำให้มีพลังอำนาจ ความเกรงใจ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยการบูรณาการเอาสัตว์ต่างชนิดกันมาไว้ในสัตว์เดียวกันได้อย่างสมบูรณ์

กระบวนการผลิตที่แสดงสัญลักษณ์ เป็นความเชื่อของมนุษย์อย่างหนึ่งที่แสดงออกจากความเป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม การนำไม้ที่เป็นตอมาสร้างงานศิลปะนั้นควรเป็นไปตามธรรมชาติของท่อนไม้แล้วนำมาแกะสลักแบบลอยตัว ตกแต่งด้วยการขัดด้วยกระดาษทรายและการย้อมสีดำ-แดง

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพรูปแบบ การนำเอาตอไม้มาสร้างงานศิลปะแบบนามธรรมนั้น เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าสิ่งเหล่านั้นมีจริง ควรแก่การเคารพนับถือหรือควรเคารพกราบไหว้ อันเป็นผลทางด้านจิตใจของมนุษย์ที่เคยยึดเหนี่ยวกันตลอดมา (ทวี มาแก้ว : สัมภาษณ์ มี.ค.2545)

ภาพที่ 14 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2541

"เริงระบำรำฟ้อน"

ภาพแกะสลักนูนสูง ขนาด 5 × 60 × 100 เซนติเมตร

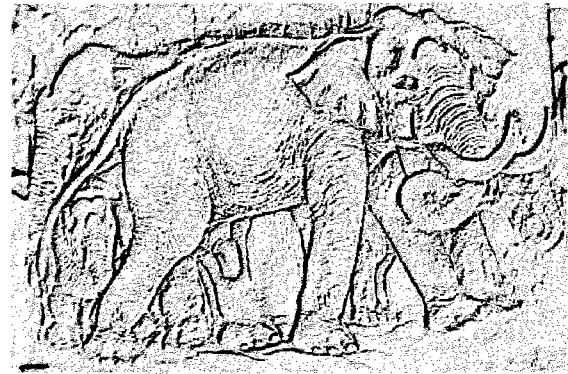
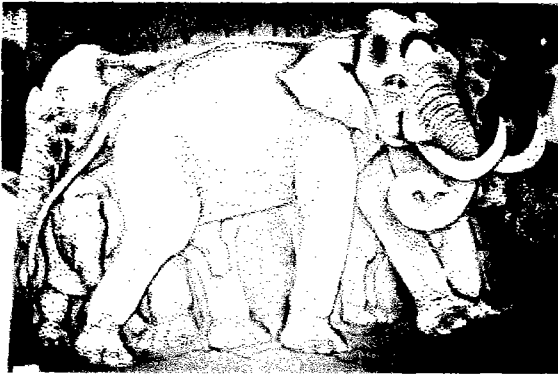
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม่ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม จากแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งาน เพื่อแสดงออกถึงความเป็นอิสระไร้เดียงสาของเด็กสาวรุ่นในท่าเริงระบำรำฟ้อนเป็นรูปแบบที่แสดงธรรมชาติของมนุษย์ในสังคม ด้วยรูปทรงที่เรียบง่ายเน้นปริมาตร ความอímเอิบ ความน่ารัก สนุกสนาน ร่าเริง บริสุทธิ

กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์โดยการนำเอาไม้เก่า ที่มีบางส่วนผุกร่อนมาสร้างงานให้เป็นงานใหม่ โดยจัดองค์ประกอบภาพ-พื้นให้เหมาะสมกับไม้ที่มีอยู่อย่างกลมกลืนกัน แล้วนำมาแกะสลักแบบนูนต่ำ การตกแต่งด้วยการขัดกระดาษทรายแล้วย้อมสีเหลือง-แดง สูดทำยาทาแลคเกอร์

กระบวนการถ่ายทอดการแปรสภาพในทางลบ จากการร่างภาพด้วยชอล์กลงบนไม้ โดยเน้นจุดเด่นของภาพ คือ ภาพของสตรีเพศกับดวงจันทร์ อันแสดงถึงความงาม ความอบอุ่น น่ารัก น่าทะนุถนอม งานที่สำเร็จแล้วเหมาะที่จะนำมาประดับตกแต่งห้องรับแขกหรือสถานบันเทิงต่างๆ (วัลลภ อินทะมูล : สัมภาษณ์ มี.ค.2545)

ภาพที่ 15 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2542

"โขลงช้างป่า"

ภาพแกะสลักปูนดำ ขนาด 5 × 100 × 120 เซนติเมตร

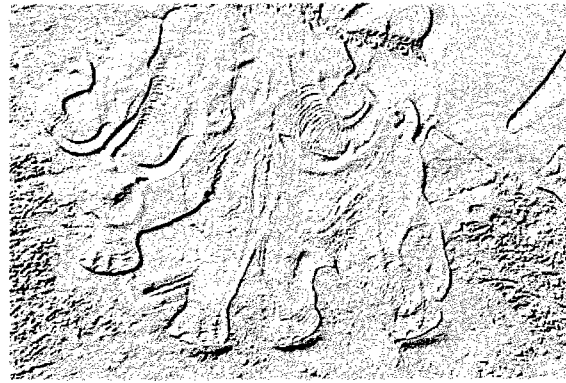
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม่ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ในแง่มุมของการดำเนินการของชีวิตสัตว์ป่าในแต่ละวัย เป็นการแสดงของรูปทรงอิริยาบถที่แตกต่างกันตามวัยของสัตว์ การนำเสนอรูปแบบความจริงที่ตัดทอนโดยเน้นสัดส่วนของกล้ามเนื้อ ลีลาท่าทางความกลมกลืนของรูปทรง เส้น จังหวะ ความสมดุล และความอุดมสมบูรณ์ของสัดส่วนที่ปรากฏ

กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์ การนำไม้มาสร้างงานชิ้นนี้จะต้องเป็นไม้แผ่นใหญ่ มีขนาดบางพอสมควรเพราะจะต้องแกะสลักแบบปูนดำ โดยเน้นภาพเป็นเรื่องราวของพื้นผิวที่ขรุขระ การจัดช่องไฟให้เหมาะสมกับแผ่นไม้ การจัดตกแต่งควรจัดพื้น-ภาพให้เรียบในส่วนที่เป็นพื้นอันจะทำให้ภาพมีจุดเด่น แล้วทาพื้นด้วยเชม้ดำทาภาพด้วยแลคเกอร์

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพในทางลบ การปฏิบัติงานแกะสลักปูนดำนั้นจะต้องมีไม้ท่อนรองรับด้านหลังของชิ้นงาน มิเช่นนั้นแล้วภาพอาจจะแตกหักได้เพราะพื้นมีความหนาน้อยมาก การนำไปใช้งานในลักษณะที่นิยมกันเป็นส่วนใหญ่ คือการตกแต่งห้องรับแขก (อดุลย์ ปินตานา : สัมภาษณ์ มี.ค.2545)

ภาพที่ 16 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2542

"ช้างสามเศียร"

ภาพแกะสลักนูนสูง ขนาด 10 × 100 × 100 เซนติเมตร

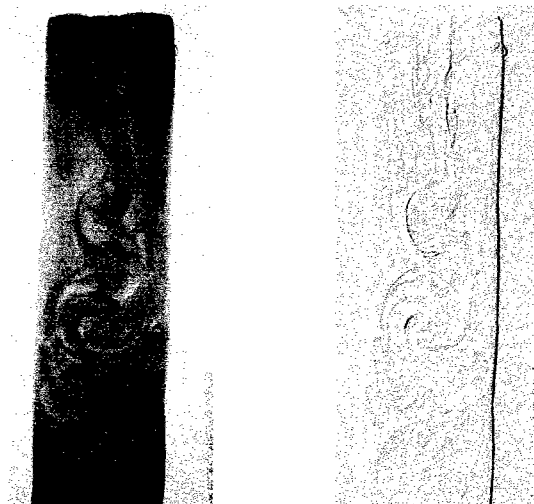
การสร้างงานของช้างแกะสลักไม่ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ ได้แนวคิดมาจากรูปทรงของธรรมชาติของสัตว์ป่าที่มีพลัง 1 ตัว กับ 1 หัว จะมีพลังอำนาจ 1 เท่าตัว แต่ถ้ามี 3 หัว 1 ตัวก็จะมีพลังอำนาจถึง 3 เท่าตัว ความเชื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานานแล้ว

กระบวนการคิดที่เกี่ยวกับสัญลักษณ์ ในความงามทั้งพื้นและภาพนั้นจะมีความสมดุลกัน ความลงตัว การเว้นช่องไฟของหัวสัตว์ที่มีความเหมาะสมกับงานในทางศิลปะพื้นบ้าน การนำเอาไม้มาเพลาะอัด ยึดต่อกันด้วยกาวและตะปู เป็นการขยายเนื้อไม้ให้เหมาะสมกับภาพที่ต้องการ การตกแต่งด้วยการลงพื้น การขัดด้วยกระดาษทรายและการทาภาพด้วยสีฝุ่นดำ-แดง

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพรูปแบบ เป็นการแกะสลักนูนสูง จากภาพสัตว์ในธรรมชาติมีเศียรเดียว แต่การสร้างงานชิ้นนี้มีสามเศียร ก็จะต้องมีการจัดองค์ประกอบให้สมดุล และการเว้นช่องไฟให้เหมาะสมเช่นกัน (อนุเทพ หลาขาว : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 17 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2543

"ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์-เพศ"

ภาพแกะสลักนูนสูง ขนาด 10 × 50 × 100 เซนติเมตร

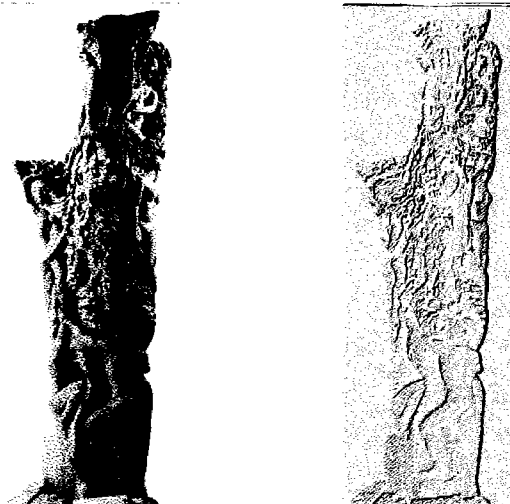
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม่ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ได้แรงบันดาลใจจากแก่นแท้ในธรรมชาติของมนุษย์ด้วยการสกัดย่อย คลี่คลาย ที่แสดงจังหวะ ลีลา เคลื่อนไหว การหยอกเล่นล้อกัน โดยมีความผูกพันกับเนื้อหาระหว่างเพศไปด้วยกันได้อย่างราบรื่น รูปแบบส่วนใหญ่จะแสดงถึงปริมาตร พื้นผิว พื้นหลัง และมีความกลมกลืนไปกับรูปทรงด้วย

กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์ การนำเอาเศษไม้ชิ้นใหญ่ที่ผู้พ้องมาสร้างงานศิลปะ โดยร่างแบบจากจินตนาการโดยคำนึงถึงอารมณ์ของมนุษย์เพศชาย-หญิง ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แล้วนำมาแกะสลักนูนสูงด้วยสิ่วปากบาง สิ่วเล็บมือและสิ่วเข่ารอง โดยคำนึงถึงความคมของเครื่องมือเป็นหลัก แล้วตกแต่งด้วยการขัดกระดาษทราย ลงดินสอพองและทาด้วยแลคเกอร์ตามลำดับ

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพในทางลบ เป็นการนำเอาส่วนภาพเอาไว้ แกะส่วนที่เป็นพื้นออกแล้วนำมาตกแต่งตามกรรมวิธีทางช่างเครื่องเรือน แล้วนำไปตั้งเป็นงานประติมากรรมต่อไป (จักรพันธ์ ไชยจิตต์ : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 18 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2543

"ความผิดหวังของสาวเหนือ"

ภาพแกะสลักนูนสูง ขนาด 10 × 80 × 120 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ การสร้างสรรค์งานที่แสดงเนื้อหาพื้นบ้านที่ได้นับถือกันมา เป็นชีวิตของสาวรุ่นที่ไม่สมหวังในความรัก จึงคิดฆ่าตัวตายเพื่อประชดความผิดหวัง โดยผ่านรูปแบบที่แสดงอารมณ์ออกมาในลักษณะที่ไม่สมหวังอย่างเห็นได้ชัดเจน

กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์ การนำเอาเศษไม้ชิ้นใหญ่มาสร้างงาน ควรดำเนินการร่างภาพด้วยชอล์กก่อน แล้วจึงทำการแกะสลักแบบนูนสูงด้วยสิ่วเล็บมือ สิ่วปากตัด และสิ่วเซาะร่อง โดยคำนึงถึงความคมของสิ่วเป็นสำคัญ งานจะสำเร็จออกมาเรียบร้อยด้วยดี แล้วตกแต่งโดยการขัดด้วยกระดาษทรายและย้อมด้วยสีมะเกลือ

กระบวนการถ่ายทอดด้วยการแปรสภาพในทางลบ เนื่องจากงานที่สำเร็จนับเป็นงานประติมากรรมที่ไว้ใช้ตั้งโชว์ตามมุมต่างๆ ควรคำนึงถึงการจัดวางรากฐานให้มีความมั่นคงแข็งแรง และเพื่อความปลอดภัย ควรจัดวางในที่ๆ ไกลจากทางเดินเข้า-ออก จึงจะเป็นการปลอดภัยที่สุด (วิเชียร ศรีสวัสดิ์ : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 19 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2544

"ความรู้สึกสภาพแวดล้อม"

ภาพแกะสลักปูนดำ ขนาด 5 × 60 × 100 เซนติเมตร

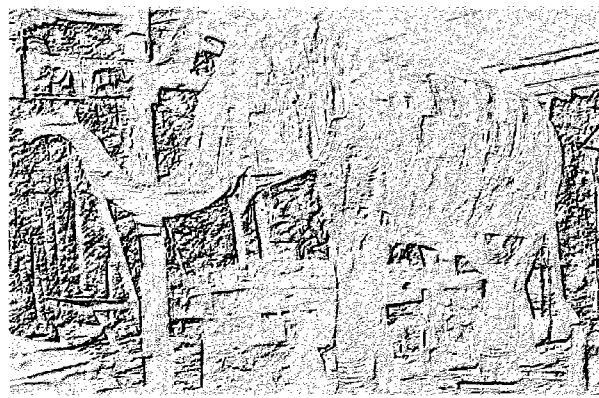
การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การสร้างงานได้รับแรงบันดาลใจจากสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ เช่นภาพสัตว์ป่าต่างๆ ด้วยการแสดงอิริยาบถ สีลา ท่าทางที่สง่างามของสัตว์ป่า ความกลมกลืนของรูปทรงสีสันจังหวัดและความสมดุลของภาพ

กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง การเลือกไม้มาสร้างงานควรคำนึงภาพที่ร่างเอาไว้จะต้องให้เหมาะสมกับภาพ การจัดองค์ประกอบโดยรวมต้องเป็นไปตามแบบธรรมชาติโดยหัวหน้าโขลงช้างจะต้องเด่นนำสมาชิกของช้าง การตกแต่งควรคำนึงถึงความเรียบ ขรุขระของพื้นผิวนั้นๆ การทำหน้าเต่งตึง หรือเหี่ยวยาน ควรเป็นไปตามวัยหรือของสัตว์ป่า จากนั้นให้ย้อมสีมะเกลือและทาเช็ลแล็ค

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพในทางลบ การดำเนินการโดยวิธีการจัดหาข้อมูลของสัตว์ป่าแล้วเลือกไม้ที่เหมาะสมกับงานแล้วร่างภาพด้วยชอล์ก ทำการแกะสลักปูนดำด้วยสิ่วปากบาง สิ่วเล็บมือและสิ่วเข่ารอง ชัดตักแต่งด้วยกระดาษทรายและการทาสีจากพืชธรรมชาติ นำไปแขวนบนฝาผนังเป็นงานศิลปะขนาดใหญ่อีกชิ้นหนึ่ง (จงวิทย์ รินคำ : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

ภาพที่ 20 ผลงานระยะปัจจุบัน พ.ศ.2544

"ความเจริญเติบโต"

ภาพแกะสลักลอยตัว ขนาด 100 × 120 × 180 เซนติเมตร

การสร้างงานของช่างแกะสลักไม้ ได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะ การสร้างงานนั้นมีแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ โดยเน้นเนื้อหา อากัปกริยาท่าทางของสัตว์ป่าขนาดใหญ่ ประกอบความคิดส่วนตัวของผู้สร้างงาน โดยจินตนาการการขยายพันธุ์ของสัตว์ใหญ่เป็นไปอย่างไร การสร้างรูปทรงใหญ่โดยใช้แผ่นไม้จำนวนหลายชั้นมาติด-ต่อกันให้เป็นงานที่ทำทลายมากอีกงานหนึ่ง

กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรง การนำไม้เก่าแต่ละชิ้นมาสร้างงานใหม่นั้นต้องคำนึงถึงความแข็งแรงของเนื้อไม้ เมื่อนำมาเพลาะอัดแล้ว หากส่วนใดส่วนหนึ่งชำรุดก็จะทำให้โครงสร้างส่วนใหญ่เกิดการชำรุดเสียหายได้ การแกะสลักลอยตัวจึงจำเป็นต้องใช้สิ่วเลียบมือ สิ่วปากบางและสิ่วเซาะร่องที่มีความคม แล้วตกแต่งด้วยกระดาษทราย การย้อมสีย้อมด้วยสีฝุ่นดำ-แดง เคลือบด้วยแลคเกอร์ทับอีกครั้งหนึ่ง

กระบวนการถ่ายทอดโดยการแปรสภาพไปในทางลบ ตัดทอนส่วนที่ไม่ต้องการออก ก็จะได้ภาพขนาดสัดส่วนตามแบบที่ได้ร่างเอาไว้ การดำเนินงานควรคำนึงถึงจุดเด่นของภาพ องค์ประกอบของชิ้นงานและการกำหนดช่องไฟให้เหมาะสม (เพชร วิริยะ : สัมภาษณ์ เม.ย.2545)

สรุปเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลระยะปัจจุบัน ช่วงปี พ.ศ.2535-2544 มีกระบวนการดังนี้ การคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจำนวน 10 ชิ้น เป็นการดำเนินชีวิตสัตว์ป่าแต่ละวัยและความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทะนุถนอมกล่อมเกลี้ยง เลี้ยงดูกันเป็นอย่างดี การคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะจำนวน 1 ชิ้น โดยเน้นอาชีพการทำทางของสัตว์ป่าขนาดใหญ่ ที่ได้ดำเนินอยู่ในชีวิตประจำวัน การคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมจำนวน 3 ชิ้น ได้จากการสกัดย่อย คลี่คลาย ที่แสดง จังหวะ ลีลา การเคลื่อนไหว การหยอกล้อ โดยมีการผูกพันเนื้อหา รูปแบบและปริมาตร

การผลิตที่แสดงรูปทรงจำนวน 2 ชิ้น แสดงลักษณะการเพลาะอัด การยืดด้วยกาวและการเซาะร่องด้วยสิ่ว การผลิตที่แสดงอารมณ์จำนวน 5 ชิ้น แสดงลักษณะความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์ป่า เน้นรูปทรง เส้น จังหวะ และความสมดุล การผลิตที่แสดงความจริงจำนวน 8 ชิ้น แสดงในลักษณะการเว้นช่องไฟให้มากที่สุด เพื่อแยกความตื้นลึกของภาพให้เห็นชัดเจน การผลิตที่แสดงสัญลักษณ์จำนวน 4 ชิ้น แสดงในลักษณะจากรูปนามธรรมมาเป็นงานรูปธรรมและให้สมดุลกันทั้งพื้นและภาพ การผลิตที่แสดงแนวประเพณีจำนวน 1 ชิ้น แสดงในลักษณะแนวทางศาสนา ความเชื่อของชุมชน และการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

การถ่ายทอดโดยการแปรสภาพรูปแบบจำนวน 3 ชิ้น แสดงในลักษณะการเพลาะอัดไม่ให้ได้ขนาดตามต้องการ แกะสลักลอยตัวที่เน้นในตัวของภาพเท่านั้น การถ่ายทอดโดยกระบวนการทางลบจำนวน 15 ชิ้น แสดงในลักษณะการสมดุลของแรงโน้มถ่วงของโลก สามารถนำมาติดตั้งหรือแขวนได้อย่างสมดุล การถ่ายทอดทางบูรณาการวัสดุจำนวน 2 ชิ้น แสดงในลักษณะการสร้างความคิดสร้างสรรค์ในเรื่องของศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของบรรพบุรุษที่สั่งสมสร้างมาแต่โบราณกาล

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอด
ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2515 - 2544

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอด
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์งานแกะสลักไม้

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 60 ชิ้น เป็นผลงานของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ตั้งแต่
พ.ศ. 2515 - 2544 ซึ่งมีวิธีการในการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลขั้นต้น (primary source) คือผลงานแกะสลักไม้โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1.1 เป็นผลงานของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ที่ศูนย์ศิลปหัตถกรรมชุมชนเมืองงาว
อำเภองาว จ.ลำปาง

1.2 เป็นผลงานของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ที่นำเสนอผลงานต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง

1.3 เป็นผลงานของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ที่โดดเด่นด้านกระบวนการในแต่ละช่วงเวลา
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 - 2544

2. ข้อมูลขั้นรอง (secondary source) เป็นผลงานที่ปรากฏตามเอกสารการแสดงผลงาน
นิทรรศการ และภาพถ่ายผลงานของศิลปินที่เผยแพร่ในโอกาสและสถานที่ต่างๆ

ผลงานแกะสลักไม้ของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ที่ปรากฏต่อสาธารณชน และรวบรวมจากการ
แสดงศิลปกรรมต่างๆ ดังนี้

- ผลงานการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ
- ผลงานการแสดงนิทรรศการ
- การแสดงงานนิทรรศการศิลปะร่วมสมัย ธนาคารกสิกรไทย
- ผลงานการแสดงนิทรรศการศิลปิน ร.9

วิธีดำเนินการงานวิจัย

1. รวบรวมผลงาน เอกสาร ภาพถ่ายผลงานแกะสลัก และบันทึกรายละเอียดผู้สร้างงาน
2. ศึกษาเอกสาร ผลงานด้านกระบวนการแบบศิลปะด้านแกะสลักไม้ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านแกะสลักไม้ - งานปั้น นักวิชาการศิลปะ นำมาสร้างเกณฑ์การวิเคราะห์
3. ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการแกะสลักไม้ ประกอบด้วยกระบวนการคิด , กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอด โดยศึกษาตามเกณฑ์ที่สร้างไว้ ด้วยการอธิบายประกอบภาพถ่าย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยศึกษากระบวนการแกะสลักไม้ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอด
2. นำเสนอข้อมูลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ประกอบภาพถ่ายและบรรยายตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ผลงาน

เกณฑ์ในการวิเคราะห์นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและประมวลผล สร้างเกณฑ์การวิเคราะห์ผลงานแกะสลักไม้ดังนี้

1. เกณฑ์การวิเคราะห์ด้านกระบวนการคิด
 - กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
 - กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์
 - กระบวนการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะ
 - กระบวนการคิดเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม
2. เกณฑ์วิเคราะห์ด้านกระบวนการผลิต
 - กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรง
 - กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์
 - กระบวนการผลิตที่แสดงความจริง
 - กระบวนการผลิตที่แสดงสัญลักษณ์
 - กระบวนการผลิตที่แสดงแนวประเพณี
3. เกณฑ์วิเคราะห์ด้านกระบวนการถ่ายทอด
 - 3.1 การสร้างสรรค์วัสดุโดยการแปรสภาพรูปแบบ

- กระบวนการทางบวก คือ การปั้น และการหล่อ
- กระบวนการทางลบ คือ การแกะสลัก การสลักดิน การฉลุ

3.2 กระบวนการทางบูรณาการวัสดุต่างชนิดหรือชนิดเดียวกัน และอาจรวมไปถึงต่างสถานะ เช่น ของเหลว กระบวนการเหล่านี้มี 2 ลักษณะคือ ลักษณะติดตั้งเคลื่อนไหวไม่ได้ และประติมากรรมได้รวมถึงประติมากรรมแบบแขวน (mobile) กระบวนการเหล่านี้อาจใช้กับของเหลือใช้หรือเศษวัสดุก็ได้ ซึ่งมีกระบวนการต่างๆ ดังนี้

- การปะติด การมัด , การต่อ , การป้าย , การเท และการราด
- การบุ , การตัด , การทุบ , การตี และการเคาะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ผลงานแกะสลักไม้ทั้งสามระนาบ ของนายคำอ้าย เดชดวงตา มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กระบวนการคิดในการสร้างสรรค์งาน ได้แก่

กระบวนการคิดเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ มีความเชื่อว่าหากนำเอาสิ่งที่ยิ่งใหญ่ในป่ามาเคารพบูชาแล้ว จะทำให้ทุกชีวิตในครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุข หรือการนำมาห้อยแขวนคอ เชื่อว่ามีความอยู่ยงคงกระพัน พ้นไม่เข้า ตีไม่แตก เป็นต้น

กระบวนการคิดที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมการที่สิ่งมีชีวิตเกิดขึ้นมาแล้วโดยธรรมชาติแล้วจะต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน ร่วมกันสร้างความเจริญเติบโตให้กับโลกมีความเป็นอยู่อย่างสันติสุข

กระบวนการคิดเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐเมื่อจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกัน ย่อมที่จะมีการพึ่งพาอาศัยกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณี การเคารพนับถือกัน การอยู่ร่วมกัน จึงจะเกิดสันติสุขตลอดไป

กระบวนการคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปะ งานแกะสลักไม้ทุกชิ้นงาน การสร้างงานจะต้องคำนึงถึงรูปแบบที่เหมาะสมกับแนวความคิด การผลิตที่เหมาะสมกับสภาพภูมิภาคนั้นๆ และงานทุกชิ้นจะสำเร็จด้วยการขัดตกแต่งด้วยการทาสีและย้อมสีทุกชิ้น

2. กระบวนการผลิตในการสร้างงาน ได้แก่

การผลิตที่แสดงความจริง การสร้างงานเกือบทุกชิ้นได้คำนึงถึงประสบการณ์จากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ถ่ายทอดผู้ชื่นชมงานศิลปะ

กระบวนการผลิตที่แสดงสัญลักษณ์ การแสดงชิ้นงานที่เป็นนามธรรมนั้นมีน้อยมาก เนื่องจาก การสร้างงานออกมาแล้วจะเป็นงานที่สังคมไม่ค่อยนิยม ชื่นชม หรือไม่เป็นที่ถูกตาต้องใจ ความสวยงามของผลงาน จึงเป็นงานที่นิยมการแกะสลักเป็นอย่างมาก

กระบวนการผลิตที่แสดงอารมณ์ เป็นการสร้างงานที่เป็นที่นิยมของสังคมเป็นอย่างมาก อันแสดงออกถึงกิริยาท่าทาง ความสวยงามของผลงาน จึงเป็นงานที่นิยมการแกะสลักเป็นอย่างมาก

กระบวนการผลิตที่แสดงรูปทรง การสร้างงานที่เป็นโครงสร้างแล้วเน้นถึงความเข้มแข็งของ กล้ามเนื้อในมนุษย์และสัตว์ ก็เป็นการแสดงออกถึงความมีพลัง ความแข็งแรง แผ่ไปด้วยอารมณ์ อ่อนหวาน เข้ายวน ชวนชื่น

กระบวนการผลิตที่แสดงแนวประเพณี การสร้างงานในแนวขนบธรรมเนียมประเพณีนั้น ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่นิยมกันเป็นอย่างมาก อันจะทำให้งานออกมาเป็นที่ชื่นชมของผู้ชมผลงานที่เหมาะสมนำไปเก็บไว้เป็นสมบัติของตนเอง

3. กระบวนการถ่ายทอดในการสร้างงาน ได้แก่

การถ่ายทอดโดยการนำไม้มาแปรสภาพเป็นงาน การเลือกเศษไม้ ตัวไม้ มาสร้างงานจะต้องคำนึงถึงลวดลายไม้ ตาไม้ ควรพยายามหลีกเลี่ยงการนำมาใช้ให้มากที่สุด

กระบวนการแกะสลักไม้ในทางลบ การเลือกใช้เครื่องมือแกะสลักไม้ที่เป็นสิ่วปากบาง สิ่ว เล็บมือ ควรแกะตามลายไม้และการระมัดระวังการฉีกหักของไม้เป็นสำคัญ

กระบวนการถ่ายทอดทางบูรณาการวัสดุต่างๆ การนำไม้มาเพลาขัดควรเชื่อมด้วยเดือยไม้ หรือตะปูเกลียวแล้วยึดด้วยกาว เพื่อความแนบสนิทของเนื้อไม้

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาค้นคว้าผลงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 - 2544 ในด้านกระบวนการคิด กระบวนการผลิต และกระบวนการถ่ายทอดของศิลปิน มีดังนี้

ในด้านเนื้อหาเรื่องราวที่ปรากฏ คือเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์มีมากที่สุด แสดงว่าการถ่ายทอดในลักษณะรูปแบบนามธรรม แสดงอารมณ์และความจริงโดยการตัดทอน บิดเบือน แสดงลักษณะผิวและสร้างรูปทรงอิสระใหม่ผสมผสานกับลักษณะส่วนตัวของศิลปิน โดยภาพรวมแสดงให้เห็นถึงลักษณะ เนื้อหา เรื่องราวของประติมากรรมสมัยใหม่ บนพื้นฐานของศิลปะแบบหลักวิชาอยู่ด้วย ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ ที่กล่าวว่าศิลปะหลักวิชาด้านเนื้อหาจะแสดงสาระด้วยรูปทรงของคน สัตว์ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่แสดงออกตามยุคสมัย เมื่อ

เปรียบเทียบกับเนื้อหาด้านความเชื่อของมนุษย์ เนื้อหาด้านศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรมของชีวิตในชนบท ซึ่งเห็นได้จากผลงานของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ที่แสดงให้เห็นลักษณะของผลงานที่มีเนื้อหาความเชื่อนั้นได้เปลี่ยนแปลงโดยประติมากรที่สร้างรูปทรงใหม่ๆ ขึ้นมาในรูปแบบแสดงสัญลักษณ์ บนกระแสดของความคาดหวังถึงมาตรฐานไทยสู่มาตรฐานสากล ซึ่งเป็นการประสานกันของมโนทัศน์แบบประเพณีไทยแบบตะวันตกอย่างเห็นได้ชัด จากภาพของด้านเนื้อหาดังกล่าว เนื้อหาด้านโครงสร้างทางศิลปะ ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการในด้านเนื้อหาจากศิลปะหลักวิชาโดยไม่เน้นเรื่องราว แต่จะให้ความสำคัญของการประกอบกันของรูปทรง พื้นผิว ช่องว่าง ทิศทาง จังหวะ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ผลงานแกะสลักไม้ของ นายคำอ้าย เดชดวงตา ตั้งแต่ปี 2515 - 2544 ผู้วิจัยได้พบปัญหา อุปสรรค และพบประเด็นที่น่าศึกษาวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลด้านเอกสาร ตำราที่เผยแพร่มีน้อยและกระจัดกระจาย เอกสารภาพถ่ายที่มีปรากฏไม่ชัดเจน
2. ข้อมูลด้านผลงานแกะสลักไม้มักมีการขนย้ายไปมา เกิดการชำรุดเสียหาย เพราะผลงานบางชิ้นมีความบอบบาง แตกหักง่าย ไม่คงทนถาวร
3. ในด้านการสัมภาษณ์ การติดต่อศิลปินค่อนข้างลำบาก เพราะภูมิประเทศหรือที่อยู่ไม่มีความแน่นอน และบางครั้งไม่ค่อยได้รับความร่วมมือ

ประเด็นที่น่าศึกษาวิจัย

1. ควรศึกษาถึงวิวัฒนาการของการแกะสลักไม้ เพื่อให้เห็นภาพรวมความเปลี่ยนแปลงและเป็นข้อมูลพื้นฐานอย่างดีในการศึกษาค้นคว้า
2. ควรมีการศึกษาด้านผลงานของการแกะสลักไม้ที่โดดเด่น ทั้งผลงานและแนวคิดในแต่ละช่วงเวลาอย่างละเอียด
3. ควรศึกษาถึงอิทธิพล ปัจจัยต่างๆ ทางด้านสังคม ที่มีผลกระทบต่อแนวความคิด และการสร้างสรรค์ผลงานของการแกะสลักไม้ในประเทศไทย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล มุลก้อนแก้ว. (2538, กรกฎาคม – ธันวาคม) “แกะสลักเพื่อการส่งออก”. นิตยสารมืออาชีพ 5 (10) : 20.
- โกสุม สายใจ. (2530). *สวระนำรู้ในศิลปหัตถกรรม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ฉลอง พินิจสุวรรณ. (2538). *นิทรรศการชีวิตกับงาน*. หอศิลป์ กาดสวนแก้ว เชียงใหม่.
- ฉายนภา แป้นเหมือน. (2541). *ศิลปะไทยร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี่.
- ชัยณรงค์ พุกษากร. (2540). “ฉลอง 100 ปีแม่ฟ้าหลวง” เอกสารนิทรรศการจังหวัดเชียงราย. เชียงราย : ม.ป.พ.
- ชะวักชัย ภาติณฐ. (2532). *ศิลปะศิลปินหรือศิลปินศิลปะ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ชะลูด นิยมเสมอ. (2534). *องค์ประกอบศิลปหัตถกรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิชย์.
- แน่นน้อย ปัญจพรรค. (2537). *เสน่ห์ไม้แกะสลักล้านนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ รุ่งเรืองรัตน์.
- บรรชร กล้าหาญ. (2538). “ช่างไทย ช่างไทย” เอกสารนิทรรศการศิลปหัตถกรรมไทย ริเวอร์ซิตี้. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์.
- บุญรัตน์ ณ วิชัย. (2542). *ศิลปะภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ เมืองโบราณ.
- ประเสริฐ ศีลรัตน. (2528). “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรม” เอกสารการสอนศิลปหัตถกรรม สำหรับครู. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- _____. (2528). *เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การสอนแบบ เอ เอส กับแบบธรรมชาติ*. ปริญญาโท. ปศ.ม. (ศิลปศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เพชร วิริยะ. (2540). “งานแกะสลักไม้ของไทย.” นิตยสารเอ็กเพรสชั่น 10(25) : 20.
- เพ็ญศรี ภู่อุทัย. (2526). “ฮอมปอย” ศิลปะเอกสารนิทรรศการเนื่องในมหามงคลพระชนมพรรษา 6 รอบ ศูนย์ศิลปะเชียงใหม่. เชียงใหม่ : ม.ป.พ.
- รีเบกกา เวลดอน สิทธิวงศ์. (2538). *นิทรรศการ ชีวิตกับงาน*. หอศิลป์ สวนกาดแก้ว.
- วิเชียร อินทรกระตึก. (2539). *ประติมากรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ อัคราพัฒนา.
- วิทยากร เชียงกุล. (2537). *เพื่อศตวรรษที่ 21 : วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : มิ่งมิตรการพิมพ์.
- วรรณิ วิบูลย์สวัสดิ์. (2531). *ลัทธิและสกุลช่างศิลปะไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2542). *ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ : คอมแพคท์พริ้นท์.
- _____. (2537). *10 ศิลปินแห่งชาติหนังสือชุดชีวิตและผลงานของศิลปินร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2531). *สารน่ารู้ในศิลปะ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ศรีวรรณ เสาร์คน. (2538). *นิทรรศการชีวิตกับงาน*. หอศิลป์ กาดสวนแก้ว เชียงใหม่.
- สุชาติ เถาทอง. (2536). *ศิลปะกับมนุษย์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมพล ยารังษี. (2537). *พื้นบ้านพื้นเมือง*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สนธิ สมัครการ. (2525). *การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- แสงนาง ดีประชา. (2530). *ศิลปกรรมกับมนุษย์*. พิษณุโลก : ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- สมคิด โชติกะวาณิชย์ และคณะ. (2537). *งานช่างศิลป์ประณีตของไทย*. กรุงเทพฯ : กรมศาสนา.
- สมชาย ณ นครพนม. (2535). *เสน่ห์ไม้แกะสลักล้านนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์.
- อัครเดช อยู่ผาสุข. (2535). *การแกะสลักไม้ในระดับอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อินสนธิ วงศ์สาม. (2538, พฤษภาคม). "แกะสลักมือไม้อาชีพ". *ศิลปวัฒนธรรม*. 13,(7) : 40-41.
- อำนวย บัวงาม. (2538). *นิทรรศการชีวิตกับผลงาน*. หอศิลป์ กาดสวนแก้ว เชียงใหม่.
- อริยา สุอังคะวาฑิน. (2534). *พื้นบ้านพื้นเมือง*. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานแกะสลักไม้

ในงานแกะสลักไม้มีการใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับงานแกะดังนี้

1. สิวเล็บมือนาง เป็นสิวลักษณะเป็นรูปโค้งคล้ายกับเล็บมือของมนุษย์ มี 2 รูปแบบคือแบบโค้งเข้ากับโค้งออก ชนิดโค้งเข้าใช้สำหรับตอกในส่วนของภาพที่ไม่ต้องการออกไป ส่วนแบบชนิดโค้งออกใช้ตอกเอาส่วนนอกที่ไม่ต้องการออกไป การลับคมสิวนั้นต้องมีหินลับที่มีความโค้งพอดีกับปลายสิวอย่างพอเหมาะ
2. สิวปากตัด เป็นสิวที่มีมุมตัด 90 องศา จะมีหลายขนาด ใหญ่-เล็ก ขึ้นอยู่กับประเภทในการทำงาน ใช้สำหรับตอกหรือขุดลายที่เป็นเส้นตรง การลับคมสิวก็นำหินลับใบกบทั่วๆ ไป คือลับด้วยหินหยาบก่อนแล้วตามด้วยหินละเอียด
3. สิวปากฉลามเป็นสิวที่มีปลายมุมเฉียง 30 องศาและมีคมป้าน เพื่อใช้ปาดเหลี่ยมคมเนื้อไม้ให้เรียบ การลับสิวใช้นหินลับธรรมดา โดยการลับหินหยาบก่อนแล้วตามด้วยหินละเอียด
4. สิวเขาวัว เป็นสิวที่มีหลังโค้ง ส่วนปลายจะหักเป็นรูปตัวยู มีความลาดคมด้านใน ใช้สำหรับทำพื้นให้เป็นร่องหรือเป็นลวดลายที่ขรุขระ การลับหินนิยมใช้มุมแหลมของหินลับหรือใช้กระดาษทรายขัดให้สะอาดจนมีความคมบริเวณปลายสิว

วัสดุในการสร้างสร้งงานแกะสลักไม้

โดยทั่วไปในการสร้างสร้งศิลปผลงาน สามารถนำไม้มาใช้ในการแกะสลักได้ทุกชนิด แต่ที่ศิลปินทั่วไปนิยมนำมาใช้แกะสลักมีดังนี้

1. ไม้สัก จัดอยู่ในประเภทไม้เนื้ออ่อน มีลักษณะสีเหลืองอ่อน เส้นตรง เนื้อละเอียด ลวดลายสวยงาม จำแนกได้ 3 ประเภท ดังนี้ (1) ไม้สักทอง มีสีเหลืองอ่อนหรือน้ำตาลทอง มีเส้นสีแก่แทรก สีสวย เส้นตรง มีกลิ่นหอม (2) ไม้สักหนูหิน เนื้อไม้มีสีน้ำตาลหรือเหลืองเข้ม ลวดลายหายาก มีตามาก มีกลิ่นเหม็นเขียว (3) ไม้สักหยวก เนื้อไม้มีสีน้ำตาลอ่อน หรือสีน้ำตาลจาง (4) ไม้สักไซ้ เนื้อไม้มีสีน้ำตาลเข้มปนเหลือง มีไซปนทำให้ยากแก่การตกแต่งและทาสี (5) ไม้สักขี้ควาย มีสีเขียวปนน้ำตาล สีน้ำตาลดำ หรือมีสีค่อนข้างดำเลอะเทอะ ไม่มีลวดลายเฉพาะตัว มีกลิ่นเหม็น ไม้ที่นิยมใช้ในการสร้างสร้งศิลปผลงาน ได้แก่ ไม้สักทอง เพราะเนื้อไม้มีลวดลายสวยงาม เนื้อละเอียด มีความอ่อนและเหนียวพอสมควร เลื่อย ไสกบ ตกแต่งและชักเงาได้ง่าย แกะสลักง่าย ไม่บิดแตก งอ ทนต่อดินฟ้าอากาศ และในน้ำ การขัดและการย้อมสีสามารถทำได้ดี มีคุณสมบัติในการดูดซับสีหรือรักเป็นอย่างดี ที่สำคัญคือแมลงไม่ชอบกัดแทะ

2. ไม้จันทน์ (จามจุรี) เป็นไม้ที่หาง่าย ราคาถูก มีลายระหว่างเนื้อไม้และแก่นไม้ มีสีน้ำตาลเข้ม การนำไม้มาแกะสลักนิยมนำมาแกะขณะที่ไม้ยังสดอยู่ หากแห้งแล้วเนื้อไม้จะค่อนข้างเหนียว แกะสลักได้ยาก จากนั้นนำมาอบด้วยความร้อนเพื่อป้องกันมอดและแมลงกัดกินเนื้อไม้

3. ไม้โมกมัน เป็นไม้เนื้ออ่อน หาค่อนข้างยาก ไม่ค่อยมีขึ้นตามธรรมชาติ เจริญเติบโตช้า มีเนื้อละเอียด เส้นน้อย การยึดหดน้อยมาก นิยมนำมาแกะสลักของชิ้นเล็กๆ โดยการย่อจากขนาดใหญ่เป็นขนาดเล็ก

4. ไม้อัดซานฮวน เป็นไม้เนื้อแผ่นที่ผลิตโดยเครื่องจักร ผลิตขึ้นมาเพื่อทดแทนไม้จากธรรมชาติที่นับวันจะหมดไป มีเนื้อแน่น ไม่มีลวดลาย สามารถเดินสีไปในทิศทางต่างๆ ได้ดี เหมาะสำหรับผู้ที่เริ่มปฏิบัติงานแกะสลักไม้ งานที่ทำสำเร็จนิยมนำมาประดับเป็นกรอบรูป ทำเป็นลายฉลุโปร่ง เป็นต้น

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายดาว กางกัน
เกิด 10 พฤษภาคม พ.ศ.2490
สถานที่เกิด เลขที่ 29/3 ตำบลบางปลาหม้อ อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 108/76 ซอยราชสิทธิ์ร่วมใจ ถนนอิสระภาพ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร 10600
ตำแหน่งหน้าที่การงาน อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง เลขที่ 86 ถนนตรีเพชร วังบูรพาภิรมณ์ พระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2514	มัธยมศึกษา (ม.6)	โรงเรียนบางปลาหม้อ "สูงสูดมาตงวิทิต" สุพรรณบุรี
พ.ศ.2517	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี
พ.ศ.2520	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเพาะช่าง
พ.ศ.2524	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.)	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง
พ.ศ.2545	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)	ศิลปศึกษา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร